ञ—हें अक्षर यकार उच्चारण करण्याचें समजावें ॥

ए—हें चिन्ह जा अक्षराला जोडलें आहे तेथें अर्धा एकार समजावा ॥

जाहिरखबर

मुकाम मुंबई बाहेरकोट पांजरापोल अंदर लालबागनामें पोषध शालामां निवास करणारा संवेगी श्री चारित्रप्रधान स्वामीनां तरफथी नीचे लखेला प्रमाणे पुस्तको जेणें जोइए तेओए मंगावी लेवा.

पुस्तक	निछरावलरु०
प्रतिक्रमण आवश्यक सूत्रार्थ	३
सिद्धांत धर्मसार	२
संस्कृत मंजरी शिशु बोध व्याकरण	।।
श्रीपाल रास	२॥

पुस्तक	निछरावलरु०
प्राकृत बालभाषा अथवा मागधी व्याकरण	२॥
बारव्रतनी टीप	१॥
पीयूषधारा सटीक	४॥
देवचंदजीनी चोवीसी बालाबोध त्रपाठ	२॥
मानतुंग मानवतीनो रास	।॥–

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ अथप्राकृतम् ॥ १ ॥ अथशब्दआनंतर्यार्थोऽधिकारार्थश्च ॥ प्रकृतिःसंस्कृतंतत्रभवंत तआगतंवाप्राकृतं ॥ संस्कृतानंतरंप्राकृतमधिक्रियते ॥ संस्कृतानंतरंप्राकृतस्यानुशासनंसिद्धसाध्यमानभेदसंस्कृ तयोनेरिवतस्यलक्षणंनदेश्यस्येतिज्ञापनार्थं ॥ संस्कृतसमंतुसंस्कृतलक्षणेनैवगतार्थं ॥ प्राकृतेचप्रकृतिप्रत्ययलिंग कारकसमाससंज्ञादयःसंस्कृतवद्वेदितव्याः ॥ लोकादितिचवर्तते ॥ तेनऋॠऌॡऐऔङञशषविसर्जनीयप्लुतव र्ज्योवर्णसमाम्नायोलोकादवगंतव्यः ॥ ङञौस्ववर्गसंयुक्तौभवतएव ॥ ऐदौतौचकेषांचित् ॥ कैतवम् ॥ कैअवं ॥ सौं दर्यं । सौअरिअं ॥ कौरवाः । कौरवा ॥ तथाचअस्वरंव्यंजनंद्विवचनंचतुर्थीबहुवचनंचनभवति ॥ बहुलं ॥ २ ॥ बहुलमित्यधिकृतंवेदितव्यमाशास्त्रपरिसमाप्तेः ॥ ततश्च । क्वचित्प्रवृत्तिःक्वचिदप्रवृत्तिःक्वचिद्विभाषाक्वचिदन्यदे वभवति । तच्चयथास्थानंदर्शयिष्यामः ॥ आर्षम् ॥ ३ ॥ ऋषीणामिदमार्षं । आर्षंप्राकृतंबहुलंभवति ॥ तद पियथास्थानंदर्शयिष्यामः ॥ आर्षेहिसर्वेविधयोविकल्प्यंते ॥ दीर्घह्रस्वौमिथोवृत्तौ ॥ ४ ॥ वृत्तौसमासेस्वरा णांदीर्घह्रस्वौबहुलंभवतः । मिथःपरस्परं । तत्रह्रस्वस्यदीर्घः ॥ अंतर्वेदिः । अंतावेई ॥ सप्तविंशतिः । सत्तावी

सा ॥ क्वचिन्नभवति । जुवइअणो । क्वचिद्विकल्पः । वारीमई । वारिमई ॥ भुजयंतं । भुआयंतं । भुअयंतं ॥ पति
गृहं । पईहरं । पइहरं ॥ वेणुवनं । वेलूवणं । वेलुवणं ॥ दीर्घस्यन्हस्वः ॥ निअंबसिलखलिअवीइमालस्स ॥ क्वचि
द्विकल्पः ॥ जउणअडं । जउणाअडं ॥ नइसोत्तं । नईसोत्तं ॥ गौरिहरं । गौरीहरं ॥ वहुमुहं । वहूमुहं ॥ पदयोःसं
धिर्वा ॥ ५ ॥ संस्कृतोक्तःसंधिःसर्वःप्राकृतेपदयोर्व्यवस्थितविभाषयाभवति ॥ वासेसी । वासइसी ॥ विसमाअ
वो । विसमआयवो ॥ दहिईसरो । दहीसरो ॥ साऊअयं । साउउअयं ॥ पदयोरितिकिं ॥ पाओ । पई । वत्थाओ ।
मुद्धाइ । मुद्धाए ॥ महइ । महए ॥ बहुलाधिकारात् क्वचिदेकपदेपि ॥ काहिइ । काही ॥ बिइओ । बीओ ॥
नयुवर्णस्याऽस्वे ॥ ६ ॥ इवर्णस्यउवर्णस्यचास्वेवर्णेपरेसंधिर्नभवति ॥ नवेरिवग्गेविअवआसो । वंदामि
अज्जवइरं ॥ दणुइंदरुहिरलित्तो सहइउइंदोनहप्पहावलिअरुणो ॥ संज्झावहुअवऊढो नववारिहरविज्जु
लापडिभिन्नो ॥ युवर्णस्येतिकिं ॥ गूढोअरतामरसानुसारिणीनमरपंतिव ॥ अस्वइतिकिं ॥ पुहवीसो ॥ एदोतोः
स्वरे ॥ ७ ॥ एकारओकारयोःस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ बहुआएनहुल्लिहणे आबंधंतीइकंचुअंअंगे ॥ मअरद्ध

सरधोरणि धाराच्छेउव्वदी संति ॥ १ ॥ उवमासुअपज्जत्तेभ कलभदंतावहासमूरुजुअं ॥ तंचेअमलिअविसदंड वि
रसमालक्खिमोएण्हिं ॥ २ ॥ अहोअच्छरिअं ॥ एदोतोरितिकिं ॥ अत्थालोअणतरला इयरकईणंनमंतिबुद्धीओ ॥
अच्छक्खिअनिरारंभ मितिहिअयंकइंदाणं ॥ १ ॥ स्वरस्योद्वृत्ते ॥ ८ ॥ व्यञ्जनसंपृक्तःस्वरोव्यञ्जनेलुप्ते
योऽवशिष्यते सउद्वृत्तइहोच्यते ॥ स्वरस्यउद्वृत्तेस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ गयणेच्चिअगंधउडिंकुणंति ॥ निसाअ
रो । निसिअरो ॥ रयणिअरो । मणुअत्तं ॥ बहुलाधिकारात् क्वचिद्विकल्पः ॥ कुम्भयारो । कुम्भारो ॥ सुउरिसो । सू
रिसो ॥ क्वचित्संधिरेव ॥ सालाहणो । चक्काओ ॥ अतएवप्रतिषेधात्समासेपिस्वरस्यसंधौभिन्नपदत्वम्॥त्यादेः॥९॥
तिवादीनांस्वरस्यस्वरेपरेसंधिर्नभवति ॥ भवतिइह । होइइह ॥ लुक् ॥ १० ॥ स्वरस्यस्वरेपरेबहुलंलुग्भवति ॥
त्रिदशेशः । तिअसीसो । निश्वासोच्छ्वासौ । नीसासूसासा ॥ अंत्यव्यंजनस्य॥११॥ शब्दानांयदंत्यव्यंजनंतस्यलु
ग्भवति ॥ जाव । ताव । जसो । तमो । जम्मो ॥ समासेतुवाक्यविभक्त्यपेक्षायामंत्यत्वमनंत्यत्वंचतेनोभयमपिभव
ति ॥ सद्भिक्षुः । सब्भिक्खू ॥ सज्जनः । सज्जणो ॥ एतद्गुणाः । एअगुणा॥ तद्गुणाः । तग्गुणाः ॥ नश्रदुदोः ॥ १२ ॥

ना० अद्उद्इत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यलुग्नभवति ॥ सद्दहिअं । सद्धा । उग्गयं । उन्नयं ॥ निर्दुरोर्वा ॥ १३ ॥
॥ निर्दुर्इत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यवालुग्नभवति ॥ निस्सहं । नीसहं ॥ दुस्सहो । दूसहो ॥ दुक्खिओ । दुहिओ ॥
स्वरेऽन्तरश्च ॥ १४ ॥ अन्तरोनिर्दुरोश्चान्त्यव्यंजनस्यस्वरेपरेलुग्नभवति ॥ अंतरप्पा ॥ निरंतरं ॥ निरवसेसं ॥
दुरुत्तरं ॥ दुरवगाहं ॥ क्वचिद्भवत्यपि ॥ अंतोवरि ॥ स्त्रियामादविद्युतः ॥ १५ ॥ स्त्रियांवर्त्तमानस्यशब्दस्यां
त्यव्यंजनस्यात्वंभवति विद्युच्छब्दंवर्जयित्वा ॥ लुगपवादः ॥ सरित् । सरिआ ॥ प्रतिपद् । पाडिवआ ॥ संपद् ।
संपआ । बहुलाधिकारादीषत्स्पृष्टतरयश्रुतिरपि ॥ सरिआ ॥ पाडिवआ ॥ संपआ ॥ अविद्युतइतिकिं ॥ वीहू ॥
रोरा ॥ १६ ॥ स्त्रियांवर्त्तमानस्यांत्यस्यरेफस्यराइत्यादेशोभवति ॥ आत्वापवादः ॥ गिरा ॥ धुरा ॥ पुरा ॥
क्षुधोहा ॥ १७ ॥ क्षुध्शब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहादेशोभवति ॥ छुहा ॥ शरदादेरत् ॥ १८ ॥ शरदादेरंत्यव्यं
जनस्याद्भवति ॥ शरद् । सरओ ॥ भिषक् । भिसओ ॥ दिक्प्रावृषोःसः ॥ १९ ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोभव
ति ॥ दिसा ॥ पाउसो ॥ आयुरप्सरसोर्वा ॥ २० ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोवाभवति ॥ दीहाउसो । दीहाऊ ॥

अप्सरसा। अच्छरा ॥ ककुभोहः ॥ २१ ॥ ककुभशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोभवति ॥ कउहा॥ धनुषोवा॥२२॥
धनुःशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोवाभवति ॥ धणुहं । धणू ॥ मोनुस्वारः ॥ २३ ॥ अंत्यमकारस्यानुस्वारो
भवति ॥ जलं फलं वच्छं गिरिं पेच्छ ॥ क्वचिदनंत्यस्यापि ॥ वणम्मि । वणंमि ॥ वास्वरेमश्च ॥ २४ ॥ अं
त्यमकारस्यस्वरेपरेऽनुस्वारोवाभवति पक्षेलुगपवादोमस्यमकारश्चभवति ॥ वंदेउसभंअजिअं ॥ उसभमजिअं
चवंदे ॥ बहुलाधिकारादन्यस्यापिव्यंजनस्यमकारः ॥ साक्षात् । सक्खं ॥ यत् । जं ॥ तत् । तं ॥ विष्वक् । वीसुं ॥
पृथक् । पिहं ॥ सम्यक् । सम्मं ॥ इह । इहयं ॥ आलेट्ठुयमित्यादि ॥ ङञणनोव्यंजने ॥ २५ ॥ ङ ञ ण न
इत्येषांस्थानेव्यंजनेपरेअनुस्वारोभवति ॥ ङ । पङ्क्तिः । पंती ॥ पराङ्मुखः। परंमुहो ॥ ञ ॥ कञ्चुकः । कंचुओ ॥
लाञ्छनं । लंछनं ॥ ण । षण्मुखः । छंमुहो ॥ उत्कण्ठा । उक्कंठा ॥ न । सन्ध्या । संझा ॥ विन्ध्यः । विंझो ॥ वक्रा
दावंतः ॥ २६ ॥ वक्रादिषुयथादर्शनंप्रथमादेःस्वरस्यांतआगमरूपोऽनुस्वारोभवति । वंकं । तंसं । अंसू । मंसू
पुंछं गुंछं मुंढा पंसू बुंधं कंकोडो कुंपलं दंसणं विंछिओ गिंठी मंजारो एष्वाद्यस्यासीत् ॥ वयंसो मणंसी मणं

०मा०॥ अद्उद्इत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यलुग्नभवति ॥ सद्दहिअं । सद्धा । उग्गयं । उन्नयं ॥ निर्दुरोर्वा ॥ १३ ॥
२ ॥ निर्दुरइत्येतयोरंत्यव्यंजनस्यवालुग्नभवति ॥ निस्सहं । नीसहं ॥ दुस्सहो । दूसहो ॥ दुक्खिओ । दुहिओ ॥
स्वरेऽन्तरश्च ॥ १४ ॥ अन्तरोनिर्दुरोश्चान्त्यव्यंजनस्यस्वरेपरेलुग्नभवति ॥ अंतरप्पा ॥ निरंतरं ॥ निरवसेसं ॥
दुरुत्तरं ॥ दुरवगाहं ॥ क्वचिद्भवत्यपि ॥ अंतोवरि ॥ स्त्रियामादविद्युतः ॥ १५ ॥ स्त्रियांवर्त्तमानस्यशब्दस्यां
त्यव्यंजनस्यात्वंभवति विद्युच्छब्दंवर्जयित्वा ॥ लुगपवादः ॥ सरित् । सरिआ ॥ प्रतिपद् । पाडिवआ ॥ संपद् ।
संपआ । बहुलाधिकारादीषत्स्पृष्टतरयश्रुतिरपि ॥ सरिआ ॥ पाडिवआ ॥ संपआ ॥ अविद्युतइतिकिं ॥ वीहू ॥
रोरा ॥ १६ ॥ स्त्रियांवर्त्तमानस्यांत्यस्यरेफस्यराइत्यादेशोभवति ॥ आत्वापवादः ॥ गिरा ॥ धुरा ॥ पुरा ॥
क्षुधोहा ॥ १७ ॥ क्षुध्शब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहादेशोभवति ॥ छुहा ॥ शरदादेरत् ॥ १८ ॥ शरदादेरंत्यव्यं
जनस्याद्भवति ॥ शरद् । सरओ ॥ भिषक् । भिसओ ॥ दिक्प्रावृषोःसः ॥ १९ ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोभव
ति ॥ दिसा ॥ पाउसो ॥ आयुरप्सरसोर्वा ॥ २० ॥ एतयोरंत्यव्यंजनस्यसोवाभवति ॥ दीहाउसो । दीहाऊ ॥

अच्छरसा। अच्छरा ॥ ककुभोहः ॥ २१ ॥ ककुभशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोभवति ॥ कउहा॥धनुषोवा॥२२॥ धनुःशब्दस्यांत्यव्यंजनस्यहोवाभवति ॥ धणुहं । धणू ॥ मोनुस्वारः ॥ २३ ॥ अंत्यमकारस्यानुस्वारो भवति ॥ जलं फलं वच्छं गिरिं पेच्छ ॥ क्वचिदनंत्यस्यापि ॥ वणम्मि । वणंमि ॥ वास्वरेमश्च ॥ २४ ॥ अंत्यमकारस्यस्वरेपरेऽनुस्वारोवाभवति पक्षेलुगपवादोमस्यमकारश्चभवति ॥ वंदेउसभंअजिअं ॥ उसभमजिअं चवंदे ॥ बहुलाधिकारादन्यस्यापिव्यंजनस्यमकारः ॥ साक्षात् । सक्खं ॥ यत् । जं ॥ तत् । तं ॥ विष्वक् । वीसुं ॥ पृथक् । पिहं ॥ सम्यक् । सम्मं ॥ इह । इहयं ॥ आलेट्ठुयमित्यादि ॥ ङञणनोव्यंजने ॥ २५ ॥ ङ ञ ण न इत्येषांस्थानेव्यंजनेपरेअनुस्वारोभवति ॥ ङ । पङ्क्तिः । पंती ॥पराङ्मुखः।परंमुहो ॥ ञ ॥ कञ्चुकः । कंचुओ॥ लाञ्छनं । लंछणं ॥ ण । षण्मुखः । छंमुहो ॥ उत्कण्ठा । उक्कंठा ॥ न । सन्ध्या । संझा ॥ विन्ध्यः । विंझो ॥ वक्रादावंतः ॥ २६ ॥ यक्रादिषुयथादर्शनंप्रथमादेःस्वरस्यांतआगमरूपोऽनुस्वारोभवति । वंकं । तंसं । अंसू । मंसू पुंछं गुंछं मुंढा पंसू बुंधं कंकोडो कुंपलं दंसणं विंछिओ गिंठी मंजारो एष्वाद्यस्यासीत् ॥ वयंसो मणंसी मणं

सिणी मणंसिला पडंसुआ। एसुद्वितीयस्य ॥ अवरिं। अणिउंतयं । अइमुंतयं। अनयोस्तृतीयस्य ॥ वक्र त्र्यस्र श्मश्रु श्मश्रु पुच्छ गुच्छ मूर्द्धन् पर्शु बुध्न कर्कोट कुड्मल दर्शन वृश्चिक गृष्टि मार्जार वयस्य मनस्विन् मनस्विनी मनःशिला प्रतिश्रुत् उपरि अतिमुक्तक इत्यादि ॥ क्वचिच्छंदःपूरणेपि ॥ देवंनागसुवण्णं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ गिट्ठी। मज्जारो। मणसिला ॥ आर्षेमणोसिला। अइमुत्तयं ॥ क्त्वास्यादेर्णस्वोर्वा ॥ २७ ॥ क्त्वायाःस्यादीनांचयौ णसू तयोरनुस्वारोंऽतोवाभवति ॥ क्त्वा ॥ काऊणं। काऊण ॥ काउआणं। काउआण ॥ स्यादि ॥ वच्छेणं। वच्छेण ॥ वच्छेसुं। वच्छेसु ॥ णस्वोरितिकिं ॥ करिअ। अग्गिणो ॥ विंशत्यादेर्लुक् ॥ २८ ॥ विंशत्यादीनामनुस्वारस्यलुग्भवति ॥ विंशतिः । वीसा ॥ त्रिंशत् । तीसा ॥ संस्कृतं। सक्कयं ॥ संस्कारः । सक्कारो इत्यादि ॥ मांसादेर्वा ॥ २९ ॥ मांसादेरनुस्वारस्यलुग्वाभवति ॥ मासं। मंसं ॥ मासलं। मंसलं ॥ कासं। कंसं ॥ पासू। पंसू ॥ कह । कहं ॥ एव । एवं। नूण। नूणं ॥ इयाणि । इयाणिं ॥ दाणि। दाणिं ॥ कि करेमि। किं करेमि ॥ समुहं। संमुहं ॥ किसुअं। किंसुअं ॥ सीहो। सिंघो ॥ मांस। मांसल। कांस्य। पांसु। कथं। एवं। नूनं । इदानीं । दानीं।

किं । सन्मुख । किंशुक । सिंह इत्यादि ॥ वर्गेऽन्त्योवा ॥ ३० ॥ अनुस्वारस्यवर्गेपरेप्रत्यासत्तेस्तस्यैववर्गस्यां त्योवाभवति ॥ पङ्को । पंको ॥ सङ्खो । संखो ॥ अङ्गणं । अंगणं ॥ लङ्घणं । लंघणं ॥ कञ्चुओ । कंचुओ ॥ लञ्छणं । लंछणं ॥ अञ्जिअं । अंजिअं ॥ सञ्झा । संझा ॥ कण्ठओ । कंठओ ॥ उक्कण्ठा । उक्कंठा ॥ कण्डं । कंडं ॥ सण्ढो । संढो ॥ अन्तरं । अंतरं ॥ पन्थो । पंथो ॥ चन्दो । चंदो ॥ बन्धवो । बंधवो ॥ कम्पइ । कंपइ ॥ वम्फइ । वंफइ ॥ कलम्बो । कलंबो ॥ आरम्भो । आरंभो ॥ वर्गइति किं ॥ संसओ ॥ संहरइ ॥ नित्यमिच्छंत्यन्ये ॥ प्रावृट्शरत्तरणयः पुंसि ॥ ३१ ॥ प्रावृट् शरद् तरणि इत्येतेशब्दाःपुंसिपुल्लिंगेप्रयोक्तव्याः ॥ पाउसो । सरओ । एसतरणी ॥ तरणिशब्दस्यपुंस्त्रीलिंगत्वेननियमार्थमुपादानं ॥ स्नमदामशिरोनभः ॥ ३२ ॥ दामन् शिरस् नभस् वर्जितंसकारांतंनकारांतंचशब्दरूपंपुंसिप्रयोक्तव्यं ॥ सांतं ॥ जसो । पओ । तमो । तेओ । उरो ॥ नांतं । जम्मो । नम्मो । मम्मो । अदामशिरोनभइतिकिं ॥ दामं । सिरं । नहं ॥ यच्च सेयं । वयं । सुमणं । सम्मं । चम्ममितिदृश्यते तद्बहुलाधिकारात् ॥ वाक्ष्यर्थवचनाद्याः ॥ ३३ ॥ अक्षिपर्यायावचनादयश्चशब्दाःपुंसि वा प्र

योक्तव्याः ॥ अक्ष्यर्थाः ॥ अज्जविसासवइ ते अच्छी ॥ नच्चाविश्राइंतेणम्हअच्छीइं ॥ अंजल्यादिपाठादक्षिशब्दः स्त्रीलिंगेपि ॥ एसाअच्छी । चक्खू । चक्खूइं ॥ नयणा । नयणाइं ॥ लोअणा । लोअणाइं ॥ वचनादिः॥वअणा । वअणाइं ॥ विज्जुणा । विज्जुए ॥ कुलो । कुलं ॥ छंदो । छंदं ॥ माहप्पं । माहप्पो । दुक्खा । दुक्खाइं ॥ भाअणा । भाअणाइं इत्यादि वचनादयः ॥ नेत्ता । नेत्ताइं ॥ कमला । कमलाइं इत्यादितुसंस्कृतवदेवसिद्धं ॥ गुणाद्याःक्लीबेवा ॥ ३४ ॥ गुणादयःक्लीबेवाप्रयोक्तव्याः ॥ गुणाइं । गुणा॥ विहवेहिंगुणाइंमग्गंति ॥ देवाणि । देवा ॥ बिंदूइं । बिंदुणो ॥ खग्गं । खग्गो ॥ मंडलग्गं । मंडलग्गो ॥ कररुहं । कररुहो ॥ रुक्खाइं । रुक्खा इत्यादि ॥ इतिगुणादयः ॥ वेमांऽजल्याद्याःस्त्रियां॥ ३५ ॥ इमांताअंजल्यादयश्चशब्दाःस्त्रियांवाप्रयोक्तव्याः॥ एसा गरिमा । एसगरिमा ॥ एसामहिमा । एसमहिमा ॥ एसानिल्लज्जिमा । एसनिल्लज्जिमा ॥ एसाधुत्तिमा । एस धुत्तिमा ॥ अंजल्यादि ॥ एसाअंजली । एसअंजली ॥ पिट्ठी । पिट्ठं ॥ पृष्ठमित्वेकृतेस्त्रियामेवेत्यन्ये ॥ अच्छी । अच्छिं ॥ पण्हा । पण्हो ॥ चोरिआ । चोरिअं ॥ एवं कुच्छी । बली । निही । विही । रस्सी । गंठी इत्यंजल्यादयः ॥

गङ्गा गङ्गोक्षतितुसंस्कृतवदेवसिद्धं ॥ इमेतितंत्रेणत्वादेशस्यडिमाइत्यस्यपृथ्व्यादीमश्चसंग्रहः ॥ त्वादेशस्यस्त्रीत्व मेवेच्छंत्यन्ये ॥ बाहोरात् ॥ ३६ ॥ बाहुशब्दस्यस्त्रियामाकारोंतादेशोभवति ॥ बाहाएजेणधरिओएक्काए ॥ स्त्रि यामित्येव ॥ वामेअरोबाहू ॥ अतोडोविसर्गस्य ॥ ३७ ॥ संस्कृतलक्षणोत्पन्नस्यातःपरस्यविसर्गस्यस्थानेडो इत्यादेशोभवति ॥ सर्वतः । सव्वओ ॥ पुरतः । पुरओ ॥ अग्रतः । अग्गओ ॥ मार्गतः । मग्गओ ॥ एवंसिद्धाव स्थापेक्षया ॥ भवतः । भवओ ॥ भवंतः । भवंतो ॥ संतः । संतो ॥ कुतः । कुदो ॥ निष्प्रतीउत्परीमाल्यस्थो र्वा ॥ ३८ ॥ निर्प्रतिइत्येतौमाल्यशब्देस्थाधातौचपरेयथासंख्यंउत्परिइत्येवंरूपौवाभवतः ॥ अभेदनिर्देशः सर्वादेशार्थः ॥ उमाल्लं । निम्मलं । उमालयं वहइ ॥ परिट्ठा । पइट्ठा ॥ परिट्ठिअं । पइट्ठिअं ॥ आदेः ॥ ३९ ॥ आदेरित्यधिकारःकगचजेत्यादिसूत्रात्प्राग्विशेषवेदितव्यः ॥ त्यदाद्यव्ययात्तत्स्वरस्यलुक् ॥ ४० ॥ त्यदा देरव्ययाच्चपरस्यतयोरेवत्यदाद्यव्यययोरादेःस्वरस्यबहुलंलुग्भवति ॥ अम्हेत्थ । अम्हेएत्थ ॥ जइमा । जइइमा ॥ जइहं । जइअहं ॥ पदादपेर्वा ॥ ४१ ॥ पदात्परस्यअपेरव्ययस्यादेर्लुग्वाभवति ॥ तंपि । तमवि ॥ किंपि । कि

स्वारादिति प्रतिषेधात्सर्वत्रानादौशेषादेशयोर्द्वित्वमिति द्वित्वाभावः ॥ अतःसमृद्ध्यादौवा ॥४४॥ समृद्धिइ त्येवमादिषुशब्देष्वादेरकारस्यदीर्घोभवति ॥ सामिद्धी । समिद्धी ॥ पासिद्धी । पसिद्धी ॥ पाअडं । पअडं ॥ पाडि वआ । पडिवआ ॥ पासुत्तो । पसुत्तो ॥ पाडिसिद्धी । पडिसिद्धी ॥ सारिच्छो । सरिच्छो ॥ माणंसी । मणंसी ॥ माणं सिणी । मणंसिणी ॥ आहिआई । अहिआई ॥ पारोहो । परोहो ॥ पावासू । पवासू ॥ पाडिप्फद्धी । पडिप्फद्धी ॥ समृद्धि । प्रसिद्धि । प्रकट । प्रतिपत् । प्रसुप्त । प्रतिसिद्धि । सदृक्ष । मनस्विन् । मनस्विनी । अभियाति । प्ररोह । प्र वासिन् । प्रतिस्पर्द्धिन् ॥ आकृतिगणोयं ॥ तेनअस्पर्शः । आफंसो । परकीयं । पारकेरं । पारक्कं । प्रवचनं । पावअणं चउरंतं । चाउरंतमित्याद्यपिभवति ॥ दक्षिणेहे ॥ ४५ ॥ दक्षिणशब्देआदेरतोहेपरेदीर्घोभवति ॥ दाहिणो ॥ हेइतिकिं ॥ दक्खिणो ॥ इःस्वप्नादौ ॥ ४६ ॥ स्वप्नइत्येवमादिष्वादेरस्यइत्वंभवति ॥ सिविणो । सिमिणो ॥ आर्षेउकारोपि ॥ सुमिणो । ईसि । वेडिसो । विलिअं । विअणं । मुइंगो । किविणो । उत्तिमो । मिरियं । दिण्णं ॥ बहु लाधिकाराण्णत्वाऽभावेनभवति ॥ दत्तं । देवदत्तो ॥ स्वप्न । ईषत् । वेतस । व्यलीक । व्यजन । मृदङ्ग । कृपण ।

उत्तम । मरिच । दत्त इत्यादि ॥ पक्काङ्गारललाटेवा ॥ ४७ ॥ एष्वादेरतइत्वंवाभवति ॥ पिक्कं । पक्कं ॥ इंगालो । अंगारो ॥ णिडालं । णडालं ॥ मध्यमकतमेद्वितीयस्य ॥ ४८ ॥ मध्यमकतमशब्देद्वितीयस्यातइत्वंभवति ॥ मज्झिमो । कइमो ॥ सप्तपर्णेवा ॥ ४९ ॥ सप्तपर्णेद्वितीयस्याऽतइत्वंवाभवति ॥ छत्तिवण्णो । छत्तवण्णो ॥ मयट्यइर्वा ॥ ५० ॥ मयट्प्रत्ययेआदेरतःस्थानेअइइत्यादेशोवाभवति ॥ विषमयः । विसमइओ । विसमओ ॥ ईर्हरेवा ॥ ५१ ॥ हरशब्देआदेरतईर्वाभवति ॥ हीरो । हरो ॥ ध्वनिविष्वचोरुः ॥ ५२ ॥ अनयोरादेरस्यउत्वंभवति ॥ झुणी । वीसुं । कथं सुणओ ॥ शुनकइतिप्रकृत्यंतरस्य ॥ स्वनशब्दस्यतुसा साणोइतिप्रयोगौभवतः ॥ चण्डखण्डितेणावा ॥ ५३ ॥ अनयोरादेरस्यणकारेणसहितस्यउत्वंवाभवति ॥ चुडं । चंण्डं ॥ खुडिओ । खण्डिओ ॥ गवयेवः ॥ ५४ ॥ गवयशब्देवकाराऽकारस्यउत्वंभवति ॥ गउओ । गउआ ॥ प्रथमेपथोर्वा ॥ ५५ ॥ प्रथमशब्देपकारथकारयोरकारस्ययुगपत्क्रमेणचउकारोवाभवति ॥ पुढुमं । पुढमं । पढुमं । पढमं ॥ ज्ञोणत्वेऽभिज्ञादौ ॥५६॥ अभिज्ञएवंप्रकारेषुज्ञस्यणत्वेकृतेज्ञस्यैवाऽतउत्वंभवति ॥ अहिण्णू । सव्वण्णू ।

कयण्णू । आगमण्णू । एत्वइतिकिं ॥ अहिज्जो । सव्वज्जो ॥ अभिज्ञादावितिकिं ॥ प्राज्ञः । पण्णो ॥ येपांज्ञस्यणत्वे उत्वंदृश्यतेतेअभिज्ञादयः ॥ एच्छय्यादौ ॥ ५७ ॥ शय्यादिष्वादेरस्यएत्वंवाभवति ॥ सेज्जा । सुंदेरं । गेंदुअं । एत्थं ॥ शय्या । सौंदर्य । कंदुक । अत्र ॥ आर्षेपुरेकम्मं ॥ वल्युत्करपर्यंताश्चर्येवा ॥ ५८ ॥ एष्वादेरस्यएत्वंवा भवति ॥ वेल्ली । वल्ली ॥ उक्केरो । उक्करो ॥ पेरंतो । पज्जंतो ॥ अच्छेरं । अच्छरिअं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छ रीयं ॥ ब्रह्मचर्येचः ॥ ५९ ॥ ब्रह्मचर्यशब्देचस्याऽतएत्वंभवति ॥ बम्भचेरं ॥ तोंऽतरि ॥ ६० ॥ अंतर्शब्देतस्या ऽतएत्वंभवति ॥ अंतःपुरं । अंतेउरं ॥ अंतश्चारी । अंतेआरी ॥ क्वचिन्नभवति ॥ अंतग्गअं । अंतोवीसंभनिवेसि आण ॥ ओत्पद्मे ॥ ६१ ॥ पद्मशब्देआदेरतओत्वंभवति ॥ पोम्मं ॥ पद्मछद्मेतिविश्लेषेनभवति ॥ पउमं ॥ नम स्कारपरस्परेद्वितीयस्य ॥ ६२ ॥ अनयोर्द्वितीयस्याऽतओत्वंभवति ॥ नमोक्कारो । परोप्परं ॥ वाऽर्पौ ॥ ६३ ॥ अर्पयतौधातौआदेरस्यओत्वंवाभवति ॥ ओप्पेइ । अप्पेइ ॥ ओप्पिअं । अप्पिअं ॥ स्वपावुच्च ॥ ६४ ॥ स्वपि तौधातावादेरस्यओत्उच्चभवति ॥ सोवइ । सुवइ ॥ नात्पुनर्यादाइवा ॥ ६५ ॥ नञःपरेपुनःशब्देआदेरस्य

हारो ॥ पअरो । पआरो॥प्रकारःप्रचारोवा ॥ पत्थवो । पत्थावो ॥ क्वचिन्नभवति ॥ रागः । राओ ॥ महाराष्ट्रे ॥ ६९॥ महाराष्ट्रेशब्देआदेराकारस्याद्वाभवति ॥ मरहट्ठं । मारहट्ठो ॥ मांसादिष्वनुस्वारे ॥ ७० ॥ मांसप्रकारेष्वनुस्वारेस त्यादेरातोऽद्भवति ॥ मंसं । पंसू । पंसणो । कंसं । कंसिओ । वंसिओ । पंडवो । संसिद्धिओ । संजत्तिओ॥ अनुस्वार इतिकिं ॥ मासं । पासू ॥ मांस । पांसु । पांसन । कांस्य । कांसिक । वांशिक । पांडव । सांसिद्धिक । सांयात्रिकइत्यादि ॥ श्यामाकेमः ॥ ७१ ॥ श्यामाकेमस्याद्भवति ॥ सामओ ॥ इःसदादौवा ॥ ७२ ॥ सदादिषुशब्देषुआतइत्वंवा भवति ॥ सइ । सआ ॥ निसिअरो । निसाअरो ॥ कुप्पिसो । कुप्पासो ॥ आचार्येचोऽच्च ॥ ७३ ॥ आचार्यशब्दे चस्यातइत्वमत्वंचभवति ॥ आइरिओ । आअरिओ ॥ ईस्त्यानखल्वाटे ॥ ७४ ॥ स्त्यानखल्वाटयोरादेरातई र्भवति ॥ ठीणं। थीणं ॥ थिण्णं । खल्लीडो ॥ संखायमितितुसमःस्त्यःखाइतिखादेशेसिद्धं॥उःसास्नास्तावके॥७५॥ अनयोरादेरातउत्वंभवति ॥ सुण्हा । थुवओ ॥ ऊद्वाऽऽसारे ॥ ७६॥ आसारेआदेरातऊद्वाभवति ॥ ऊसारो । आ सारो ॥ आर्यायांर्यःश्वश्र्वां ॥ ७७.॥ आर्याशब्देश्वश्र्वांवाच्यायांर्यस्यातऊर्भवति ॥ अज्जू॥ श्वश्र्वामितिकिं॥ अ

ज्जा ॥ एद्ग्राह्ये ॥ ७८ ॥ ग्राह्यशब्देआदेरातएद्भवति ॥ गेज्झं ॥ द्वारेवा ॥ ७९ ॥ द्वारशब्देआतएद्वाभवति ॥
देरं ॥ पक्षे । दुआरं । दारं । वारं ॥ कथं नेरइओ । नारइओ । नैरयिकनारयिकशब्दयोर्भविष्यति ॥ आर्षेअन्यत्रा
पि ॥ पच्छेकम्मंअसहेज्जदेवासुर ॥ पारापतेरोवा ॥ ८० ॥ पारापतशब्देरस्थस्यातएद्वाभवति ॥ पारेवओ । पारा
वओ ॥ मात्रटिवा ॥ ८१ ॥ मात्रट्प्रत्ययेआतएद्वाभवति ॥ एत्तिअमेत्तं । एत्तिअमत्तं ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिन्मात्र
शब्देपि ॥ भोअणमेत्तं ॥ उदोद्वाऽऽर्द्रे ॥ ८२ ॥ आर्द्रशब्देआदेरातउदोत्तवाभवतः ॥ उल्लं । ओल्लं ॥ पक्षे । अल्लं । अद्दं ।
बाहसलिलपवहेणउल्लेइ ॥ ओदाल्यांपंक्तौ ॥ ८३ ॥ आलीशब्देपंक्तिवाचिनिआतओत्वंभवति ॥ ओली ॥ पंक्ता
वितिकिं ॥ आलीसखी ॥ ह्रस्वःसंयोगेदीर्घस्य ॥ ८४ ॥ यथादर्शनंसंयोगेपरेह्रस्वोभवति ॥ आत् । आम्रम् । अम्बं ॥
ताम्रम् । तम्बं ॥ विरहाग्निः । विरहग्गी ॥ आस्यम् । अस्सं ॥ ईत् ॥ मुनीन्द्रः । मुणिंदो ॥ तीर्थम् । तित्थं ॥ ऊत् ॥ गुरू
ल्लापाः ॥ गुरुल्लावा ॥ चूर्णः । चुण्णो ॥ एत् ॥ नरेन्द्रः । नरिंदो ॥ म्लेच्छः । मिलिच्छो दिट्ठिक्कथणवट्टं ॥ ओत् ॥ अ
धरोष्ठः । अहरुट्ठं ॥ नीलोत्पलं । नीलुप्पलं ॥ संयोगइतिकिं । आयासं ॥ ईसरो । ऊसवो ॥ इतएद्वा ॥ ८५ ॥

संयोगइतिवर्तते ॥ आदेरिकारस्यसंयोगेपरेएकारोवाभवति ॥ पेण्डं । पिण्डं ॥ धम्मेल्लं । धम्मिल्लं ॥ सेन्दूरं । सिन्दूरं ॥ वेण्हू । विण्हू ॥ पेट्ठं । पिट्ठं ॥ वेल्लं । विल्लं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ चित्ता ॥ किंशुकेवा ॥ ८६ ॥ किंशुकेशब्देआदेरितएकारोवाभवति ॥ केसुअं । किंसुअं ॥ मिरायाम् ॥ ८७ ॥ मिराशब्देइतएकारोभवति ॥ मेरा ॥ पथिपृथिवीप्रतिश्रुन्मूषिकहरिद्राविभीतकेष्वत् ॥ ८८ ॥ एष्वादेरितोऽकारोभवति ॥ पहो । पुहई । पुढवी ॥ पडंसुआ । मूसओ । हलद्दी । हलद्दा ॥ बहेडओ ॥ पंथंकिरदेसित्तेतितुपथिशब्दार्थसमानार्थस्यपन्थशब्दस्यभविष्यति ॥ हरिद्रायांविकल्पइत्यन्ये ॥ हलिद्दी । हलिद्दा ॥ शिथिलेंगुदेवा ॥ ८९ ॥ अनयोरादेरितोऽद्वाभवति ॥ सढिलं । पसढिलं । सिढिलं । पसिढिलं । अंगुअं । इंगुअं ॥ निर्मितशब्देतुवाआत्वंनविधेयं ॥ निर्मातनिर्मितशब्दाभ्यामेवसिद्धेः ॥ तित्तिरौरः ॥ ९० ॥ तित्तिरशब्देरस्येतोऽद्भवति ॥ तित्तिरो ॥ इतौतोवाक्यादौ ॥ ९१ ॥ वाक्यादिभूतेइतिशब्देयस्तस्तत्संबंधिनइकारस्याऽकारोभवति ॥ इअजंपिआवसाणे । इअविअसिअकुसुमसरो ॥ वाक्यादावितिकिं ॥ पिउत्ति । पुरिसोत्ति ॥ ईर्जिव्हासिंहत्रिंशद्विंशतौत्या ॥ ९२ ॥ जिव्हादिषुइकारस्यतिशब्देनसहईर्भ

न्देईतञ्चाद्भवति ॥ कम्हारा ॥ पानीयादिष्वित् ॥ १०१ ॥ पानीयादिषुशब्देषुईतइद्भवति ॥ पाणिअं । अलि
अं । जिअइ । जिअउ । विलिअं । करिसो । सिरिसो । दुइअं । तइअं । गहिरं । उवणिअं । आणिअं । पलिविअं।
ओसिअंतं । पसिअ । गहिअं । वम्मिओ । तआणिं ॥ पानीय । अलीक । जीवति । जीवतु । व्रीडित । करीष । शि
रीष । द्वितीय । तृतीय । गभीर । उपनीत । आनीत । प्रदीपित । अवसीदत् । प्रसीद । गृहीत । वल्मीक । तदानीं
इतिपानीयादयः ॥ बहुलाधिकारादेषुक्वचिन्नित्यंक्वचिद्विकल्पः ॥ तेनपाणीअं अलीअं जीअइ करीसो उवणीओ
इत्यादिसिद्धं ॥ उज्जीर्णे ॥ २ ॥ जीर्णशब्देईतउद्भवति ॥ जुण्णसुरा ॥ क्वचिन्नभवति ॥ जिण्णेभोअणमत्तेओ
॥ ऊर्हीनविहीनेवा ॥ ३ ॥ अनयोरीतऊत्वंवाभवति ॥ हूणो । हीणो ॥ विहीणो । विहूणो ॥ विहीनइतिकिं ॥प
हीणजरमरणा ॥ तीर्थेहे ॥ ४ ॥ तीर्थशब्देहेसतिईतऊत्वंभवति ॥ तूहं ॥ हेइतिकिं ॥ तित्थं ॥ एत्पीयूषापीडबि
भीतककीदृशेदृशे ॥ ५ ॥ एष्वीतएत्वंभवति ॥ पेऊसं । आमेलो । बहेडओ । केरिसो । एरिसो ॥ नीडपीठेवा ॥
॥ ६ ॥ अनयोरीतएत्वंवाभवति ॥ नेडं । नीडं ॥ पेढं । पीढं ॥ उतोमुकुलादिष्वत् ॥ ७ ॥ मुकुलइत्येवमादिषु

० वति ॥ जीहा । सीहो । तीसा । वीसा ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिन्नभवति ॥ सिंहदत्तो । सिंहराओ ॥ लुंकिनिरः ॥ ९३॥
निर्उपसर्गस्यरेफलोपेसतिइतईकारोभवति ॥ नीसरइ । नीसासो ॥ लुकीतिकिं ॥ निन्नओ । निस्सहाइं अंगाइं ॥
द्विन्योरुत् ॥ ९४ ॥ द्विशब्देनावुपसर्गेचइतउद्भवति ॥ द्वि ॥ दुमत्तो । दुआई । दुविहो । दुरेहो । दुवअणं॥ बहुलाधि
कारात्क्वचिद्विकल्पः ॥ दुउणो । विउणो । दुइओ । बिइओ ॥ क्वचिन्नभवति ॥ द्विजः । दिओ ॥ द्विरदः । दिरओ ॥ क्वचि
दोत्वमपि ॥ दोवअणं ॥ नि ॥ णुमज्जइ । णुमन्नो ॥ क्वचिन्नभवति ॥ निवडइ ॥ प्रवासीक्षौ ॥ ९५ ॥ अनयो
रादेरितउत्वंभवति ॥ पावासुओ । उच्छू ॥ युधिष्ठिरेवा ॥ ९६ ॥ युधिष्ठिरशब्देआदेरितउत्वंवाभवति ॥ जहुट्ठि
लो । जहिट्ठिलो ॥ ओच्चद्विधाकृगः ॥ ९७ ॥ द्विधाशब्देकृग्धातोःप्रयोगेइतओत्वंचकारादुत्वंचभवति ॥ दोहा
किज्जइ । दुहाकिज्जइ ॥ दोहाइअं । दुहाइअं ॥ कृगइतिकिं ॥ दिहागअं ॥ क्वचित्केवलस्यापि ॥ दुहाविसोसुरव
हूसत्थो ॥ वानिर्झरेना ॥ ९८ ॥ निर्झरशब्देनकारेणसहइतओकारोवाभवति ॥ ओज्झरो । निज्झरो ॥ हरी

क्वेईतश्रात्वति ॥ कम्हारा ॥ पानीयादिष्वित् ॥ १०१ ॥ पानीयादिषुशब्देषुईतइद्भवति ॥ पाणिश्रं । अलि
श्रं । जिश्रइ । जिश्रउ । विलिश्रं । करिसो । सिरिसो । दुइश्रं । तइश्रं । गहिरं । उवणिश्रं । श्राणिश्रं । पलिविश्रं।
श्रोसिश्रंतं । पसिश्र । गहिश्रं । वम्मिश्रो । तश्राणिं ॥ पानीय । अलीक । जीवति । जीवतु । व्रीडित । करीष । शि
रीष । द्वितीय । तृतीय । गभीर । उपनीत । आनीत । प्रदीपित । अवसीदत् । प्रसीद । गृहीत । वल्मीक । तदानीं
इतिपानीयादयः ॥ बहुलाधिकारादेषुक्वचिन्नित्यंक्वचिद्विकल्पः ॥ तेनपाणीश्रं अलीश्रं जीश्रइ करीसो उवणीश्रो
इत्यादिसिद्धं ॥ उज्जीर्णे ॥ २ ॥ जीर्णशब्देईतउद्भवति ॥ जुण्णसुरा ॥ क्वचिन्नभवति ॥ जिण्णेभोश्रणमत्तेश्रो
॥ ऊर्हीनविहीनेवा ॥ ३ ॥ अनयोरीतऊत्वंवाभवति ॥ हूणो । हीणो ॥ विहीणो । विहूणो ॥ विहीनइतिकिं ॥प
हीणजरमरणा ॥ तीर्थेहे ॥ ४ ॥ तीर्थशब्देहेसतिईतऊत्वंभवति ॥ तूहं ॥ हेइतिकिं ॥ तित्थं ॥ एत्पीयूषापीडबि
भीतककीदृशेदृशे ॥ ५ ॥ एष्वीतएत्वंभवति ॥ पेऊसं । श्रामेलो । बहेडश्रो । केरिसो । एरिसो ॥ नीडपीठेवा ॥
॥ ६ ॥ अनयोरीतएत्वंवाभवति ॥ नेडं । नीडं ॥ पेढं । पीढं ॥ उतोमुकुलादिष्वत् ॥ ७ ॥ मुकुलइत्येवमादिषु

शब्देष्वादेरुतोऽत्वंभवति ॥ मउलं । मउलो । मउरं । मउडं । अगरुं । गरुई । जहिट्ठिलो । जहुट्ठिलो ॥ सोअमल्लं ।
गलोई ॥ मुकुल मुकुर मुकुट अगुरु गुर्वी युधिष्ठिर सौकुमार्य गुडूची इतिमुकुलादयः ॥ क्वचिदाकारोपि ॥ विद्रुतः ।
विद्दाओ ॥ वोपरौ ॥ ८ ॥ उपरावुतोऽद्वाभवति ॥ अवरिं । उवरिं ॥ गुरौकेवा ॥ ९ ॥ गुरौस्वार्थेकेसतिआदे
रुतोऽद्वाभवति ॥ गरुओ । गुरुओ ॥ कइतिकिं । गुरू ॥ इर्भ्रुकुटौ ॥ १० ॥ भ्रुकुटावादेरुतइर्भवति ॥ भिउडी
॥ पुरुषेरोः ॥ ११ ॥ पुरुषशब्देरोरुतइत्वंभवति ॥ पुरिसो । पउरिसं ॥ ईक्षुते ॥ १२ ॥ क्षुतशब्देआदेरुत
ईत्वंभवति ॥ छीअं ॥ ऊत्सुभगमुसलेवा ॥ १३ ॥ अनयोरादेरुतऊद्वाभवति ॥ सूहवो । सुहओ ॥ मूसलं ।
मुसलं ॥ अनुत्साहोत्सन्नेत्सच्छे ॥ १४ ॥ उत्साहोत्सन्नवर्जितेशब्देयौत्सच्छौतयोःपरयोरादेरुतऊद्भवति ॥त्स॥
ऊसओ । ऊसवो ॥ ऊसित्तो । ऊसरइ ॥ छ ॥ उद्गताःशुकायस्मात्सः ऊसुओ । ऊससइ ॥ अनुत्साहोत्सन्नइतिकिं ॥ ॥
उच्छाहो । उत्सन्नो॥ लुंकिदुरोवा ॥ १५ ॥ दुरउपसर्गस्यरेफलोपेसतिउतऊत्वंवाभवति ॥ दूसहो । दुसहो ॥ दू
हवो । दुहवो ॥ लुंकीतिकिं ॥ दुस्सहोविरहो ॥ ओत्संयोगे ॥ १६ ॥ संयोगेपरेआदेरुतओत्वंभवति ॥ तोण्डं ।

मोण्डं । पोक्खरं । कोट्टिमं । पोत्थओ । लोद्धओ । मोत्था । मोग्गरो । पोग्गलं । कोण्ठो । कोन्तो । वोक्कंतं ॥ कुतूहलेवाऽह्रस्वश्च ॥ १७ ॥ कुतूहलशब्देउतओद्वाभवतितत्संनियोगेऽह्रस्वश्चवा ॥ कोउहलं । कुऊहलं । कोउहल्लम् ॥ अदूतः सूक्ष्मेवा ॥ १८ ॥ सूक्ष्मशब्देऊतोऽद्वाभवति ॥ सण्हम् । सुण्हं ॥ आर्षे । सुहुमं ॥ दुकूलेवालश्च द्विः ॥ १९ ॥ दुकूलशब्देऊकारस्यअत्वंवाभवति तत्संनियोगेचलकारोद्विर्भवति ॥ दुअल्लं । दुऊलं ॥ आर्षेदुगुल्लं ॥ ईर्वोद्व्यूढे ॥ १२० ॥ उद्व्यूढशब्देऊतईत्वंवाभवति ॥ उव्वीढं । उव्वूढं ॥ उर्भ्रूहनूमत्कंडूयवातूले ॥ २१ ॥ एषुऊतउत्वंभवति ॥ भुमया । हणुमन्तो । कंडुअइ । वाउलो ॥ मधूकेवा ॥ २२ ॥ मधूकशब्देऊतउद्वाभवति ॥ महुअं । महूअं ॥ इदेतौनूपुरेवा ॥ २३ ॥ नूपुरशब्देऊतइतइत्येतौवाभवतः ॥ निउरं । नेउरं ॥ पक्षे नूपुरं ॥ ॥ ओत्कूष्मांडीतूणीरकूर्परस्थूलतांबूलगुडूचीमूल्ये ॥ २४ ॥ एषुऊतओद्भवति ॥ कोहण्डी । कोहली ॥ तोणीरं । कोप्परं । थोरं । तंबोलं । गलोई । मोल्लं ॥ स्थूणातूणेवा ॥ २५ ॥ अनयोरूतओत्वंवाभवति ॥ थोणा । थूणा ॥ तोणं ।तूणं ॥ ऋतोऽत् ॥ २६ ॥ आदेर्ऋकारस्यात्वंभवति ॥ घृतं । घयं ॥ तृणं । तणं ॥ कृतं । कयं ॥ वृ

रिद्धा ॥३५॥ मातृशब्दस्यगौणस्यऋतइद्वाभवति॥ माइहरं। माउहरं ॥ क्वचिदगौणस्यापि ॥ माईण ॥ उदूदो न्मृषि ॥३६॥ मृषाशब्देऋतउत्ऊतओच्चभवंति॥ मुसा । मूसा । मोसा॥ मुसावाओ। मूसावाओ। मोसावाओ॥ ॥इदुतौवृष्टवृष्टिपृथङ्मृदंगनप्तृके॥ ३७॥ एषुऋतइकारोकारौभवतः॥ विट्ठो। वुट्ठो ॥ विट्ठी। वुट्ठी॥ पिहं। पुहं॥ मिइंगो। मुइंगो॥ नत्तिओ। नत्तुओ ॥वाबृहस्पतौ ॥३८॥ बृहस्पतौशब्देऋतइदुतौवाभवतः॥ बिहप्फई। बुहप्फई। पक्षे बहप्फई॥ इदेदोद्वृंते ॥ ३९ ॥ वृंतशब्देऋतइत्एत्ओच्चभवंति॥ विण्टं। वेण्टं। वोण्टं॥ रिःकेवलस्य ॥४०॥ केवलस्यव्यंजनेनाऽसंपृक्तस्यऋतोरिरादेशोभवति॥ रिद्धी। रिच्छो ॥ऋणर्ज्वृषभर्त्वृषौवा॥४१॥ ऋणऋजुऋषभऋतुऋषिषुऋतोरिर्वाभवति॥ रिणं। अणं। रिजू। उजू॥ रिसहो। उसहो॥ रिऊ। उऊ॥ रिसी। इसी॥ ॥ दृशेःक्विप्टक्सकः ॥ ४२ ॥ क्विप्टक्सक्इत्येतदंतस्यदृशेर्धातोर्ऋतोरिरादेशोभवति ॥ सदृक्। सरिवण्णो। सरिरूवो। सरिबंदीणं। सदृशः। सरिसो ॥ सदृक्षः। सरिच्छो ॥ एवंएआरिसो। भवारिसो। जारिसो। तारिसो। केरिसो। एरिसो।अन्नादिसो। अम्हारिसो। तुम्हारिसो ॥ टक्सक्साहचर्यात्त्यदाद्यन्यादिसूत्रविहितःक्विबिहगृह्यते ॥

आदृतेढिः ॥ ४३ ॥ आदृतशब्देऋतोढिरादेशोभवति ॥ आढिओ ॥ अरिर्दृप्ते ॥ ४४ ॥ दृप्तशब्देऋतोऽरिरादेशोभवति ॥ दरिओ ॥दरिअसीहेण ॥ लृतइलिःकृप्तकृन्ने ॥ ४५ ॥ अनयोर्लृतइलिरादेशोभवति ॥ किलिन्नकुसुमोवआरेसु ॥ धाराकिलिन्नवत्तं ॥ एतइद्वावेदनाचपेटादेवरकेसरे ॥ ४६ ॥ वेदनादिष्वेतइत्वंवाभवति ॥ विअणा । वेअणा ॥ चविडा । विअड चवेडा विणोआ ॥ दिअरो । देवरो॥महमहिअदंसणकिसरं । केसरं ॥ महिला महेला इतितुमहिलमहेलाभ्यांसिद्धं ॥ ऊःस्तेनेवा ॥ ४७ ॥ स्तेनेएतऊद्वाभवति ॥ थूणो । थेणो ॥ ऐतएत् ॥ ४८ ॥ ऐकारस्यादौवर्त्तमानस्यएत्त्वंभवति ॥ सेला । सेन्नं । तेलुक्कं । एरावणो । केलासो । वेज्जो । केढवो । वेहव्वं ॥ इत्सैंधवशनैश्चरे ॥ ४९ ॥ एतयोरैतइत्वंभवति ॥ सिंधवं । सणिच्छरो ॥सैन्येवा ॥१५०॥ सैन्यशब्देएतइद्वाभवति ॥ सिन्नं । सेन्नं ॥ अइर्दैत्यादौच ॥ ५१ ॥ सैन्यशब्देदैत्यइत्येवमादिषुचऐतोअइइत्यादेशोभवति ॥ एत्वापवादः ॥ सइन्नं । दइच्चो । दइन्नं । अइसरिअं । भइरवो । वइजवणो । दइवअं । वइआलीअं । वइएसो । वइएहो । वइदब्भो । वइस्साणरो । कइअवं । वइसाहो । वइसालो । सइरं । चइत्तं ॥ दैत्य

दैन्य। ऐश्वर्य। भैरव। वैजवन। दैवत। वैतालीय। वैदेश। वैदेह। वैदर्भ। वैश्वानर। कैतव। वैशाख। वैशा
ल। स्वैर। चैत्य इत्यादि॥ विश्लेपेनभवति॥ चैत्यं। चेइअं॥ आर्षे। चैत्यवंदनं। चीवंदणं॥ वैरादौवा॥ ५२॥
वैरादिष्वैतोइरादेशोवाभवति॥ वइरं। वेरं॥ कइलासो। केलासो॥ कइरवं। केरवं॥ वइसवणो। वेसवणो॥ व
इसंपायणो। वेसंपायणो॥ वइआलिओ। वेआलिओ॥ वइसिअं। वेसिअं॥ चइत्तो। चेत्तो॥ वैर। कैलास।
कैरव। वैश्रवण। वैशंपायन। वैतालिक। वैशिक। चैत्र इत्यादि॥ एच्चदैवे॥ ५३॥ दैवशब्देऐतएत्अइश्चा
देशोभवति॥ देव्वं। देवं॥ दइव्वं। दइवं॥ उच्चैर्नीचैस्यअः॥ ५४॥ अनयोरैतोअअइत्यादेशोभवति॥ उच्च
अं। नीचअं॥ उच्चनीचाभ्यांकेपिसिद्धं॥ उच्चैर्नीचैसोस्तुरूपांतरनिवृत्त्यर्थवचनं॥ ईत्धैर्ये॥ ५५॥ धैर्यशब्देऐत
ईद्भवति॥ धीरंहरइविसाओ॥ ओतोऽद्वान्योऽन्यप्रकोष्ठातोद्यशिरोवेदनामनोहरसरोरुहेक्तोश्चवः॥ ५६॥
एष्वोतोऽत्वंवाभवति तत्संनियोगेचयथासंभवंककारतकारयोर्वाऽऽदेशः॥ अन्नन्नं। अन्नुन्नं॥ पवट्ठो। पउट्ठो॥
आवज्जं। आउज्जं॥ सिरविअणा। सिरोविअणा॥ मणहरं। मणोहरं॥ सररुहं। सरोरुहं॥ ऊत्सोच्छ्वासे॥ ५७॥

सोच्छ्वासशब्दे औत ऊद्भवति ॥ सोच्छ्वासः । सूसासो ॥ गव्यउआअः ॥५८॥ गोशब्दे अउआअइत्यादेशौ भवतः॥ गउओ।गउआ । गाओ॥हरस्सएसागाई ॥ औतओत् ॥ ५९ ॥ औकारस्याऽऽदेरोद्भवति ॥कौमुदी। कोमुई ॥ यौवनं । जोव्वणं ॥ कौस्तुभः । कोत्थुहो ॥ कौशाम्बी । कोसंबी ॥ क्रौंचः।कोंचो ॥ कौशिकः । कोसिओ ॥ उत्सौंदर्यादौ ॥ १६० ॥ सौंदर्यादिषुशब्देषु औत उद्भवति ॥ सुंदेरं । सुंदरिअं ॥ मुंजायणो । सुंडो । सुद्धोअणी । दुवारिओ। सुगंधत्तणं । पुलोमी । सुवण्णिओ ॥ सौंदर्य । मौंजायन । शौण्ड । शौद्धोदनि । दौवारिक । सौगन्ध्य । पौलोमी । सौवर्णिक ॥ कौक्षेयकेवा ॥ ६१ ॥कौक्षेयकशब्दे औत उद्वा भवति॥कुच्छेअअं । कोच्छेअअं॥अउःपौरादौच॥६२॥ कौक्षेयकेपौरादिषुच औत अउरादेशो भवति ॥ कउच्छेअअं । पौरः । पउरो । पउरजणो ॥ कौरवः । कउरवो ॥कौशलं । कउसलं ॥ पौरुषं। पउरिसं ॥ सौधं । सउहं ॥ गौडः । गउडो ॥ मौलिः । मउली ॥ मौनं । मउणं ॥ सौराः । सउरा ॥ कौलाः । कउला ॥ आच्चगौरवे ॥ ६३ ॥ गौरवशब्दे औत आत्वं भवति॥गारवं। गउरवं ॥ नाव्यावः ॥ ६४ ॥ नौशब्दे औत आवादेशो भवति ॥ नावा ॥ एत्त्रयोदशादौस्वरस्यसस्वरव्यंजनेन ॥ ६५ ॥

त्रयोदशन्नित्येवंप्रकारेषुसंख्याशब्देष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्भवति ॥ तेरह । तेवीसा । तेत्तीसा ॥ ॥ स्थविरविचकिलायस्कारे ॥ ६६ ॥ एष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्भवति ॥ थेरो । वेइल्लं । मुद्धविअइल्लपसूणपुंजाइत्यपिदृश्यते ॥ एक्कारो ॥ वाकदले ॥ ६७ ॥ कदलशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहएद्वाभवति ॥ केलं । कअलं ॥ केली । कअली ॥ वेतःकर्णिकारे ॥ ६८ ॥ कर्णिकारेइतःसस्वरव्यंजनेनसहएद्वाभवति ॥ कणेरो । कण्णिआरो ॥ अयौवैत् ॥ ६९ ॥ अयिशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहऐद्वाभवति ॥ ऐबीहेमि । अइउम्मत्तिए ॥ वचनादैकारस्यापिप्राकृतेप्रयोगः ॥ ओत्पूतरबदरनवमालिकानवफलिकापूगफले ॥ १७० ॥ पूतरादिष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्भवति ॥ पोरो । बोरं । बोरी ॥ नोमालिआ। नोहलिआ ॥ पोप्फलं । पोप्फली ॥ नवामयूखलवणचतुर्गुणचतुर्थचतुर्दशचतुर्वारसुकुमारकुतूहलोदूखलोलूखले ॥ ७१ ॥ मयूखादिष्वादेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्वाभवति ॥ मोहो । मऊहो ॥ लोणं । इअलवणुग्गमा ॥ चोग्गुणो । चउग्गुणो ॥ चोत्थो । चउत्थो ॥ चोत्थी । चउत्थी ॥ चोद्दह । चउद्दह ॥ चोद्दसी ।चउद्दसी॥

चोव्वारो । चउव्वारो ॥ सोमालो । सुउमालो ॥ कोहलं । कोउहल्लं॥तहमन्नेकोहलिए॥ओहलो । उऊहलो॥ओक्खलं । उक्खलं ॥ मोरोमऊरोइतितुमोरमयूरशब्दाभ्यांसिद्धं ॥ अवापोतेच ॥७२॥ अवापयोरुपसर्गयोरुतइतिविकल्पार्थ निपातेचआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहओद्वाभवति॥ओअरइ। अवअरइ॥ओआसो।अवआसो॥ अप॥ ओसरइ। अवसरइ ॥ ओसारिअं । अवसारिअं ॥ उत ॥ ओवणं । उअवणं॥ ओघणो । उअघणो॥ क्वचिन्नभवति॥ अवगअं । अवसद्दो । उअरवी ॥ऊच्चोपे॥७३॥ उपशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहऊत्ओच्चादेशौवा भवतः ॥ ऊहसिअं । ओहसिअं । उवहसिअं ॥ ऊज्झाहो । उज्झाओ । उवज्झाओ ॥ ऊआसो । ओआसो । उववासो ॥ उमोनिषण्णे ॥७४॥ निषण्णशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसहउमआदेशोवाभवति ॥ णुमण्णो। णिसण्णो ॥ प्रावरणेअङ्ग्वाऊ ॥ ७५ ॥ प्रावरणशब्देआदेःस्वरस्यपरेणसस्वरव्यंजनेनसह अङ्गु आउ इत्येतावादेशौवाभवतः॥ पंगुरणं। पाउरणं। पावरणं ॥ स्वरादसंयुक्तस्यानादेः ॥ ७६ ॥ अधिकारोयम् ॥ यदित ऊर्ध्वमनुक्रमिष्यामस्तत्स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेर्भवतीतिवेदितव्यं ॥ कगचजतदपयवांप्रायोलुक् ॥ ७७॥

०। स्वरात्परेषामनादिभूतानामसंयुक्तानांकगचजतदपयवानांप्रायोलुग्भवति ॥क॥ तित्थअरो । लोओ । सअढं ॥ग॥
नओ । नअरं । मअंको॥च॥सई । कअग्गहो॥ज॥रअअं । पआवई । गओ॥त॥विआणं । रसाअलं । जई ॥द॥गआ ।
मअणो ॥प॥ रिऊ । सुउरिसो ॥य॥ दयालू । नअणं । विउओ ॥ व॥ लाअण्णं । विउहो । वलआणलो॥ प्रायोग्रहणा
त्क्वचिन्नभवति॥सुकुसुमं । पआगजलं । सुगओ । अगरू । सचावं । विजणं । सुतारं । विदुरो।सपावं।समवाओ । देवो।
दाणवो॥ स्वरादित्येव ॥ संकरो। संगमो । नत्तंचरो । धणंजओ । विसंतवो। पुरंदरो । संवुडो । संवरो ॥ असंयुक्तस्येत्ये
व ॥ अक्को । वग्गो । अग्घो । वज्जं । धुत्तो । उद्दामो । कज्जं । सव्वं ॥ क्वचित्संयुक्तस्यापि ॥ नक्तंचरः । नक्कंचरो ॥ अनादेरि
त्येव ॥ कालो । गंधो । चोरो । जारो । तरू । दवो । पावं। वण्णो ॥ यकारस्यतुजत्वमादौवक्ष्यते ॥ समासेतुवाक्यविभ
क्त्यपेक्षयाभिन्नपदत्वमपिविवक्ष्यते । तेनतत्रयथादर्शनमुभयमपिभवति। सुहंकरो । सुहअरो॥आगमिओ।आअमि ॥
ओ॥जलचरो । जलअरो ॥ बहुतरो । बहुअरो ॥सुहदो। सुहओ इत्यादि॥क्वचिदादेरपि॥सपुनः। सउण॥सच । सोअ॥
चिन्हं।इन्धं।क्वचिच्चस्यजः॥ पिशाची । पिसाजी। एगत्तं। एक । एगो ॥ अमुकः । अमुगो॥श्रावकः । सावगो ॥ आकारः।

आगारो ॥ तीर्थंकरः। तित्थगरो ॥ आकर्षः। आगरिसो ॥ लोगस्सुज्जोअगराइत्यादिषुतुव्यत्ययश्चेत्येव कस्यगत्वं ॥ आर्षेअन्यदपिदृश्यते ॥ आकुंचनं। आउंटणं। अत्रचस्यटत्वं ॥ यमुनाचामुंडाकामुकाऽतिमुक्तकेमोऽनुनासिक श्च ॥७८॥ एषुमस्यलुग्भवति लुकिचसतिमस्यस्थानेअनुनासिकोभवति ॥ जउँणा। चाउँडा। काउँओ। अणिउँत अं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ अइमुंतअं। अइमुत्तअं ॥नावर्णात्पः ॥७९॥ अवर्णात्परस्यानादेःपस्यलुग्नभवति॥सवहो। सावो ॥ अनादेरित्येव। परश्रोद्दो ॥ अवर्णोयश्रुतिः ॥ १८० ॥ कगचजेत्यादिनालुकिसतिशेषोऽवर्णोऽवर्णा त्परोलघुप्रयत्नतरयकारश्रुतिर्भवति॥तित्थअरो। सअढं। नअरं। मअंको। कअग्गहो। काअमणी। रअअं। पआवई। रसाअलं। पाआलं। मअणो। गआ। नअणं। दआलू। लाअण्णं॥अवर्णइतिकिं॥सउणो। पउणो। पउरं। राईवं। निहओ। निनओ। वाऊ। कई॥अवर्णादित्येव ॥ लोअस्स। देअरो ॥ क्वचिद्भवति। पिअइ॥ कुब्जकर्परकीलकेकः खोऽपुष्पे ॥ ८१ ॥ एषुकस्यखोभवति पुष्पंचेत्कुब्जाभिधेयंनभवति ॥ खुज्जो। खप्परं। खीलओ ॥ अपुष्पइति किं ॥ बंधेउंकुज्जअप्पसूणं ॥ आर्षेऽन्यत्रापि। कासितं। खासितं। कसितं। खसिअं॥ मरकतमदकलेगःकंदुकेत्वा

दः ॥८२ ॥ अनयोःकस्यगोभवति कंदुकेत्वाद्यस्य ॥ मरगअं । मअगलो । गेंदुअं ॥किरातेचः॥८३॥ किरातेकस्य
चोभवति ॥ चिलाओ । पुलिंदएवायंविधिः ॥ कामरूपिणितुनेष्यते ॥ नमिमोहरकिराअं ॥ शीकरेभहौवा ॥८४॥
शीकरेभहौवाभवतः ॥ सीहरो । सीभरो ॥ पक्षेसीअरो ॥ चंद्रिकायांमः ॥ ८५ ॥ चंद्रिकाशब्देकस्यमोभवति ॥
चंदिमा ॥ निकपस्फटिकचिकुरेहः ॥ ८६ ॥ एषुकस्यहोभवति ॥ निहसो । फलिहो । चिहुरो ॥ चिहुरशब्दः
संस्कृतेपिइतिदुर्गः ॥ खघथधभां ॥ ८७ ॥ स्वरात्परेषामसंयुक्तानामनादिभूतानांखघथधभांइत्येतेषांवर्णानां
प्रायोहोभवति ॥ ख । साहा । मुहं । मेहला । लिहइ ॥ घ ॥ मोहो । जहणं । माहो । लाहइ ॥ थ ॥ नाहो । आव
सहो । मिहुणं । कहइ ॥ ध ॥ साहू । वाहो । बहिरो । बाहइ । इंदहणू ॥ भ ॥ सहा । सहावो । नहं । थणहरो । सो
हइ ॥ स्वरादित्येव ॥ संखो । संघो । कंथा । बंधो । खंभो ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ अक्खइ । अग्घइ । कत्थइ । सिद्ध ॥
ओ । बंधइ । लुब्भइ ॥ अनादेरित्येव ॥ गज्जंतेखेमेहा फुल्लानीवापणत्थिरामोरा । नट्ठोचंदुजोउ । वासारत्तो ॥ ह्
लापत्तो । गच्छइघणो ॥ प्रायइत्येव ॥ सरिसवखलो । पलयघणो । अत्थिरो । जिणधम्मो । पणट्ठभओ । नभं ॥पृथकि

धोवा ॥८८॥ पृथक्शब्देथस्यधोवाभवति ॥ पिधं । पुधं ॥ पिहं । पुहं ॥ शृङ्खलेखःकः ॥ ८९ ॥ शृंखलेखस्य कोभवति ॥ संकलं ॥ पुन्नागभागिन्योर्गोमः॥ १९० ॥ अनयोर्गस्यमोभवति ॥ पुन्नामाइंवसंते । भामिणी ॥छागेलः ॥ ९१ ॥ छागेगस्यलोभवति ॥ छालो । छाली ॥ ऊत्वेदुर्भगसुभगेवः ॥९२॥ अनयोरूत्वेगस्यवोभवति॥ दूहवो । सूहवो ॥ ऊत्वइतिकिं ॥ दुहओ । सुहओ ॥ खचितपिशाचयोश्चःसल्लौवा ॥ ९३ ॥ अनयोश्चस्ययथासंख्यं स ल्ल इत्यादेशौवाभवतः॥खसिओ । खइओ ॥ पिसल्लो । पिसाओ ॥ जटिलेजोझोवा ॥ ९४ ॥ जटिलेजस्यझोवाभवति ॥ झडिलो । जडिलो ॥ टोडः ॥ ९५ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेष्टस्यडोभवति ॥ नडो । भडो । घडो । घडइ ॥ स्वरादित्येव ॥ घंटा ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ खट्टा ॥ अनादेरित्येव ॥ टक्को ॥ क्वचिन्नभवति ॥ अटति । अटइ ॥ सटाशकटकैटभेढः ॥९६ ॥ एषुटस्यढोभवति ॥ सढा । सअढो । केढवो ॥स्फटिकेलः॥९७॥ स्फटिकेटस्यलोभवति ॥ फलिहो ॥ चपेटापाटौवा ॥ ९८ ॥ चपेटाशब्देण्यंतेपाटौधातौटस्यलोवाभवति ॥ चविला । चविडा । फालइ । फाडेइ ॥ ठोढः ॥ ९९ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेष्ठस्यढोभवति ॥ मढो । सढो ।

सुकृतं । सुकडं ॥ आदृतं । आहडं ॥ अवदृतं । अवहडं इत्या
ओ । हरडई । मडश्रं ॥ आर्षे ॥ दुष्कृतं । दुक्कडं ॥ सुकृतं । सुकडं ॥ आदृतं । आहडं ॥ अवदृतं । अवहडं इत्या
दि ॥ प्रायइत्येव ॥ प्रतिसमयं । पइसमयं ॥ प्रतीपं । पईवं ॥ संप्रति । संपइ ॥ प्रतिष्ठानं । पइट्ठाणं । प्रतिष्ठा । पइ
ट्ठा ॥ प्रतिज्ञा । पइण्णा ॥ प्रति । प्रभृति । प्राभृत । व्यापृत । पताका । बिभीतक । हरीतकी । मृतक इत्यादि ॥
इत्वेवेतसे ॥ ७ ॥ वेतसेतस्यडोभवति इत्वेसति ॥ वेडिसो ॥ इत्वइतिकिं ॥ वेअसो ॥ इःस्वप्नादावितीकारोवि
कल्पेनभवति इत्वव्यावृत्तिबलात् ॥ गर्भितातिमुक्तकेणः ॥ ८ ॥ अनयोस्तस्यणोभवति ॥ गब्भिणो । अणि
उँतअं ॥ क्वचिन्नभवत्यपि ॥ अइमुत्तअं ॥ कथमेरावणो ऐरावणशब्दस्य ॥ एरावओइतितुऐरावतस्य ॥ रुदिते
दिनाण्णः ॥ ९ ॥ रुदितेदिनासहतस्यद्विरुक्तोणोभवति ॥ रुण्णं ॥ अत्रकेचिदृत्वादिषुदइत्यारब्धवंतः सतु शौ
रसेनीमागधीविषयएवदृश्यतेइतिनोच्यते ॥ प्राकृतेहि । ऋतुः । रिऊ । उऊ ॥ रजतं । रअअं ॥ एतद् । एअं ॥ गतः ।
गओ ॥ आगतः । आगओ ॥ सांप्रतं । संपअं ॥ यतः । जओ ॥ ततः । तओ ॥ कृतं । कअं ॥ हृतं । हअं ॥ हताशः ।
हआसो ॥ श्रुतः । सुओ ॥ आकृतिः । आकिई ॥ निर्वृतः । निव्वुओ ॥ तातः । ताओ ॥ कतरः । कअरो ॥ द्वितीयः ।

दुईश्रो इत्यादयःप्रयोगाभवंति॥ नपुनः रुदूरअदमित्यादि ॥ क्वचित्भावेपिव्यत्ययश्चेत्येवसिद्धं ॥ दिहीइत्येतदर्थतुधृतेर्दिहिरितिवक्ष्यामः ॥ सप्ततौरः ॥ २१० ॥ सप्ततौतस्यरोभवति ॥ सत्तरी ॥ अतसीसातवाहने लः ॥ ११ ॥ अनयोस्तस्यलोभवति ॥ अलसी । सालाहणो । सालवाहणो । सालाहणीभासा ॥ पलिते वा ॥ १२ ॥ पलितेतस्यलोवाभवति ॥ पलिलं । पलिअं ॥ पीतेवोलेवा ॥ १३ ॥ पीतेतस्यवोवाभवति स्वार्थे लकारेपरे ॥ पीवलं । पीअलं ॥ लइतिकिं ॥ पीअं ॥ वितस्तिवसतिभरतकातरमातुलिंगेहः ॥१४॥ एषुतस्य होभवति ॥ विहत्थी । वसही ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिन्नभवति ॥ वसई । भरहो । काहलो । माहुलिंगं । मातुलुंगशब्दस्यतुमाउलुंगं ॥ मेथिशिथिरशिथिलप्रथमेथस्यढः ॥ १५ ॥ एषुथस्यढोभवति ॥ हापवादः ॥ मेढी । सिढिलो । सिढिलो । पढमो ॥ निशीथपृथिव्योर्वा ॥ १६ ॥ अनयोस्थस्यढोभवतिवा ॥ निसीढो । निसीहो । पुढवी । पुहवी ॥ दशनदष्टदग्धदोलादण्डदरदाहदम्भदर्भकदनदोहदेदोवाडः ॥ १७॥ एषुदस्यडोवाभवति ॥ डसणं । दसणं॥डट्ठो । दट्ठो ।डक्को । डड्ढो । दड्ढो॥डोला । दोला॥डंडो । दण्डो॥डरो । दरो ॥ डाहो । दाहो॥डंभो । दंभो ॥

डब्भो । दब्भो ॥ कडणं । कअणं ॥ डोहलो । दोहलो ॥ दरशब्दस्यचभयार्थवृत्तेरेवभवति ॥ अन्यत्र दरदलिअं ॥ दंशदहोः ॥ १८ ॥ अनयोर्धात्वोर्दस्यडोभवति ॥ डंसइ । डहइ ॥ संख्यागद्गदेरः ॥ १९ ॥ संख्यावाचिनि गद्गदशब्देचदस्यरोभवति ॥ एआरह । बारह । तेरह । गग्गरं ॥ अनादेरित्येव ॥ तेदस ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ चउद्द ह ॥ कदल्यामद्रुमे ॥ २२० ॥ कदलीशब्देअद्रुमवाचिनिदस्यरोभवति ॥ करली ॥ अद्रुमइतिकिं ॥ कअली । केली ॥ प्रदीपिदोहदेलः ॥ २१ ॥ प्रपूर्वेदीप्यतौधातौदोहदशब्देचदस्यलोभवति ॥ पलीवेइ । पलित्तं । दोहलो ॥ कदंबेवा २२ ॥ कदंबशब्देदस्यलोवाभवति ॥ कलम्बो । कअम्बो ॥ दीपौधोवा ॥ २३ ॥ दीप्यतौदस्यधोवाभवति ॥ धिप्पइ । दिप्पइ ॥ कदर्थितेवः ॥ २४ ॥ कदर्थितेदस्यवोभवति ॥ कवट्टिओ ॥ ककुदेहः ॥ २५ ॥ ककुदेदस्यहोभवति ॥ कउहं ॥ निषधेधोढः २६ ॥ निषधेधस्यढोभवति ॥ निसढो ॥ वौषधे ॥ २७ ॥ ओषधेधस्यहोभवतिवा ॥ ओसहं । ओसढं ॥ नोणः ॥ २८ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेर्नस्यणोभवति ॥ कणअं । मअणो । वअणं । नअणं । माणइ ॥ आर्षे । आरनालं । अनिलोइत्याद्यपि ॥ वादौ ॥ २९ ॥ असंयुक्तस्यादौवर्तमान

स्यनस्य णोवाभवति ॥ णरो । नरो ॥ णई । नई ॥ णेइ । नेइ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ न्यायः । नाओ ॥ निम्बनापितेल व्य
ण्हंवा ॥ २३० ॥ अनयोर्नस्य ल ण्ह इत्येतौवाभवतः ॥ लिम्बो । निम्बो॥ण्हाविओ । नाविओ ॥ पोवः ॥३१ ॥ प
स्वरात्परस्यासंयुक्तस्याऽनादेःपरस्यप्रायोवोभवति॥सवहो । सावो । उवसग्गो । पईवो । कासवो । पावं । उवमा । क
विलं । कुणवं । कलावो । कवालं । महिवालो । गोवइ । तवइ ॥ स्वरादित्येव ॥ कम्पइ ॥असंयुक्तस्येत्येव॥अप्पमत्तो॥
अनादेरित्येव ॥ सुहेणपढइ ॥ प्रायइत्येव ॥ कई । रिऊ ॥ एतेनपकारस्यप्राप्तयोर्लोपवकारयोर्यस्मिन्कृते श्रुतिसुख
मुत्पद्यतेसतत्रकार्यः ॥ पाटिपरुषपरिघपरिखापनसपारिभद्रेफः ॥ ३२ ॥ ण्यंतेपटिधातौपरुषादिषुचपस्य
फोभवति॥ फालेइ । फाडेइ । फरुसो । फलिहो । फलिहा । फणसो । फालिहद्दो ॥ प्रभूतेवः ॥ ३३ ॥ प्रभूतेपस्यवो
भवति ॥ वहुत्तं ॥ नीपापीडेमोवा ॥ ३४ ॥ अनयोःपस्यमोवाभवति॥नीमो । नीवो ॥ आमेलो । आवेडो॥पाप ॥
र्द्धौरः ॥ ३५ ॥ पापर्धावपदादौपकारस्यरोभवति ॥ पारद्धी ॥ फोभहौ ॥ ३६ ॥ स्वरात्परस्यासंयुक्तस्यानादेःफ
स्यभहौभवतः ॥ क्वचित्भः ॥ रेफः । रेभो ॥ सिफा । सिभा ॥ क्वचित्तुहः ॥ मुत्ताहलं ॥ क्वचिदुभावपि ॥ सभलं । स

युष्मच्छब्देऽर्थपरेयस्यतोभवति॥ तुम्हारिसो। तुम्हकेरो॥ अर्थपरइतिकिं॥ जुम्हदम्हपअरणं ॥यष्ट्यांलः॥४७॥ यष्ट्यांयस्यलोभवति॥ लट्ठी। वेणुलट्ठी। उच्छलट्ठी। महुलट्ठी॥ वोत्तरीयानीयतीयकृद्येज्जः॥ ४८॥ उत्तरीयशब्देअनीयतीयकृद्यप्रत्ययेपुचयस्यद्विरुक्तोजोवाभवति॥उत्तरिज्जं। उत्तरीअं। अनीय। करणिज्जं। करणीअं।विम्हणिज्जं। विम्हअणीअं॥ जवणिज्जं। जवणीअं॥ तीय। विइज्जो। बीओ॥ कृद्य। पेज्जा। पेआ॥ छायायांहोऽकांतौवा॥ ४९॥ अकांतौवर्तमानेछायाशब्देयस्यहोवाभवति॥ वच्छस्सछाया। वच्छस्सछाहा आतपाभावः॥ सच्छाहं। सच्छायं॥ अकांताविति किं॥ मुहच्छाया। कांतिरित्यर्थः॥ डाहवौकतिपये॥ ५०॥ कतिपयेयस्यडाह व इत्येतौपर्यायेणभवतः॥ कइवाहं। कइअवं॥ किरिभेरेरोडः॥ ५१॥ अनयोरस्यडोवाभवति॥ किडी। भेडो॥ पर्याणेडावा॥ ५२॥ पर्याणेरस्यडाइत्यादेशोभवतिवा॥ पडायाणं। पल्लाणं॥ करवीरेणः॥ ५३॥ करवीरेप्रथमस्यरस्यणोभवति॥ कणवीरो॥ हरिद्रादौलः॥ ५४॥ हरिद्रादिषुशब्देषुअसंयुक्तस्यरस्यलोभवति॥ हलिद्दी। दलिद्दाइ॥ दलिद्दो। दालिद्दं। हलिद्दो। जहुट्ठिलो। सिढिलो। मुहलो। चलणो। बलुणो। कलु

णो। इंगालो। सक्कालो। सोमालो। चिलाओ। फलिहा। फलिहो। फालिहद्दो। काहलो। लुक्को। अवद्दालं। भसलो। जढलं। बढलो। निट्ठुलो॥ बहुलाधिकाराच्चरणशब्दस्यपादार्थवृत्तेरेव॥ अन्यत्रचरणकरणं॥ भ्रमरेसस न्नियोगएव॥ अन्यत्र भमरो॥ तथा। जठरं। बठरो। निट्ठुरो इत्याद्यपि॥ हरिद्रा। दरिद्राति। दरिद्र। दारिद्र्य। हरिद्र। युधिष्ठिर। शिथिर। मुखर। चरण। वरुण। करुण। अंगार। सत्कार। सुकुमार। किरात। परिखा। प रिघ। पारिभद्र। कातर। रुग्ण। अपद्वार। भ्रमर। जठर। बठर। निष्ठुर इत्यादि॥ आर्षेदुवालसंगेइत्याद्यपि॥ स्थूलेलोरः॥ ५५॥ स्थूलेलस्यरोभवति॥ थोरं॥ कथंथूलभद्दो। थूरस्यहरिद्रादिलत्वेभविष्यति॥ लाहलला गललांगूलेवाऽदेर्णः॥ ५६॥ एष्वादेर्लस्यणोभवतिवा॥ णाहलो। लाहलो॥ णंगलं। लंगलं॥ णंगूलं। लं गूलं॥ ललाटेच॥ ५७॥ ललाटेचादेर्लस्यणोभवति॥ चकारआदेरनुवृत्यर्थः॥ णिडालं। णडालं॥ शबरे बोमः॥ ५८॥ शबरेबस्यमोभवति॥ समरो॥ स्वप्ननीव्योर्वा॥ ५९॥ अनयोर्वस्यमोवाभवति॥ सिमि णो। सिविणो॥ नीमी। नीवी॥ शषोःसः॥२६०॥ शकारषकारयोःसोभवति॥ श॥ सद्दो। कुसो। निसंसो।

युष्मच्छब्दे ऽर्थपरेयस्यतोभवति ॥ तुम्हारिसो । तुम्हकेरो ॥ अर्थपरइतिकिं ॥ जुम्हदम्हपअरणं ॥यष्ट्यांलः॥४७॥ यष्ट्यांयस्यलोभवति ॥ लट्ठी । वेणुलट्ठी । उच्छलट्ठी । महुलट्ठी ॥ वोत्तरीयानीयतीयकृद्येज्जः ॥ ४८ ॥ उत्तरीय शब्देअनीयतीयकृद्यप्रत्ययेपुचयस्यद्विरुक्तोजोवाभवति॥उत्तरिज्जं । उत्तरीअं । अनीय । करणिज्जं । करणीअं॥विम्हणिज्जं । विम्हअणीअं ॥ जवणिज्जं । जवणीअं ॥ तीय । विइज्जो । बीओ ॥ कृद्य । पेज्जा । पेआ ॥ छायायांहोऽकांतौवा ॥ ४९ ॥ अकांतौवर्तमानेछायाशब्देयस्यहोवाभवति ॥ वच्छस्सछाया । वच्छस्सछाहा आतपाभावः ॥ सच्छाहं । सच्छायं ॥ अकांताविति किं॥ मुहच्छाया । कांतिरित्यर्थः ॥ डाहवौकतिपये ॥ ५० ॥ कतिपयेयस्य डाह व इत्येतौपर्यायेणभवतः ॥ कइवाहं । कइअवं॥ किरिभेरेरोडः ॥ ५१ ॥ अनयोरस्यडोवाभवति ॥ किडी । भेडो ॥ पर्याणेडावा ॥ ५२ ॥ पर्याणेरस्यडाइत्यादेशोभवतिवा ॥ पडायाणं । पल्लाणं ॥ करवीरेणः॥ ५३ ॥ करवीरेप्रथमस्यरस्यणोभवति ॥ कणवीरो ॥ हरिद्रादौलः ॥ ५४ ॥ हरिद्रादिषुशब्देषुअसंयुक्तस्यरस्यलोभवति ॥ हलिद्दी । दलिद्दाइ ॥ दलिद्दो । दालिद्दं । हलिद्दो । जहुट्ठिलो । सिढिलो । मुहलो । चलणो । बलुणो । कलु

कालायसत्द्दयेयः ॥ ६९ ॥ एषुसस्वरस्ययकारस्यलुग्वाभवति ॥ किसलं । किसलअं ॥ कालासं । कालाअसं ॥ महण्णवसमासहिआ । जालातेसहिअएहिंघिप्पंति । निसमणुप्पिअहिअस्सहिअअं ॥ दुर्गादेव्युदुम्बरपादपतनपादपीठेन्तर्दः ॥ २७० ॥ एषुसस्वरस्यदकारस्यांतर्मध्येवर्तमानस्यलुग्वाभवति ॥ दुग्गावी । दुग्गाएवी ॥ उंबरो । उउंबरो ॥ पावडणं । पाअवडणं ॥ पावीढं । पाअवीढं ॥ अंतरितिकिं ॥ दुर्गादेव्यामादौमाभूत् ॥ यावत्तावज्जीवितावर्त्तमानावटप्रावारकदेवकुलैवमेवेवः ॥ २७१ ॥ यावदादिषुसस्वरस्यवकारस्यांतर्वर्तमानस्यलुग्वाभवति॥ जा । जाव ॥ ता । ताव ॥ जीअं । जीविअं ॥ अत्तमाणो । आवत्तमाणो ॥ अडो । अवडो ॥ पारओ । पावारओ ॥ देउलं । देवउलं ॥ एमेव । एवमेव ॥ अंतरित्येव ॥ एवमेवेत्यस्यन भवति ॥ ॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितायां सिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौअष्टमाध्यायस्यप्रथमःपादः ॥ १ ॥ यद्दोर्मण्डलकुंडलीकृतधनुर्दण्डेनसिंहाधिपक्रीतंवैरिकुलात्त्वयाकिलदलत्कुंदावदातंयशः ॥ भ्रांत्वात्रीणिजगंतिखेदविवशंतन्मालवीनांव्यधादापांडौस्तनमण्डलेचधवलेगण्डस्थलेऽवस्थितिं ॥ १ ॥ संयुक्तस्य ॥ १ ॥ अधिकारोयं ज्यायामीदितियावत्॥

॥ ॥

यदितऊर्ध्वमनुक्रमिष्यामस्तत्संयुक्तस्येतिवेदितव्यं ॥ शक्तमुक्तदष्टरुग्णमृदुत्वेकोवा ॥ २ ॥ एषुसंयुक्तस्यकोवा भवति ॥ सक्को । सत्तो ॥ मुक्को । मुत्तो ॥ डक्को । दट्ठो ॥ लुक्को । लुग्गो । माउक्कं । माउत्तणं ॥ क्षःखःक्वचित्तुछझौ ॥ ३ ॥ क्षस्यखोभवतिक्वचित्तुछझावपि ॥ खओ । लक्खणं ॥ क्वचित्तुछझावपि ॥ खीणं । छीणं । झीणं । झिज्जइ ॥ ष्कस्कयोर्नाम्नि ॥ ४ ॥ अनयोर्नाम्निसंज्ञायांखोभवति ॥ ष्क ॥ पोक्खरं । पोक्खरिणी ॥ निक्खं ॥ स्क ॥ खंधो । खंधावारो । अवक्खंदो ॥ नाम्नीतिकिं ॥ दुक्करं । निक्कंपं । निक्कओ । नमोक्कारो । सक्कयं । सक्कारो । तक्करो ॥ शुष्कस्कंदेवा ॥ ५ ॥ अनयोःष्कस्कयोःखोवाभवति ॥ सुक्खं । सुक्कं ॥ खंदो । कंदो ॥ क्ष्वेटकादौ ॥ ६ ॥ क्ष्वेटकादिषुसंयुक्तस्यखोभवति ॥ खेडओ ॥ क्ष्वेटशब्दोविषपर्यायः ॥ क्ष्वोटकः । खोडओ ॥ स्फोटकः । खोडओ ॥ स्फेटकः । खेडओ ॥ स्फेटिकः । खेडिओ ॥ स्थाणावहरे ॥ ७ ॥ स्थाणौसंयुक्तस्यखोभवति हरश्चेद्वाच्योनभवति ॥ खाणू ॥ अहरइतिकिं ॥ थाणुणोरेहा ॥ स्तम्भेस्तोवा ॥ ८ ॥ स्तम्भशब्देस्तस्यखोवाभवति ॥ खम्भो । थम्भो काष्ठादिमयः ॥ थठावस्पंदे ॥ ९ ॥ स्पन्दाभाववृत्तौस्तम्भेस्तस्यथठौभवतः ॥ थंभो । ठंभो ॥ स्तभ्यते । थंभिज्जइ । ठंभिज्जइ ॥ रक्ते

गोवा ॥ १० ॥ रक्तशब्देसंयुक्तस्यगोवाभवति ॥ रग्गो । रत्तो ॥ शुक्लेङ्गोवा ॥ ११ ॥ शुक्लशब्देसंयुक्तस्यङ्गो वाभवति ॥ सुङ्गं । सुक्कं ॥ कृत्तिचत्वरेचः १२ ॥ अनयोःसंयुक्तस्यचोभवति ॥ किच्ची । चच्चरं ॥त्योऽचैत्ये॥१३॥ चैत्यवर्जितेत्यस्यचोभवति ॥ सच्चं ।पच्चओ ॥ अचैत्यइतिकिं ॥ चइत्तं ॥ प्रत्यूषेषश्चहोवा ॥ १४ ॥ प्रत्यूषेत्यस्य चोभवति तत्सन्नियोगेचषस्यहोवाभवति ॥ पच्चूहो । पच्चूसो ॥ त्वथ्वद्वध्वांचछजझाःक्वचित् ॥ १५ ॥ एषांयथा संख्यमेतेक्वचित्भवंति ॥ भुक्त्वा । भोच्चा ॥ ज्ञात्त्वा । णच्चा ॥ श्रुत्वा । सोच्चा ॥ पृथ्वी । पिच्छी ॥ विद्वान् । विज्जं॥ बुध्वा । बुज्झा ॥ भोच्चासअलंपिच्छि विज्जंबुज्झाअणण्णयग्गामि ॥ चइऊणतवंकाउंसंतीपत्तोसिवंपरमं ॥ वृश्चि केश्चेञ्चुर्वा ॥ १६ ॥ वृश्चिकेश्चेःसस्वरस्यस्थानेञ्चुरादेशोभवति ॥ छापवादः ॥ विञ्चुओ ॥ विंचुवो ॥ पक्षे विंछिओ ॥ छोऽक्ष्यादौ ॥ १७ ॥ अक्ष्यादिषुसंयुक्तस्यछोभवति ॥ खस्यापवादः ॥ अच्छि । उच्छू । लच्छी । कच्छो । छीअं । छीरं । सरिच्छो । वच्छो । मच्छिआ । छेत्तं। छुहा । दच्छो । कुच्छी । वच्छं । छुण्णो । कच्छा । छारो । कुच्छेअअं । छुरो । उच्छा । छअं । सारिच्छं ॥ अक्षि । इक्षु । लक्ष्मी । कक्ष । क्षुत । क्षीर । सदृक्ष । वृक्ष । मक्षिका । क्षे

नत्तणं । संवत्तणं । आवत्तओ । निवत्तओ । पवत्तओ । संवत्तओ । वत्तिआ । वत्तिओ । कत्तिओ । उक्कत्तिओ । क
त्तरी । मुत्ती । मुत्तो । मुहुत्तो ॥ बहुलाधिकारात् वट्टा ॥ धूर्त्ति । कीर्त्ति । वार्ता । आवर्तन । निवर्तन । प्रवर्तन । सं
वर्तन । आवर्तक । निवर्तक । प्रवर्तक । संवर्तक । वर्तिक । वार्तिक । कार्तिक । उत्कर्तित ॥ कर्तरी । मूर्त्ति । मूर्त ।
मुहूर्त इत्यादि ॥ वृन्तेण्टः ॥ ३१ ॥ वृन्तेण्टोभवति ॥ वेण्टं । तालवेण्टं ॥ ठोऽस्थिविसंस्थुले ॥ ३२ ॥ अन
योःसंयुक्तस्यठोभवति ॥ अट्ठी । विसंठुलं ॥ स्त्यानचतुर्थार्थेवा ॥ ३३ ॥ एषुसंयुक्तस्यठोवाभवति ॥ ठीणं । थी
णं । चउट्ठो । अट्ठोप्रयोजनं ॥ अत्थोधनं ॥ ष्टस्यानुष्ट्रेष्टासंदष्टे ॥ ३४ ॥ उष्ट्रादिवर्जितेष्टस्यठोभवति ॥ लट्ठी ।
मुट्ठी । दिट्ठी । सिट्ठी । पुट्ठो । कट्ठं । सुरट्ठा । इट्ठो । अणिट्ठं ॥ अनुष्ट्रेष्टासंदष्टइतिकिं ॥ उट्टो । इट्टा । चुणव्वसंदट्टो ॥
गर्तेडः ॥ ३५ ॥ गर्तशब्देसंयुक्तस्यडोभवति ॥ टापवादः ॥ गड्डो । गड्डा ॥ सम्मर्दवितर्दिविच्छर्दच्छर्दिकपर्दम
र्दितेर्दस्य ॥ ३६ ॥ एषुर्दस्यडोभवति ॥ सम्मड्डो । विअड्डी । विच्छड्डो । छड्डी । कवड्डो । मड्डिओ । सम्मड्डिओ ॥
गर्दभेवा ॥ ३७ ॥ गर्दभेर्दस्यडोवाभवति ॥ गड्डहो । गद्दहो ॥ कंदरिकाभिंदिपालेण्डः ॥ ३८ ॥ अनयोःसंयुक्त

स्यण्डोभवति ॥ कण्डलिआ । भिण्डिवालो ॥ स्तब्धेठढौ ॥ ३९ ॥ स्तब्धेसंयुक्तयोर्यथाक्रमंठढौभवतः ॥ ठड्डो
॥ दग्धविदग्धवृद्धिवृद्धेढः ॥ ४० ॥ एषुसंयुक्तस्यढोभवति ॥ दड्ढो । विअड्ढो । वुड्ढी । वुड्ढो ॥ क्वचिन्नभवति ॥
विद्धकइनिरूविअं ॥ श्रद्धार्धिमूर्धाऽर्धेऽतेवा ॥ ४१ ॥ एष्वंतेवर्तमानस्यसंयुक्तस्यढोभवतिवा ॥ सड्ढा । सद्धा ॥ इ
ड्ढी । रिद्धी ॥ मुंढा । मुद्धा ॥ अड्ढं । अद्धं ॥ म्नज्ञोर्णः ॥ ४२ ॥ अनयोर्णोभवति ॥ म्न ॥ निण्णं । पज्जुण्णो ॥ज्ञ॥
णाणं । सण्णा । पण्णा । विण्णाणं ॥ पंचाशत्पंचदशदत्ते ॥ ४३ ॥ एषुसंयुक्तस्यणोभवति ॥ पण्णासा । पण्ण
रह । दिण्णं॥मन्यौन्तोवा॥४४॥मन्युशब्देसंयुक्तस्यन्तोवाभवति ॥ मन्तू । मन्नू॥स्तस्यथोऽसमस्तस्तंबे॥४५॥
समस्तस्तंबवर्जितेस्तस्यथोभवति ॥ हत्थो । थुई । थोत्तं । थोअं । पत्थरो । पसत्थो । अत्थि । सत्थि ॥ असमस्त
स्तंबइतिकिं ॥ समत्तो । तंबो ॥स्तवेवा॥४६॥ स्तवशब्देस्तस्यथोवाभवति ॥ थवो । तवो ॥ पर्यस्तेथटौ॥४७॥
पर्यस्तेस्तस्यपर्यायेणथटौभवतः॥ पल्लत्थो । पल्लट्टो ॥ वोत्साहेथोहश्चरः॥ ४८ ॥ उत्साहशब्देसंयुक्तस्यथोवाभव
ति तत्सन्नियोगेचहस्यरः ॥ उत्थारो । उच्छाहो ॥ आश्लिष्टेलधौ ॥ ४९ ॥ आश्लिष्टेसंयुक्तयोर्यथासंख्यंलधइत्ये

वाभवति ॥ उब्भं । उद्धं॥ कश्मीरेम्भोवा ॥ ६० ॥ कश्मीरशब्देयुक्तस्यम्भोवाभवति ॥ कम्भारो । कम्हारो॥ न्मोमः ॥ ६१ ॥ न्मस्यमोभवति ॥ अधोलोपापवादः ॥ जम्मो । वम्महो । मम्मणं ॥ ग्मोवा ॥ ६२ ॥ ग्मस्य मोवाभवति ॥ युग्मं । जुम्मं । जुग्गं ॥ तिग्मं । तिम्मं । तिग्गं ॥ ब्रह्मचर्यतूर्यसौंदर्यशौंडीर्येर्योरः ॥ ६३ ॥ एषुर्य स्यरोभवति ॥ जापवादः ॥ बम्भचेरं । चौर्यसमत्त्वात्बम्भचरिअं । तूरं । सुंदेरं । सोंडीरं ॥ धैर्येवा ॥ ६४ ॥ धैर्ये र्यस्यरोवाभवति ॥ धीरं । धिज्जं ॥ सूरोसुज्जोइतितुसूरसूर्यप्रकृतिभेदात् ॥ एतःपर्यंते ॥ ६५ ॥ पर्यंतेएका रात्परस्यर्यस्यरोभवति ॥ पेरंतो ॥ एतइतिकिं ॥ पज्जंतो ॥ आश्चर्ये ॥ ६६ ॥ एतःपरस्यर्यस्यरोभवति ॥ अच्छे रं ॥ एतइत्येव ॥ अच्छरिअं ॥ अतोरिआररिज्जरीअं ॥ ६७ ॥ आश्चर्येअकारात्परस्यर्यस्य रिअ अर रिज्ज रीअ इत्येतेआदेशाभवंति ॥ अच्छरिअं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छरीअं ॥ अतइतिकिं ॥ अच्छेरं॥ पर्यस्त पर्याणसौकुमार्येल्लः ॥ ६८ ॥ पर्यस्तपर्याणसौकुमार्यएषुर्यस्यल्लोभवति ॥ पर्यस्तं । पल्लट्टं । पल्लत्थं ॥ पल्लाणं । सोअमल्लं ॥ पल्लंकोइतिचपल्यंकशब्दस्ययलोपेद्वित्त्वेच ॥ पलिअंको इत्यपिचौर्यसमत्त्वात् ॥ बृहस्पतिवन

वाभवति ॥ उब्भं । उद्धं॥ कश्मीरेम्भोवा ॥ ६० ॥ कश्मीरशब्दसंयुक्तस्यम्भोवाभवति ॥ कम्भारो । कम्हारो॥
न्मोमः ॥ ६१ ॥ न्मस्यमोभवति ॥ अधोलोपापवादः ॥ जम्मो । वम्महो । मम्मणं ॥ ग्मोवा ॥ ६२ ॥ ग्मस्य
मोवाभवति ॥ युग्मं । जुम्मं । जुग्गं ॥ तिग्मं । तिम्मं । तिग्गं ॥ ब्रह्मचर्यतूर्यसौंदर्यशौंडीर्येर्योरः ॥ ६३ ॥ एषुर्य
स्यरोभवति ॥ जापवादः ॥ बम्भचेरं । चौर्यसमत्त्वात्बम्भचरिअं । तूरं । सुंदेरं । सोंडीरं ॥ धैर्येवा ॥ ६४ ॥ धैर्ये
र्यस्यरोवाभवति ॥ धीरं । धिज्जं ॥ सूरोसुज्जोइतितुसूरसूर्यप्रकृतिभेदात् ॥ एतःपर्यंते ॥ ६५ ॥ पर्यंतेएका
रात्परस्यर्यस्यरोभवति ॥ पेरंतो ॥ एतइतिकिं ॥ पज्जंतो ॥ आश्चर्ये ॥ ६६ ॥ एतःपरस्यर्यस्यरोभवति ॥ अच्छे
रं ॥ एतइत्येव ॥ अच्छरिअं ॥ अतोरिआररिज्जरीअं ॥ ६७ ॥ आश्चर्येअकारात्परस्यर्यस्य रिअ अर रिज्ज
रीअ इत्येतेआदेशाभवंति ॥ अच्छरिअं । अच्छअरं । अच्छरिज्जं । अच्छरीअं ॥ अतइतिकिं ॥ अच्छेरं॥ पर्यस्त
पर्याणसौकुमार्येल्लः ॥ ६८ ॥ पर्यस्तपर्याणसौकुमार्यएषुर्यस्यल्लोभवति ॥ पर्यस्तं । पल्लट्टं । पल्लत्थं ॥ पल्लाणं ।
सोअमल्लं ॥ पल्लंकोइतिचपल्यंकशब्दस्यलोपेद्वित्त्वेच ॥ पलिअंको इत्यपिचौर्यसमत्त्वात् ॥ बृहस्पतिवन

स्पत्योःसोवा ॥ ६९ ॥ ॥ अनयोःसंयुक्तस्यसोवाभवति ॥ बहस्सइ । बहप्फइ । भयस्सइ । भयप्फइ ॥ वणस्स
ई । वणप्फई ॥ बाष्पेहोऽश्रुणि ॥ ७० ॥ बाष्पशब्देसंयुक्तस्यहोभवतिअश्रुण्यभिधेये ॥ बाहोनेत्रजलं ॥ अश्रु
णीतिकिं ॥ बप्फोऊष्मा ॥ कार्षापणे ॥ ७१ ॥ कार्षापणेसंयुक्तस्यहोभवति ॥ काहावणो । कथंकहावणो।ह्रस्वः
संयोगइतिपूर्वमेवह्रस्वत्वेपश्चादादेशे ॥ कर्षापणशब्दस्यवाभविष्यति ॥ दुःखदक्षिणतीर्थेवा ॥ ७२ ॥ एषुसं
युक्तस्यहोवाभवति ॥ दुहं । दुक्खं । परदुक्खेणदुक्खिआविरला ॥ दाहिणो । दक्खिणो ॥ तूहं । तित्थं ॥ कूष्मां
डयांष्मोलस्तुण्डोवा ॥ ७३ ॥ कूष्मांडयांष्माइत्येतस्यहोभवति ण्डइत्येतस्यतुवालोभवति॥कोहली।कोहण्डी
॥ पक्ष्मश्मष्मस्मह्मांम्हः ॥ ७४॥ पक्ष्मशब्दसंबन्धिनःसंयुक्तस्यश्मष्मस्मह्मांचमकाराक्रांतोहकारआदेशोभवति ॥
पक्ष्मन् । पम्हाइं । पम्हललोअणा ॥ श्म ॥ कुश्मानः । कुम्हाणो ॥ कश्मीराः । कम्हारा ॥ ष्म ॥ ग्रीष्मः । गिम्हो॥
ऊष्मा । उम्हा ॥ स्म ॥ अस्मादृशः । अम्हारिसो ॥ विस्मयः । विम्हओ ॥ ह्म ॥ ब्रह्मा । बम्हा ॥ बम्हणो । बम्हचेरं॥
क्वचित्म्भोपिदृश्यते ॥ बम्भणो । बम्भचेरं । सिम्भो ॥ क्वचिन्नभवति ॥ रश्मिः । रस्सी ॥ स्मरः । सरो॥ सूक्ष्मश्न

ष्णस्नन्हह्णक्ष्णांण्हः ॥ ७५ ॥ सूक्ष्मशब्दसंबंधिनःसंयुक्तस्यश्नष्णस्नन्हह्णक्ष्णांचणकाराक्रांतोहकारादेशोभवति ॥ सूक्ष्मं । सण्हं ॥ श्न ॥ पण्हो । सिण्हो ॥ ष्ण ॥ विण्हू । कण्हो । उण्हीसं ॥ स्न ॥ जोण्हा । ण्हाओ । पण्हओ ॥ न्ह ॥ वण्ही । जण्हू ॥ ह्ण ॥ पुव्वण्हो । अवरण्हो ॥ क्ष्ण ॥ सण्हं । तिण्हं ॥ विप्रकर्षेतुकृष्णकृत्स्नशब्दयोःकसणो । कसिणो ॥ ह्लोल्हः ॥ ७६ ॥ ह्लस्थानेलकाराक्रांतोहोभवति ॥ कल्हारं । पल्हाओ ॥ कगटडतदपशषसᳵकᳶपामूर्ध्वेलुक् ॥ ७७ ॥ एषांसंयुक्तवर्णसंबंधिनामूर्ध्वेस्थितानांलुग्भवति ॥ क ॥ भुक्तं । भुत्तं ॥ सिक्थं । सित्थं ॥ ग ॥ दुद्धं । मुद्धं ॥ ट ॥ षट्पदः । छप्पओ ॥ कट्फलं । कप्फलं ॥ ड ॥ खग्गो । खड्गः ॥ सज्जो । षड्जः ॥ त ॥ उप्पलं । उप्पाओ ॥ द ॥ मद्गुः । मग्गू ॥ मोग्गरो ॥ प ॥ सुत्तो । गुत्तो ॥ श ॥ लण्हं । निश्चलो । चुअइ ॥ ष ॥ गोट्ठी । छट्ठो । निट्ठुरो ॥ स ॥ खलिओ । नेहो ॥ ᳵक ॥ दुᳵखं । दुक्खं ॥ ᳶप ॥ अंतᳶपातः । अंतप्पाओ ॥ अधोमनयां ॥ ७८ ॥ मनयांसंयुक्तस्याधोवर्तमानानांलुग्भवति ॥ म ॥ जुग्गं । रस्सी । सरो । सेरं ॥ न ॥ नग्गो । लग्गो ॥ य ॥ सामा । कुड्डं । वाहो ॥ सर्वत्रलवरामचंद्रे ॥ ७९ ॥ चंद्रशब्दादन्यत्रलवरांसर्वत्रसंयुक्तस्योर्ध्वमधश्चस्थितानांलुग्भवति ॥

ऊर्ध्वं ॥ ल ॥ उल्का । उक्का ॥ वल्कलं । वक्कलं ॥ ब ॥ शब्दः । सद्दो ॥ अब्दः । अद्दो ॥ लुब्धकः । लोद्धओ ॥ र ॥ ७२
अर्कः । अक्को ॥ वर्गः । वग्गो ॥ अधः ॥ श्लक्ष्णं । सण्हं ॥ विक्लवः । विक्कवो ॥ पक्वं । पिक्कं ॥ ध्वस्तः । धत्थो ॥ चक्रं ।
चक्कं ॥ ग्रहः । गहो ॥ रात्रिः । रत्ती ॥ अत्रद्वइत्यादिसंयुक्तानामुभयप्राप्तौ यथादर्शनंलोपः क्वचिदूर्ध्वं ॥ उद्विग्नः । उ
व्विग्गो ॥ द्विगुणः । बिउणो ॥ द्वितीयः । बीओ ॥ कल्मषं । कम्मसं ॥ सर्वं । सव्वं ॥ शुल्बं । सुब्बं । क्वचित्त्वधः ॥ काव्यं ।
कव्वं । कुल्या । कुल्ला ॥ माल्यं । मल्लं ॥ द्विपः । दिओ ॥ द्विजातिः । दुआई ॥ क्वचित्पर्यायेण । द्वारं । बारं । दारं ॥ उ
द्विग्नः । उव्विग्गो । उव्विण्णो ॥ अचंद्रइतिकिं ॥ चंद्रं । संस्कृतसमोयंप्राकृतशब्दः ॥ अत्रोत्तरेणविकल्पोपिनभवति
निषेधसामर्थ्यात् ॥ द्रेरोनवा ॥ ८० ॥ द्रशब्देपरेरेफस्यवालुग्भवति ॥ चंदो । चंद्रो ॥ रुद्दो । रुद्रो ॥ भद्दं ।
भद्रं ॥ समुद्दो । समुद्रो ॥ ह्रदशब्दस्यस्थितिपरिवृत्तौद्रहइतिरूपं ॥ तत्र द्रहो । दहो ॥ केचिद्रलोपंनेच्छंति ॥ द्रह
शब्दमपि कश्चित्संस्कृतंमन्यते ॥ वोद्रहाद्यस्तुतरुणपुरुषादिवाचकानित्यंरेफसंयुक्तादेश्याएव ॥ सिक्खंतुवोद्रही
ओ । वोद्रहद्रहंमिपडिआ ॥ धात्र्याम् ॥ ८१ ॥ धात्रीशब्देरस्यलुग्वाभवति ॥ धत्ती ॥ ह्रस्वात्प्रागेवरलोपे धाई

पक्षे। धारी ॥ तीक्ष्णेणः ॥ ८२ ॥ तीक्ष्णशब्देणस्यलुग्वाभवति ॥ तिक्खं। तिण्हं ॥ ज्ञोञः ॥ ८३ ॥ ज्ञःसंबंधिनोञस्यलुग्वाभति ॥ जाणं। णाणं ॥ सव्वज्जो। सव्वण्णू ॥ अप्पज्जो। अप्पण्णू ॥ दइवज्जो। दइवण्णू ॥ इंगिअज्जो। इंगिअण्णू ॥ मणोज्जं। मणोण्णं ॥ अहिज्जो। अहिण्णू ॥ पज्जा। पण्णा ॥ अज्जा। अण्णा ॥ सज्जा। सण्णा ॥ क्वचिन्नभवति ॥ विण्णाणं ॥ मध्यान्हेहः ॥ ८४ ॥ मध्यान्हेहस्यलुग्वाभवति ॥ मज्झन्नो। मज्झण्हो ॥ दशार्हे ॥ ८५ ॥ पृथक्योगाद्वेतिनिवृत्तं ॥ दशार्हेहस्यलुग्भवति ॥ दसारो ॥ आदेःश्मश्रुश्मशाने ॥ ८६ ॥ अनयोरादेर्लुग्भवति ॥ मासू। मंसू ॥ मस्सू। मसाणं ॥ आर्षेश्मशानशब्दस्यसीआणंसुसाणमित्यपिभवति ॥ श्चोहरिश्चंद्रे ॥ ८७ ॥ हरिश्चंद्रशब्देश्चइत्यस्यलुग्भवति ॥ हरिअंदो ॥ रात्रौवा ॥ ८८ ॥ रात्रिशब्देसंयुक्तस्यलुग्वाभवति ॥ राई। रत्ती ॥ अनादौशेषादेशयोर्द्वित्वं ॥ ८९ ॥ पदस्यानादौवर्तमानस्यशेषस्यादेशस्यचद्वित्त्वं भवति ॥ शेष ॥ कप्पतरू। भुत्तं। दुद्धं। नग्गो। उक्का। अक्को। मुक्खो ॥ आदेश ॥ डक्को। जक्खो। रग्गो। किच्ची। रुप्पी ॥ क्वचिन्नभवति ॥ कसिणो ॥ अनादावितिकिं ॥ खलिअं। थेरो। खंभो ॥ द्वयोस्तुद्वित्त्वमस्त्येवेतिनभव

ऊर्ध्वं ॥ ल ॥ उल्का । उक्का ॥ वल्कलं । वक्कलं ॥ ब ॥ शब्दः । सद्दो ॥ अब्दः । अद्दो ॥ लुब्धकः । लोद्धओ ॥ र ॥ अर्कः । अक्को ॥ वर्गः । वग्गो ॥ अधः ॥ श्लक्ष्णं । सण्हं ॥ विक्लवः । विक्कवो ॥ पक्वं । पिक्कं ॥ ध्वस्तः । धत्थो ॥ चक्रं । चक्कं ॥ ग्रहः । गहो ॥ रात्रिः । रत्ती ॥ अत्रद्वइत्यादिसंयुक्तानामुभयप्राप्तौ यथादर्शनंलोपः क्वचिदूर्ध्वं ॥ उद्विग्नः । उव्विग्गो ॥ द्विगुणः । बिउणो ॥ द्वितीयः । बीओ ॥ कल्मषं । कम्मसं ॥ सर्वं । सव्वं ॥ शुल्बं । सुव्वं । क्वचित्त्वधः ॥ काव्यं । कव्वं । कुल्या । कुल्ला ॥ माल्यं । मल्लं ॥ द्विपः । दिओ ॥ द्विजातिः । दुआई ॥ क्वचित्पर्यायेण । द्वारं । बारं । दारं ॥ उद्विग्नः । उव्विग्गो । उव्विण्णो ॥ अचंद्रइतिकिं ॥ चंद्रं । संस्कृतसमोयंप्राकृतशब्दः ॥ अत्रोत्तरेणविकल्पोपिनभवति निषेधसामर्थ्यात् ॥ द्रेरोनवा ॥ ८० ॥ द्रशब्देपरेरेफस्यवालुग्भवति ॥ चंदो । चंद्रो ॥ रुद्दो । रुद्रो ॥ भद्दं । भद्रं ॥ समुद्दो । समुद्रो ॥ ह्रदशब्दस्यस्थितिपरिवृत्तौद्रहइतिरूपं ॥ तत्र द्रहो । दहो ॥ केचिद्रलोपंनेच्छंति ॥ द्रहशब्दमपि कश्चित्संस्कृतंमन्यते ॥ वोद्रहादयस्तुतरुणपुरुषादिवाचकानित्यंरेफसंयुक्तादेश्याएव ॥ सिक्खंतुवोद्रहीओ । वोद्रहद्रहंमिपडिआ ॥ धात्र्याम् ॥ ८१ ॥ धात्रीशब्देरस्यलुग्वाभवति ॥ धत्ती ॥ ह्रस्वात्प्रागेवरलोपे धाई

पक्षे । धारी ॥ तीक्ष्णेणः ॥ ८२ ॥ तीक्ष्णशब्देणस्यलुग्वाभवति ॥ तिक्खं । तिण्हं ॥ ज्ञोञः ॥ ८३ ॥ ज्ञःसंबंधि नोञस्यलुग्वाभवति ॥ जाणं । णाणं ॥ सव्वज्जो । सव्वण्णू ॥ अप्पज्जो । अप्पण्णू ॥ दइवज्जो । दइवण्णू ॥ इंगिअज्जो । इंगिअण्णू ॥ मणोज्जं । मणोण्णं ॥ अहिज्जो । अहिण्णू ॥ पज्जा । पण्णा ॥ अज्जा । अण्णा ॥ सज्जा । सण्णा ॥ क्वचिन्नभवति ॥ विण्णाणं ॥ मध्यान्हेहः ॥ ८४ ॥ मध्यान्हेहस्यलुग्वाभवति ॥ मज्झन्नो । मज्झण्हो ॥ दशार्हे ॥ ८५ ॥ पृथक्योगाद्वेतिनिवृत्तं ॥ दशार्हेहस्यलुग्भवति ॥ दसारो ॥ आदेःश्मश्रुश्मशाने ॥ ८६ ॥ अनयोरादेर्लुग्भवति ॥ मासू । मंसू ॥ मस्सू । मसाणं ॥ आर्षेश्मशानशब्दस्यसीआणंसुसाणमित्यपिभवति ॥ श्चोहरिश्चंद्रे ॥ ८७ ॥ हरिश्चंद्रशब्देश्चइत्यस्यलुग्भवति ॥ हरिअंदो ॥ रात्रौवा ॥ ८८ ॥ रात्रिशब्देसंयुक्तस्यलुग्वाभवति ॥ राई । रत्ती ॥ अनादौशेषादेशयोर्द्वित्वं ॥ ८९ ॥ पदस्यानादौवर्तमानस्यशेषस्यादेशस्यचद्वित्वं भवति ॥ शेष ॥ कप्पतरू । भुत्तं । दुद्धं । नग्गो । उक्का । अक्को । मुक्खो ॥ आदेश ॥ डक्को । जक्खो । रग्गो । किच्ची । रुप्पी ॥ क्वचिन्नभवति ॥ कसिणो ॥ अनादावितिकिं ॥ खलिअं । थेरो । खंभो ॥ द्वयोस्तुद्वित्वमस्त्येवेतिनभव

कहावणो ॥ धृष्टद्युम्नेणः ॥ ९४॥ धृष्टद्युम्नशब्देआदेशस्यणस्यद्वित्त्वंनभवति ॥ धट्ठज्जुणो॥कर्णिकारेवा॥९५॥
कर्णिकारशब्देशेषस्यद्वित्त्वंवानभवति ॥ कणिआरो। कण्णिआरो ॥ दृप्ते ॥ ९६ ॥ दृप्तशब्देशेषस्यद्वित्त्वंनभव
ति ॥ दरिअसीहेण ॥ समासेवा ॥ ९७॥ शेषादेशयोःसमासेद्वित्त्वंवाभवति ॥ नइग्गामो । नइगामो ॥ कुसुम
प्पअरो। कुसुमपअरो ॥ देवत्थुई। देवथुई ॥ हरक्खंदा। हरखंदा ॥ आणालक्खंभो। आणालखंभो ॥ बहुलाधि
कारादशेषादेशयोरपि ॥ सप्पिवासो। सपिवासो ॥ बद्धप्फलो। बद्धफलो ॥ मलयसिहरक्खंडं। मलयसिहरखंडं॥
पम्मुक्कं। पमुक्कं ॥ अद्दंसणं। अदंसणं ॥ पडिक्कूलं। पडिकूलं ॥ तेल्लोक्कं। तेलोक्कमित्यादि ॥ तैलादौ ॥ ९८ ॥
तैलादिष्वनादौयथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्यचव्यंजनस्यद्वित्त्वंभवति॥ तेल्लं। मंडुक्को। वेइल्लं। उज्जू। विड्डा। बहुत्तं॥
अनंत्यस्य ॥ सोत्तं। पेम्मं। जोव्वणं॥आर्षे। पडिसोओ। विस्सोअसिआ ॥ तैल। मंडूक। विचिकिल। ऋजु। व्रीडा।
प्रभूत। स्रोतस्। प्रेमन्। यौवनइत्यादि ॥ सेवादौवा ॥ ९९ ॥ सेवादिष्वनादौयथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्यद्वित्त्वं
भवतिवा ॥ सेव्वा। सेवा ॥ नेड्डं। नेडं ॥ नक्खा। नहा ॥ निहित्तो। निहिओ ॥ वाहित्तो। वाहिओ ॥ माउक्कं। मा

ति ॥ विञ्चुओ । भिण्डिवालो ॥ द्वितीयतुर्ययोरुपरिपूर्वः ॥ ९० ॥ द्वितीयतुर्ययोर्द्वित्त्वप्रसंगेउपरिपूर्वौभवतः ॥ द्वितीयस्योपरिप्रथमश्चतुर्थस्योपरितृतीयइत्यर्थः ॥ शेष ॥ वक्खाणं । वग्घो । मुच्छा । निब्भरो ॥ कट्ठं । तित्थं । निद्धणो । गुप्फं । निज्झरो ॥ आदेश ॥ जक्खो ॥ घस्यनास्ति ॥ अच्छी । मज्झं । पट्टी । वुड्ढो । हत्थो । आलिद्धो । पुप्फं । भिब्भलो ॥ तैलादौद्वित्त्वे ओक्खलं ॥ सेवादौ नक्खा । नहा ॥ समासेवा । कइद्धओ । कइधओ ॥ द्वित्त्वइत्येव ॥ खाओ ॥ दीर्घेवा ॥ ९१ ॥ दीर्घशब्देशेषस्यघस्यउपरिपूर्वोवाभवति ॥ दिग्घो । दीहो ॥ नदीर्घानुस्वारात् ॥ ९२ ॥ दीर्घानुस्वाराभ्यांलाक्षणिकाभ्यामलाक्षणिकाभ्यांचपरयोःशेषादेशयोर्द्वित्त्वंनभवति ॥ छूढो । नीसासो । फासो ॥ अलाक्षणिकं । पार्श्वं । पासं ॥ शीर्षं । सीसं ॥ ईश्वरः । ईसरो ॥ द्वेष्यः । वेसो ॥ लास्यं । लासं ॥ आस्यं । आसं ॥ प्रेष्यः । पेसो ॥ अवमाल्यं । ओमालं ॥ आज्ञा । आणा ॥ आज्ञप्तिः । आणत्ती ॥ आज्ञापनं । आणवणं ॥ अनुस्वारात् । त्र्यस्त्रं । तंसं ॥ अलाक्षणिकं ॥ संझा । विंझो । कंसालो ॥ रहोः ॥ ९३ ॥ रेफहकारयोर्द्वित्त्वंनभवति ॥ रेफः । शेषोनास्ति ॥ आदेशे । सुंदेरं । बम्भचेरं । पेरंतं ॥ शेषस्य हस्य । विहलो ॥ आदेशस्य ।

॥

कहावणो ॥ धृष्टद्युम्नेणः ॥ ९४॥ धृष्टद्युम्नशब्देआदेशस्यणस्यद्वित्वंनभवति ॥ धट्ठज्जुणो॥कर्णिकारेवा॥९५॥
कर्णिकारशब्देशेषस्यद्वित्वंवानभवति ॥ कणिआरो । कण्णिआरो ॥ दृप्ते ॥ ९६ ॥ दृप्तशब्देशेषस्यद्वित्वंनभव
ति ॥ दरिअसीहेण ॥ समासेवा ॥ ९७ ॥ शेषादेशयोःसमासेद्वित्वंवाभवति ॥ नइग्गामो । नइगामो ॥ कुसुम
प्पअरो । कुसुमपअरो ॥ देवत्थुई । देवथुई ॥ हरक्खंदा । हरखंदा ॥ आणालक्खंभो । आणालखंभो ॥ बहुलाधि
कारादशेषादेशयोरपि ॥ सप्पिवासो । सपिवासो ॥ बद्धप्फलो । बद्धफलो ॥ मलयसिहरक्खंडं । मलयसिहरखंडं॥
पम्मुक्कं । पमुक्कं ॥ अद्दंसणं । अदंसणं ॥ पडिक्कूलं । पडिकूलं ॥ तेल्लोक्कं । तेलोक्कमित्यादि ॥ तैलादौ ॥ ९८ ॥
तैलादिष्वनादौयथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्यचव्यंजनस्यद्वित्वंभवति ॥ तेल्लं । मंडुक्को । वेइल्लं । उज्जू । विड्डा । बहुत्तं॥
अनंत्यस्य ॥ सोत्तं । पेम्मं । जोव्वणं ॥आर्षे । पडिसोओ । विस्सोअसिआ ॥ तैल । मंडूक । विचिकिल । ऋजु । व्रीडा ।
प्रभूत । स्रोतस् । प्रेमन् । यौवनइत्यादि ॥ सेवादौवा ॥ ९९ ॥ सेवादिष्वनादौयथादर्शनमंत्यस्यानंत्यस्यद्वित्वं
भवतिवा ॥ सेव्वा । सेवा ॥ नेड्डं । नेडं ॥ नक्खा । नहा ॥ निहित्तो । निहिओ ॥ वाहित्तो । वाहिओ ॥ माउक्कं । मा

ति ॥ विञ्चुओ । भिण्डिवालो ॥ द्वितीयतुर्ययोरुपरिपूर्वः ॥ ९० ॥ द्वितीयतुर्ययोर्द्वित्त्वप्रसंगेउपरिपूर्वौभवतः ॥ द्वितीयस्योपरिप्रथमश्चतुर्थस्योपरितृतीयइत्यर्थः ॥ शेष ॥ वक्खाणं । वग्घो । मुच्छा । निब्भरो ॥ कट्ठं । तित्थं । निद्धणो । गुप्फं । निज्झरो ॥ आदेश ॥ जक्खो ॥ घस्यनास्ति ॥ अच्छी । मज्झं । पट्ठी । वुड्ढो । हत्थो । आलिद्धो । पुप्फं । भिब्भलो ॥ तैलादौद्वित्त्वे ओक्खलं ॥ सेवादौ नक्खा । नहा ॥ समासेवा । कइद्धओ । कइधओ ॥ द्वित्त्वइत्येव ॥ खाओ ॥ दीर्घेवा ॥ ९१ ॥ दीर्घशब्देशेषस्यघस्यउपरिपूर्वोवाभवति ॥ दिग्घो । दीहो ॥ नदीर्घानुस्वारात् ॥ ९२ ॥ दीर्घानुस्वाराभ्यांलाक्षणिकाभ्यामलाक्षणिकाभ्यांचपरयोःशेषादेशयोर्द्वित्त्वंनभवति ॥ छूढो । नीसासो । फासो ॥ अलाक्षणिकं । पाइर्वं । पासं ॥ शीर्षं । सीसं ॥ ईश्वरः । ईसरो ॥ द्वेष्यः । वेसो ॥ लास्यं । लासं ॥ आस्यं । आसं ॥ प्रेष्यः । पेसो ॥ अवमाल्यं । ओमालं ॥ आज्ञा । आणा ॥ आज्ञप्तिः । आणत्ती ॥ आज्ञापनं । आणवणं ॥ अनुस्वारात् । त्र्यस्रं । तंसं ॥ अलाक्षणिकं ॥ संझा । विंझो । कंसालो ॥ रहोः ॥ ९३ ॥ रेफहकारयोर्द्वित्त्वंनभवति ॥ रेफः । शेषोनास्ति ॥ आदेशे । सुंदेरं । बम्भचेरं । पेरंतं ॥ शेषस्य हस्य । विहलो ॥ आदेशस्य ।

त ॥ विञ्चुओ । भ

द्वितीयस्योपरिप्रथ... ॥ कोउहल्लं । कोउहलं ॥ वाउल्लो । वाउलो ॥ थुल्लो । थोरो ॥ हुत्तं । हूअं ॥ दइव्वं । दइवं ॥ तु

ण्हो । गुप्फं । ...ओ ॥ मुक्को । मूओ ॥ खण्णू । खाणू ॥ थिण्णं । थीणं ॥ अनंत्यस्य ॥ अम्हकेरं । अम्हकेरं ॥ तच्चेअ ।

पुप्फं । भिं... सोच्चिअ । सोचिअ ॥ सेवा । नीड । नख । निहित । व्याहृत । मृदुक । एक । कुतूहल । व्याकुल । स्थूल ।

हूत । दैव । तूष्णीक । मूक । स्थाणु । स्त्यान । अस्मदीय । चेअ । चिअ इत्यादि ॥ शार्ङ्गे ङात्पूर्वोत् ॥ १०० ॥ शार्ङ्गे ङात्पूर्वो

ऽकारो भवति ... ॥ सारंगं ॥ क्ष्माश्लाघारत्नेऽन्त्यव्यंजनात् ॥ १०१ ॥ एषु संयुक्तस्य यदंत्यव्यंजनं तस्मात्पूर्वोऽद्भवति ॥

छमा । स... हा । रअणं ॥ आर्षे सूक्ष्मेपि । सुहमं ॥ स्नेहाग्न्योर्वा ॥ २ ॥ अनयोः संयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वोकारो

वा भव... ॥ सणेहो । नेहो ॥ अगणी । अग्गी ॥ प्लक्षे लात् ॥ ३ ॥ प्लक्षशब्दे संयुक्तस्यांत्यव्यंजनाल्लात्पूर्वोऽद्भव

ति ... ठक्खो ॥ र्हश्रीह्रीकृत्स्नक्रियादिष्ट्यास्वित् ॥ ४ ॥ एषु संयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्व इकारो भवति ॥ र्ह ॥

अरिहो । गरिहा । बरिहो ॥ श्री । सिरी ॥ ह्री । हिरी ॥ ह्रीतः । हिरिओ ॥ अह्रीकः । अहिरिओ ॥ कृत्स्न ।

...या । किरिआ ॥ आर्षे तु हयं नाणं किया हीणं ॥ दिष्ट्या । दिट्ठिआ ॥ र्शर्षतप्तवज्रे वा ॥ ५ ॥ र्शर्षयोस्त

स्नवज्ञयोःसंयुक्तस्यांत्यव्यंजनात्पूर्वइकारोवाभवति ॥ र्श ॥ आअरिसो। आअंसो ॥ सुदरिसणो। सुदंसणो ॥ दरिसणं। दंसणं ॥ र्ष ॥ वरिसं। वासं ॥ वरिसा। वासा॥ वरिससअं। वाससअं॥ व्यवस्थितविभाषयाक्वचिन्नित्यं ॥ परामरिसो। हरिसो। अमरिसो ॥ तप्तः। तविओ। तत्तो ॥ वज्रं। वइरं। वज्जं ॥ लात् ॥ ६ ॥ संयुक्तस्यांत्यव्यंजनाल्लात्पूर्वइद्भवति ॥ किलिन्नं। किलिट्ठं। सिलिट्ठं। पिलुट्ठं। पिलोसो। सिलिम्हो । सिलेसो । सुक्किलं । सुइलं ॥ सिलोउ। किलेसो। अम्बिलं। गिलाएं। गिलाइ। मिलाइ । मिलाएं । किलमइ । किलंतं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ कमो। पवो। विप्पवो। सुक्कपक्खो ॥ उत्प्लावयति। उप्पावेइ ॥स्याद्भव्यचैत्यचौर्यसमेषुयात् ॥७॥ स्यादादिषुचौर्यशब्देनसमेषुचशब्देषुसंयुक्तस्ययात्पूर्वइद्भवति ॥ सिआ। सिआवाओ। भविओ। चेइअं॥ चौर्यसम। चोरिअं। थेरिअं। भारिआ। गंभीरिअं। गहीरिअं। आअरिओ। सुंदरिअं। सोरिअं। वीरिअं। वरिअं। सूरिओ। धीरिअं। बंभचरिअं ॥ स्वप्नेनात् ॥ ८ ॥ स्वप्नशब्देनात्पूर्वइद्भवति ॥ सिविणो ॥ स्निग्धेवाऽदितौ ॥ ९ ॥ स्निग्धेसंयुक्तस्यनात्पूर्वावदितौवाभवतः॥ सणिद्धं । सिणिद्धं ॥ पक्षे । णिद्धं ॥ कृष्णेवर्णेवा ॥ ११० ॥ कृ

लो । आणालक्खंभो ॥ अचलपुरेचलोः ॥ ११८ ॥ अचलपुरेशब्देचकारलकारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ अचलपुरं ॥
महाराष्ट्रेहरोः ॥ ११९ ॥ महाराष्ट्रशब्देहरोर्व्यत्ययोभवति ॥ मरहट्ठं ॥ ह्रदेहदोः ॥ १२० ॥ ह्रदशब्देहकारद
कारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ द्रहो ॥ आर्षे । हरएमहपुंडरिए ॥ हरितालेरलोर्नवा ॥ २१ ॥ हरितालशब्देरकारल
कारयोर्व्यत्ययोवाभवति ॥ हलिआरो । हरिआलो ॥ लघुकेलहोः ॥ २२ ॥ लघुकशब्देघस्यहत्त्वेकृतेलहोर्व्यत्य
योवाभवति ॥ हलुअं । लहुअं ॥ घस्यव्यत्ययेकृतेपदादित्त्वाद्धोनप्राप्नोतीतिहकरणम् ॥ ललाटेलडोः ॥ २३ ॥
ललाटशब्देलकारडकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ णलाडं । णडालं ॥ ललाटेचेत्यादेर्लस्यणविधानादिहद्वितीयोलः
स्थानी ॥ ह्येह्योः ॥ २४ ॥ ह्यशब्देहकारयकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ गुह्यं । गुय्हं । गुज्झं ॥ सह्यः । सय्हो । स
ज्झो ॥ स्तोकस्यथोक्कथोवथेवाः ॥ २५ ॥ स्तोकशब्दस्यएतेत्रयआदेशाभवंतिवा ॥ थोक्कं । थोवं । थेवं ॥ पक्षे ।
थोअं ॥ दुहितृभगिन्योर्धूआबहिण्यौ ॥ २६ ॥ अनयोरेतावादेशौवाभवतः ॥ धूआ । दुहिआ । बहिणी ॥ भइणी ॥
वृक्षक्षिप्तयोरुक्खछूढौ ॥ २७ ॥ वृक्षक्षिप्तयोर्यथासंख्यंरुक्खछूढइत्यादेशौवाभवतः ॥ रुक्खो । वच्छो ॥ छूढं ।

लो। आणालक्खंभो ॥ अचलपुरेचलोः ॥ १८ ॥ अचलपुरेशब्देचकारलकारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ अचलपुरं ॥
महाराष्ट्रेहरोः ॥ १९ ॥ महाराष्ट्रशब्देहरोर्व्यत्ययोभवति ॥ मरहट्ठं ॥ न्हदेहदोः ॥ १२० ॥ न्हदशब्देहकारद
कारयोर्व्यत्ययोभवति ॥ द्रहो ॥ आर्षे । हरएमहपुंडरिए ॥ हरितालेरलोर्नवा ॥ २१ ॥ हरितालशब्देरकारल
कारयोर्व्यत्ययोवाभवति ॥ हलिआरो । हरिआलो ॥ लघुकेलहोः ॥ २२ ॥ लघुकशब्देघस्यहत्त्वेकृतेलहोर्व्यत्य
योवाभवति ॥ हलुअं । लहुअं ॥ घस्यव्यत्ययेकृतेपदादित्वाद्धोनप्राप्नोतीतिहकरणम् ॥ ललाटेलडोः ॥ २३ ॥
ललाटशब्देलकारडकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ णलाडं । णडालं ॥ ललाटेचेत्यादेर्लस्यणविधानादिहद्वितीयोलः
स्थानी ॥ ह्येह्योः ॥ २४ ॥ ह्यशब्देहकारयकारयोर्व्यत्ययोभवतिवा ॥ गुह्यं । गुय्हं । गुज्झं ॥ सह्यः । सय्हो । स
ज्झो ॥ स्तोकस्यथोक्कथोवथेवाः ॥ २५ ॥ स्तोकशब्दस्यएतेत्रयआदेशाभवंतिवा ॥ थोक्कं । थोवं । थेवं ॥ पक्षे ।
थोअं ॥ दुहितृभगिन्योर्धूआबहिण्यौ ॥ २६ ॥ अनयोरेतावादेशौवाभवतः ॥ धूआ । दुहिआ । बहिणी । भइणी ॥
वृक्षक्षिप्तयोरुक्खछूढौ ॥ २७ ॥ वृक्षक्षिप्तयोर्यथासंख्यंरुक्खछूढइत्यादेशौवाभवतः ॥ रुक्खो । वच्छो ॥ छूढं ।

स्यइरइत्यादेशोभवति ॥ हसनशीलोहसिरो । रोविरो । लज्जिरो । जंपिरो । वेविरो । भमिरो । ऊससिरो । केचित्तृ
नएवेरमाहुस्तेषांनमिरगमिरादयोनसिध्यंति ॥ तृनोत्ररादिना बाधितत्त्वात् ॥ क्त्वस्तुमत्तूणतुआणाः ॥ ४६ ॥
क्त्वाप्रत्ययस्य तुम् अत् तूण तुआण इत्येतेआदेशाभवंति ॥ तुम् ॥ दट्ठुं । मोत्तुं ॥ अत् ॥ भमिअ ॥ तूण ॥ घेत्तूण ।
काऊण ॥ तुआण ॥ भेत्तुआण । सोउआण ॥ वंदित्तुइत्यनुस्वारलोपात् ॥ वंदित्ता इतिसिद्धंसंस्कृतस्यैववलोपेन । कट्टु
इतितुआर्षे ॥ इदमर्थस्यकेरः ॥ ४७ ॥ इदमर्थस्यप्रत्ययस्यकेरइत्यादेशोभवति ॥ युष्मदीयः । तुम्हेकेरो ॥ अस्म
दीयः । अम्हकेरो । नचभवंतिमईअपक्खेपाणिणीआ ॥ परराजभ्यांक्कडिक्कौच ॥ ४८ ॥ परराजन्इत्येताभ्यां
परस्यइदमर्थस्यप्रत्ययस्ययथासंख्यंसंयुक्तौ क्क डित्इक्कश्चादेशौभवतः । चकारात्केरश्च ॥ परकीयं । पारक्कं । पारकेरं ॥
राजकीयं । राइक्कं । राअकेरं ॥ युष्मदस्मदोऽञएच्चयः ॥ ४९ ॥ आभ्यांपरस्येदमर्थस्याञएच्चयइत्ययमादेशोभ
वति ॥ युष्माकमिदं यौष्माकं । तुम्हेच्चयं । एवमम्हेच्चयं ॥ वतेर्व्वः ॥ १५० ॥ वतेःप्रत्ययस्यद्विरुक्तोवोभवति ॥

ईकेइत्यादेशोभवति ॥ सर्वांगीणः । सव्वंगीओ ॥ पथोणस्येकट्नित्यंणः ॥ ५२ ॥ पन्थश्चेतियःपथोणोविहित स्तस्येकट्भवति ॥ पांथः । पहिओ ॥ ईयस्यात्मनोणयः ॥५३॥ आत्मनःपरस्ययस्यणयइत्यादेशोभवति॥आ त्मीयं । अप्पणयं ॥ त्वस्यडिमात्तणौवा ॥ ५४ ॥ त्वप्रत्ययस्य डिमा त्तण इत्यादेशौवाभवतः॥ पीणिमा।पुप्फि मा ॥ पीणत्तणं । पुप्फत्तणं ॥ पक्षे । पीणत्तं । पुप्फत्तं ॥ इम्नःपृथ्व्यादिषुनियतत्त्वात्तदन्यप्रत्ययांतेष्वस्यविधिः॥ पी नताइत्यस्यप्राकृतेपीणयाइतिभवति ॥ पीणदाइतितुभाषांतरे ॥ तेनेहतलोदानक्रियते ॥ अनंकोठात्तैलस्यडे ल्लः ॥ ५५ ॥ अंकोठवर्जिताच्छब्दात्परस्यतैलप्रत्ययस्यडेल्लइत्यादेशोभवति ॥ सुरहिजलेणकडुएल्लं ॥ अनंको ठादितिकिं ॥ अंकोल्लतेल्लं ॥ यत्तदेतदोऽतोरित्तिअएतल्लुक्च ॥ ५६ ॥एभ्यःपरस्यडावादेरतोःपरिमाणार्थस्यइ त्तिअइत्यादेशोभवति एतदोलुक्च ॥ यावत् । जित्तिअं ॥ तावत् । तित्तिअं ॥ एतावत् । इत्तिअं ॥ इदंकिमश्चडेत्ति अडेत्तिल्लडेद्दहाः ॥५७ ॥ इदंकिंभ्यांयत्तदेतद्भ्यश्चपरस्याऽतोर्डावतोर्वाडित् एत्तिअ एत्तिल्ल एद्दह इत्यादेशाभवं तिएतल्लुक्च ॥ इयत् । एत्तिअं । एत्तिल्लं । एद्दहं ॥ कियत् । केत्तिअं । केत्तिल्लं । केद्दहं ॥ यावत् । जेत्तिअं । जेत्तिल्लं । जे

ना०
॥
इहं ॥ तावत् । तेत्तिअं । तेत्तिलं । तेद्दहं ॥ एतावत् । एत्तिअं । एत्तिलं । एद्दहं ॥ कृत्वसोहुत्तं ॥ ५८ ॥ वारेकृत्व सितिय:कृत्वस्‌विहितस्तस्यहुत्तमित्यादेशोभवति ॥ सअहुत्तं । सहस्सहुत्तं ॥ कथंप्रियाभिमुखंपियहुत्तं ॥ अभिमुखा र्थेनहुतशब्देनभविष्यति ॥ आल्विल्लोल्लालवन्तमन्तेत्तेरमणामतोः ॥ ५९ ॥ आलुइत्यादयआदेशामतोःस्था नेयथाप्रयोगंभवंति ॥ आलू ॥ नेहालू । दयालू । ईसालू । लज्जालूआ ॥ इल्ल ॥ सोहिल्लो । छाइल्लो । जामइल्लो ॥ उल्ल ॥ विआरुल्लो । मंसुल्लो । दप्पुल्लो ॥ आल ॥ सद्दालो । जडालो । फडालो । रसालो । जोण्हालो ॥ वन्त ॥ धण वन्तो । भत्तिवन्तो ॥ मन्त ॥ हणुमंतो । सिरिमन्तो । पुण्णमन्तो ॥ इत्त ॥ कव्वइत्तो । माणइत्तो ॥ इर ॥ गव्विरो । रेहिरो ॥ मण ॥ धणमणो ॥ केचिन्मादेशमपीच्छंति ॥ हणुमा ॥ मतोरितिकिं ॥ धणी । अत्थिओ ॥ त्तोदोतसो वा ॥ १६० ॥ तसःप्रत्ययस्यस्थाने त्तो दो इत्यादेशौभवतः ॥ सव्वत्तो । सव्वदो ॥ एकत्तो । एकदो ॥ अन्नत्तो । अन्न दो ॥ कत्तो । कदो ॥ जत्तो । जदो । तत्तो । तदो ॥ इत्तो । इदो ॥ पक्षे । सव्वओइत्यादि ॥ त्रपोहिहत्थाः ॥१६१ ॥
वंति ॥ यत्र । जहि । जह । जत्थ ॥ तत्र । तहि । तह । तत्थ ॥ कुत्र । कहि । कह । कत्थ ॥ अन्य

त्रे। अन्नाह। अन्नह। अन्नत्थ ॥ वैकाद्दः सिसिअंइआ ॥ ६२ ॥ एकशब्दात्परस्यदाप्रत्ययस्य सि। सिअं इआ ऽऽदेशावाभवंति ॥ एकदा। एक्कसि। एक्कसिअं। एकइआ ॥ पक्षे। एगआ ॥ डिल्लडुल्लौभवे ॥ ६३ ॥ भवेर्थेनाम्नःपरौइल्लउल्लइत्येतौडितौप्रत्ययौभवतः ॥ गामिल्लिया। पुरिल्लं। हेट्ठिल्लं। उवरिल्लं। अप्पुल्लं ॥ आल्वालावपीच्छंत्यन्ये ॥ स्वार्थेकश्चवा ॥ ६४ ॥ स्वार्थेकश्चकारादिल्लोल्लौडितौप्रत्ययौवाभवतः ॥ क ॥ कुंकुमपिंजरअंचंदओगअणयम्मि। धरणीहरपक्खुब्भंतअं। दुहिअएरामहियअए। इहअं। आलेट्ठुअं। आश्लेष्टुमित्यर्थः ॥ द्विरपिभवति॥ बहुअअं ॥ ककारोच्चारणंपैशाचिकभाषार्थं ॥ यथा वतनकेवतनकंसमप्पेत्तूण ॥ इल्ल। निज्जिआसोअपल्लविल्लेण। पुरिल्लो। पुरापुरोवा ॥ उल्ल ॥ महपिउल्लओसुहुल्लं। हत्थुल्लो ॥ पक्षे। चंदोगअणंइहआलेट्ठुं ॥ बहु। बहुअं। मुहं। हत्था ॥ कुत्सादिविशिष्टेतुसंस्कृतवदेवकप्सिद्धः ॥ यावादिलक्षणःकःप्रतिनियतएवेतिवचनं ॥ ल्लोनवैकाद्वा ॥ ६५ ॥ आभ्यांस्वार्थेसंयुक्ताल्लोवाभवति ॥ नवल्लो। एकल्लो ॥ सेवादित्त्वात्कस्यद्वित्त्वेएक्कल्लो ॥ पक्षे। नवो। एक्को। एओ ॥ उपरेःसंव्याने ॥ ६६ ॥ संव्यानेऽर्थेवर्तमानादुपरिशब्दात्स्वार्थेल्लोभवति ॥ अवरिल्लो ॥ संव्यानइतिकिं ॥ अव

रिं ॥ भुवोमयाडमया ॥ ६७ ॥ भ्रूशब्दात्स्वार्थे मया डमया इत्येतौप्रत्ययौभवतः॥ भुमया। भमया॥ शनैसो डिअम् ॥ ६८ ॥ शनैस्शब्दात्स्वार्थेडिअम्भवति ॥ सणिअमवगूढो ॥ मनाकोवाडयंडियंच ॥ ६९ ॥ मना क्शब्दात्स्वार्थेडयम्डियंचप्रत्ययौवाभवतः ॥ मणयं। मणियं ॥ पक्षे। मणा ॥ मिश्रात्डालिअः ॥ १७० ॥ मिश्रशब्दात्स्वार्थेडालिअप्रत्ययोभवति ॥ मीसालिअं ॥ पक्षे। मीसं ॥ रोदीर्घात् ॥ ७१ ॥ दीर्घशब्दात्स्वार्थेरो वाभवति ॥ दीहरं। दीहं ॥ त्वादेःसः ॥ ७२ ॥ भावेत्वतलित्यादिनाविहितत्वादेःपरःस्वार्थेसएवत्वादिर्वाभव ति ॥ मृदुत्त्वेन। मउअत्तयाइ ॥ आतिशायिकात्त्वातिशायिकःसंस्कृतवदेवसिद्धः॥ जिट्ठअरो। कनिट्ठअरो ॥ वि द्युत्पत्रपीतांधाल्लः ॥ ७३ ॥ एभ्यःस्वार्थेलोवाभवति ॥ विज्जुला। पत्तलं। पीवलं। पीअलं। अंधलो ॥ पक्षे। विज्जू। पत्तं। पीअं। अंधो ॥ कथंजमलं यमलमितिसंस्कृतशब्दात्भविष्यति ॥ गोणादयः ॥ ७४ ॥ गोणा दयःशब्दाऽनुक्तप्रकृतिप्रत्ययलोपागमवर्णविकाराबहुलंनिपात्यंते ॥ गौः। गोणो। गावी। गावा। गावीओ ॥ बलीव र्दः। बइल्लो ॥ आपः। आऊ॥ पञ्च। पंचाशत्। पंचावण्णा। पणअन्ना ॥ त्रिपञ्चाशत्। तेवण्णा॥ त्रिचत्वारिंश

त् । तेआलीसा ॥ व्युत्सर्गः । विउस्सग्गो ॥ व्युत्सर्जनं । वीसरिणं ॥ बहिर्मैथुनंवा । बहिद्धाकार्यं णामुक्कसिअं ॥ क
चित् । कत्थइ ॥ उद्वहति । मुव्वहइ ॥ अपस्मारः । वम्हलो ॥ उत्पलं । कंदुट्टं ॥ धिक्धिक् । छिछि द्धिद्धि ॥ धिगस्तु ।
धिरत्थु ॥ प्रतिस्पर्धा । पडिसिद्धा । पाडिसिद्धा ॥ स्थासकः । चच्चिक्कं ॥ निलयः । निहेलणं ॥ मघवान् । मघोणो ॥
साक्षी । सक्खिणो ॥ जन्म । जम्मणं ॥ महान् । महंतो ॥ भवान् । भवंतो ॥ आशीः । आशीसा ॥ क्वचित्हस्य
डभौ ॥ बृहत्तरं । वड्डअरं ॥ हिमोरः ॥ भिमोरो । क्षुल्लकः । क्षुल्लकः । खुड्डओघोषाणामग्रेतनः ॥ गायनः । घाअणो ॥
वडः । वटो ॥ ककुदं । ककुधम् ॥ अकाण्डं । अत्थक्कं ॥ लज्जावती । लज्जालुइणी ॥ कुतूहलं । कुड्डं ॥ चूतः । मा
अंदो ॥ माकंदशब्दःसंस्कृतोपीत्यन्ये ॥ विष्णुः । भट्टिओ ॥ श्मशानं । करसी ॥ असुराः । अगआ ॥ खेलं । खेड्डं ॥
पौष्पंरजः । तिंगिच्छि दिनं ॥ अलं । समर्थः ॥ पक्कले । पंडितः ॥ ऐलच्छो । कर्पासः ॥ पलही । बली ॥ उज्जलो ।
तांबूलः ॥ कुसुरं । पुंश्चली । छिच्छई ॥ शाखा । साहुलीइत्यादि ॥ वाधिकारात्पक्षे यथादर्शनंगउओइत्याद्यपि
भवति ॥ गोला गोआवरी इतितु गोलागोदावरीभ्यां सिद्धं ॥ भाषाशब्दाश्च ॥ आहिच्छ । ललक्क । विड्डिर । प

ञ्चड्डिय । उप्पेहड । मडप्फर । पड्डित्थिर । अट्टमट्ट । विहडप्फड । उज्जल्ल । हलप्फलइत्यादयोमहाराष्ट्रविदर्भादि ठः
देशप्रसिद्धा लोकतोऽवगंतव्याः ॥ क्रियाशब्दाश्च ॥ अवयासइ । फुंफुल्लइ । उप्फालेइइत्यादयः । अतएव कृष्ट
घृष्ट वाक्य विद्वस् वाचस्पति विष्टरश्रवस् प्रचेतस् प्रोक्तप्रोतादीनां क्विबादिप्रत्ययांतानांचाग्निचित्सोमसुत्सुग्लसुम्ले
त्यादीनांपूर्वैःकविभिरप्रयुक्तानांप्रतीतिवैषम्यपरःप्रयोगोनकर्तव्यः शब्दांतैरेरेवतुतदर्थोभिधेयः॥यथाकृष्टः कुशलः॥
वाचस्पतिर्गुरुः॥ विष्टरश्रवा हरिरित्यादि ॥ घृष्टशब्दस्यतु सोपसर्गस्यप्रयोगइष्यतएव ॥ मंदरयडपरिघट्टं । त
द्दिअसनिहट्ठाणंगइत्यादि ॥ आर्षेतुयथादर्शनंसर्वमविरुद्धं ॥ यथा । घट्ठामट्ठा । विउसासुअलक्खणाणुसारेण ।
वक्कंतरेसुअपुणोइत्यादि ॥ अव्ययं ॥ ७५ ॥ अधिकारोयं ॥ इतःपरंयेवक्ष्यंतेआपादसमाप्तेस्तेऽव्ययसंज्ञकाज्ञा
तव्याः ॥ तंवाक्योपन्यासे ॥ ७६ ॥ तंइतिवाक्योपन्यासेप्रयोक्तव्यं ॥ तंतिअसवंदिमोक्खं ॥ आमअभ्यु ॥
पगमे ॥ ७७ ॥ आमेत्यभ्युपगमेप्रयोक्तव्यं ॥ आमवहुलावणोली ॥ णविवैपरीत्ये ॥ ७८ ॥ णवीतिवै
परीत्येप्रयोक्तव्यं ॥ णविहावणे ॥ पुणरुत्तंकृतकरणे ॥ ७९ ॥ पुणरुत्तमितिकृतकरणेप्रयोक्तव्यं ॥ अइसुप्पइ

पंसुलिणी सहेहिंअगेहिंपुणरुत्तं ॥ हंदिविषादविकल्पपश्चात्तापनिश्चयसत्ये ॥ १८० ॥ हंदिइतिविषादादिद
षुप्रयोक्तव्यं ॥ हंदिचलणेणउसोणमाणिओ । हंदिहुज्जएत्ताहे । हंदिनहोहीभणिरी । सासिज्जइहंदितुहकज्जे ।
हंदिसत्यमित्यर्थः ॥ हंदचगृहाणार्थे ॥ ८१ ॥ हंदहंदिचगृहाणार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ हंदपलोएसु इमं । हंदि । गृहाणे
त्यर्थः ॥ मिवपिवविवव्ववविअइवार्थेवा ॥ ८२ ॥ एतेइवार्थेअव्ययसंज्ञकाःप्राकृतेवाप्रयुज्यंते ॥ कुमुअं मिव ।
चंदणं पिव । हंसोविव । साअरोव्व खारोओ ॥ सेसस्सवनिम्मोओ । कमलंविअ ॥ पक्षे नीलुप्पलमालइव ॥ जे
णतेणलक्षणे ॥ ८३ ॥ जेणतेणइत्येतौप्रयोक्तव्यौ ॥ भमररुअंजेणकमलवणं । भमररुअंतेणकमलवणं ॥ णइ
चेअचिअच्चअवधारणे ॥ ८४ ॥ एतेअवधारणेप्रयोक्तव्याः ॥ गइएणइ । जंचेअमउलणं लोअणाणमणुबद्धं
तंचिअकामिणीणं ॥ सेवादित्त्वात्द्वित्वमपि ॥ तेच्चिअधन्ना । तेच्चेअसुपुरिसा ॥ च्च । सच्चपरूवेण । सच्चसीलेण ॥
बलेनिर्धारणनिश्चययोः ॥ ८५ ॥ बलेइतिनिर्धारणेनिश्चयेचप्रयोक्तव्यं ॥ निर्धारणे । बलेपुरिसोधणंजओख
त्तिआणं ॥ निश्चयेबलेसीहो । सिंहएवायं ॥ किरेरहिरकिलार्थेवा ॥ ८६ ॥ किर इर हिर इत्येतेकिलार्थेवाप्रयो

क्तव्याः ॥ कल्लंकिरखरहिअओ । तस्सइर । पिअवयंसोहिरमाणणिज्जो ॥ पक्षे । एवंकिलतेणसिविणएभणिआ॥
णवरंकेवले ॥ ८७॥ केवलेऽर्थेणवरंइतिप्रयोक्तव्यं ॥ णवरंपिआइचिअनिव्वडंति॥ आनंतर्येणवरि ॥८८॥
आनंतर्येणवरीतिप्रयोक्तव्यं ॥ णवरिअसेरहुवइणा ॥ केचित्तु केवलानंतर्यार्थयोर्णवरणवरीत्येकमेवसूत्रंकुर्वते
तन्मतेउभावप्युभयार्थौ ॥ अलाहिनिवारणे ॥ ८९ ॥ अलाहीतिनिवारणेप्रयोक्तव्यं ॥ अलाहिकिंवाउ
एणलेहेण ॥ अणणाइंनञर्थे ॥१९०॥ अण णाइं इत्येतौनञर्थेप्रयोक्तव्यौ ॥ अणचिंतिअममुणंति ।
णाइं करेमिरोसं ॥ माइंमार्थे ॥ ९१ ॥ माइं इतिमार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ माइंकाहीअरोसं । माकार्षीद्रोषं ॥ हद्धी
निर्वेदे ॥ ९२ ॥ हद्धी इत्यव्ययमतएवनिर्देशात्हाधिक्शब्दादेशोवा निर्वेदेप्रयोक्तव्यं ॥ हद्धी हद्धी ।हाधाहाधाह॥
वेव्वेभयवारणविषादे ॥ ९३ ॥ भयवारणविषादेषु वेव्वे इति प्रयोक्तव्यं ॥ वेव्वेतिभये । वेव्वेतिवारणे जूरणेअ वे
व्वेतिउल्लाविरीइवितुहं वेव्वेतिमयच्छिकिंणेअं । किंउल्लावेंतीएउअज्जूरंतीए किंतूभीआए उच्चाडिरीए वेव्वेतितीएभ
णिअं नविम्हरिमो॥ वेव्वचआमंत्रणे ॥ ९४ ॥ वेव्ववेव्वेच आमंत्रणेप्रयोक्तव्ये ॥ वेव्वगोले । वेव्वेमुरंदलेवहसिपा

णीयं॥मामिहलाहलेसख्यावा॥१९५॥एतेसख्याआमंत्रणेवाप्रयोक्तव्याः॥ मामि सरिसक्खराणवि।पणवहमा
णस्सहलाहलेहयासस्स॥पक्षेसहिएरिसेच्चिअगई॥देसंमुखीकरणेच॥१९६॥संमुखीकरणेसख्याआमंत्रणेचदेइति
प्रयोक्तव्यं॥देपसिअतावसुंदरि। देआपसिअनिअत्तसु॥हुंदानपृच्छानिवारणे॥१९७॥हुंइतिदानादिषुप्रयुज्यते॥
हुंगेहण्हअप्पणोविअ ॥ पृच्छायां । हुंसाहुसुसब्भावं ॥ निवारणे । हुंनिल्लज्जसमोसर ॥ हुखुनिश्चयवितर्कसंभाव
नविस्मये॥ १९८ ॥ हुखुइत्येतौनिश्चयादिषुप्रयोक्तव्यौ ॥ निश्चये । तंपिहुअछिन्नसिरीयरहस्सं ॥ वितर्कऊहःसंशयो
वा ॥ ऊहे । नहुणवरंसंगहिआ । एअंखुहसइ॥संशये । जलहरोखुधूमवडलोखु ॥ संभावने । तरिउंणहुणवरंइमं । ए
अंखुहसइ ॥ विस्मये । कोखुएसोसहस्ससिरो ॥ बहुलाधिकारादनुस्वारात्परोहुर्नप्रयोक्तव्यः॥ ऊगर्हाऽऽक्षेपविस्म
यसूचने ॥ १९९ ॥ ऊइतिगर्हादिषुप्रयोक्तव्यं ॥ गर्हा । ऊणिल्लज्ज ॥ प्रक्रांतस्यवाक्यस्यविपर्यासाशंकायाविनिवर्त्त
नलक्षणआक्षेपः ॥ ऊकिंमएभणिअं ॥ विस्मये । ऊकहमुणिआअहअं ॥ सूचने । ऊकेणनविण्णाअं ॥ थूकुत्सायां
॥ २०० ॥ थूइतिकुत्सायांप्रयोक्तव्यं ॥ थूनिल्लज्जोलोओ ॥ रेअरेसंभाषणरतिकलहे ॥ २०१ ॥ अनयोरर्थ

योर्यथासंख्यमेतौप्रयोक्तव्यौ ॥ रेसंभाषणे ॥ रेहिअअमडहसिरिआ ॥ अरेरतिकलहे ॥ अरेमएसमंमाकरेसुउवहासं ॥ हरेक्षेपेच ॥ २ ॥ क्षेपेसंभाषणरतिकलहयोश्चहरेइतिप्रयोक्तव्यं ॥ क्षेपे । हरेणिल्लज्ज ॥ संभाषणे । हरेपुरिसा ॥ रतिकलहे । हरेवहुवल्लह ॥ ओसूचनापश्चात्तापे ॥ ३ ॥ ओइतिसूचनापश्चात्तापयोःप्रयोक्तव्यं ॥ सूचनायां । ओअविणअतत्तिल्ले ॥ पश्चात्तापे । ओनमएछायाइत्तिआए ॥ विकल्पेतुउतादेशेनओकारेणैवसिद्धं ॥ ओविरएमि नहअले अव्वोसूचनादुःखसंभाषणापराधविस्मयानंदादरभयखेदविषादपश्चात्तापे ॥ ४ ॥ अव्वोइतिसूचनादिषुप्रयोक्तव्यं ॥ सूचनायां । अव्वोदुःक्करआरअ ॥ दुःखे ॥ अव्वोदलंतिहिअअं ॥ संभाषणे ॥ अव्वोकिमिणंकिमिणं ॥ अपराधविस्मययोः ॥ अव्वोहरंतिहिअअंतहविनवेसाहवंतिजुवईण । अव्वोकिंपिरहस्संसुणंतिधुत्ताजणब्भहिआ ॥ आनंदादरभयेषु ॥ अव्वोसुपहाअमिणं । अव्वोअज्जम्हसफलंजीअं । अव्वोअइअम्मितुमेनवरंजइसोनजूरिहइ ॥ खेदे । अव्वोनजामिक्खित्तं ॥ विषादे । अव्वोकहणुएअं ॥ पश्चात्तापे । अव्वोतहतेणकआअहअंजहकस्ससाहेमि ॥ अइसंभावने ॥ ५ ॥ संभावनेअइइतिप्रयोक्तव्यं ॥ अइदिअरकिंनरपेच्छसि ॥ वणेनिश्चयविकल्पानुकम्प्येच ॥ ६ ॥

वणेइतिनिश्चयादौसंभावनेचप्रयोक्तव्यं ॥ वणेदेमि । निश्चयंद[illegible] ॥ विकल्पे । होइवणेनहोइ । भवतिवानभवति ॥ अनुकम्प्ये । दासोवणेनमुच्चइ । दासोनुकंप्योवनेनत्यज्यते ॥ संभावने । नत्थिवणेजन्नदेइविहिपरिणामो । संभाव्यतेएतदित्यर्थः ॥ मणेविमर्शे ॥ ७ ॥ मणेइतिविमर्शेप्रयोक्तव्यं ॥ मणेसूरो । किंस्वित्सूर्यः ॥ अन्येमन्ये इत्यर्थमपीच्छंति ॥ अम्मोआश्चर्ये ॥ ८ ॥ अम्मोइत्याश्चर्येप्रयोक्तव्यं ॥ अम्मोकहपारिज्जइ ॥ स्वयमोऽर्थे अप्पणानिवा ॥ ९ ॥ स्वयमित्यस्यार्थेअप्पणोवाप्रयोक्तव्यं ॥ विसअंविअसंतिअप्पणोकमलसरा ॥ पक्षे सअं चेवसुणसिकरणिज्जं ॥ प्रत्येकमःपाडिक्कंपाडिएक्कं ॥ २१० ॥ प्रत्येकमित्यस्यार्थे पाडिक्कं पाडिएक्क मितिचप्रयोक्तव्यंवा ॥ पाडिक्कं । पाडिएक्कं ॥ पक्षे पत्तेअं ॥ उअपश्ये ॥ ११ ॥ उअइतिपश्येत्यस्यार्थेप्रयोक्तव्यंवा ॥ उअ निच्चलनिप्फंदा भिसिणीपत्तंमिरेहइबलाआ ॥ निम्मलमरगअभाअणपरिट्ठिआसंखसुत्तिव्व ॥ पक्षे पुलआदयः ॥ इहराइतरथा ॥ १२ ॥ इहराइतिइतरथार्थेप्रयोक्तव्यंवा ॥ इहरानीसासन्नेहिं ॥ पक्षे इअरहा ॥ एक्कसरिअंझगिति संप्रति ॥ १३ ॥ एक्कसरिअंझगित्यर्थेसंप्रत्यर्थेचप्रयोक्तव्यं ॥ एक्कसरिअं ॥ झगितिसांप्रतंवा ॥ मोरउल्लामुधा ॥ १४ ॥

मोरउल्लाइतिमुधार्थेप्रयोक्तव्यं ॥ मोरउल्ला । मुधेत्यर्थः ॥ दराऽर्धाऽल्पे ॥ १५ ॥ दरइत्यव्ययमर्धार्थेईषदर्थेचप्रयो क्तव्यं ॥ दरविअसिअं । अर्धेनेषद्वाविकसितमित्यर्थः ॥ किणोप्रश्ने ॥ १६ ॥ किणोइतिप्रश्नेप्रयोक्तव्यं ॥ किणो धुवसि ॥ ईजेइराःपादपूरणे ॥ १७ ॥ ई जे इर इत्येतेपादपूरणेप्रयोक्तव्याः ॥ नउणाईअच्छीई । अणुकूलं वोत्तुंजे । गेण्हइरकलमागोवि ॥ अहो । हंहो । हे । हाहा । नाम । अहह । हीसिअयि । अहाह । अरिरिहो इत्याद यस्तुसंस्कृतसमत्त्वेनसिद्धाः ॥ प्यादयः ॥ १८ ॥ प्यादयोनियतार्थवृत्तयःप्राकृतेप्रयोक्तव्याः ॥ पि वि अप्यर्थे ॥ ॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रसूरिविरचितायांसिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौअष्टमस्याध्याय स्यद्वितीयःपादः ॥ २ ॥ ॥ द्विषत्पुरक्षोदविनोदहेतोर्भवादवामस्यभवद्भुजस्य ॥ अयंविशेषोभुवनैकवीरपरं नयत्काममपाकरोषि ॥ १ ॥ वीप्सात्स्यादेर्वीप्स्येस्वरेमोवा ॥ १ ॥ वीप्सार्थात्पदात्परस्यस्यादेःस्थानेस्वरादौ वीप्सार्थेपदेपरेमोवाभवति ॥ एकैकं । एक्कमेक्कं । एक्कमेक्केण । अंगेअंगे । अंगमंगम्मि । पक्षे एक्केक्कमित्यादि ॥ ॥ अतःसेर्डो ॥ २ ॥ अकारांतान्नाम्नःपरस्यस्यादेःसेःस्थानेडोभवति ॥वच्छो ॥ वैतत्तदः ॥ ३ ॥एतत्तदोऽकारा

त्परस्यस्यादेःसेर्डोवाभवति॥एसो। एस। सो। स एरो ॥ जश्शसोर्लुक् ॥ ४ ॥ अकारांतान्नाम्नः परयोः स्यादिसंबं
धिनोर्जश्शसोर्लुग्भवति ॥ वच्छा एए ॥ वच्छेपेच्छ ॥ अमोऽस्य ॥ ५ ॥ अतः परस्यामोऽकारस्यलुग्भवति ॥ वच्छं
पेच्छ ॥टाआमोर्णः ॥ ६ ॥ अतःपरस्यटाइत्येतस्यषष्ठीबहुवचनस्यचआमोणोभवति ॥ वच्छेण। वच्छाण॥ भिसो
हिहिँहिं ॥ ७ ॥ अतःपरस्यभिसःस्थानेकेवलःसानुनासिकःसानुस्वारश्चहिर्भवति ॥ वच्छेहि । वच्छेहिँ । वच्छेहिं
कआछाही॥ङसेस्त्तोदोदुहिहिन्तोलुक् ॥८॥ अतःपरस्यङसेः त्तो दो दु हि हिन्तो लुक् इत्येतेषडादेशाभवंति ॥
वच्छत्तो । वच्छाओ । वच्छाउ । वच्छाहि । वच्छाहिन्तो । वच्छा । दकारकरणंभाषांतरार्थं ॥ भ्यसस्त्तोदोदुहिं
हिन्तोसुन्तो ॥ ९ ॥ अतःपरस्यभ्यसःस्थाने त्तो दो दु हि हिन्तो सुन्तो इत्यादेशाभवंति ॥ वृक्षेभ्यः। वच्छत्तो। व
च्छाओ। वच्छाउ। वच्छाहि। वच्छेहि। वच्छाहिन्तो। वच्छे हिन्तो। वच्छासुन्तो। वच्छेसुन्तो॥ ङसःस्सः॥१०॥
अतःपरस्यङसःसंयुक्तःस्सोभवति ॥ पियस्स। पेमयस्स। उपकुंभशैत्यं। उवकुंभस्ससीअलत्तणं ॥ डेम्मिङेः॥११॥
अतःपरस्यङेर्डित्एकारःसंयुक्तोम्मिश्चभवति ॥ वच्छे। वच्छम्मि ॥ देवं । देवम्मि ॥ तं । तम्मि ॥ अत्रद्वितीयातृती

ययोःसप्तमीत्यमोङिः ॥ जश्शस्ङसित्तोदोद्वामिर्दीर्घः ॥ १२ ॥ एष्वतोदीर्घोभवति ॥ जसिशसिच वच्छा । ङसि। वच्छाओ । वच्छाउ । वच्छाहि । वच्छाहिन्तो । वच्छा । त्तोदोदुषु । वृक्षेभ्यः । वच्छत्तो ॥ ह्रस्वःसंयोगइतिह्रस्वः ॥ वच्छाओ । वच्छाउ ॥आमि । वच्छाण॥ङसिनैवसिद्धेत्तोदोदुग्रहणंभ्यस्येत्त्वबाधनार्थं ॥ भ्यसिवा ॥ १३॥ भ्यसादेशेपरेऽतोदीर्घोवाभवति ॥ वच्छाहिन्तो । वच्छेहिन्तो । वच्छासुन्तो । वच्छेसुन्तो । वच्छाहि । वच्छेहि । ॥ टाणशस्येत् ॥ १४ ॥ टादेशेणेशसिचपरेऽस्यएकारोभवति ॥ टाण । वच्छेण ॥ णेइतिकिं ॥ अप्पणा । अप्पणिआ । अप्पणइआ ॥ शस् । वच्छे पेच्छ ॥ भिस्भ्यस्सुपि ॥ १५ ॥ एष्वतएद्भवति ॥ भिस् । वच्छेहि । वच्छेहिँ । वच्छेहिं ॥ भ्यस् । वच्छेहि । वच्छेहिन्तो । वच्छेसुन्तो ॥ सुप् । वच्छेसु ॥ इदुतोर्दीर्घः ॥ १६ ॥ इकारस्यउकारस्यचभिस्भ्यस्सुप्सुपरेषुदीर्घोभवति ॥ भिस् ॥ गिरीहिं । बुद्धीहिं । दहीहिं । तरूहिं । धेणूहिं । महूहिं कअं ॥ भ्यस् ॥ गिरीओ । बुद्धीओ । दहीओ । तरूओ । धेणूओ । महूओ आगओ ॥ एवंगिरीहिन्तो । गिरीसुन्तो आगओइत्याद्यपि ॥ सुप् ॥ गिरीसु ।बुद्धीसु । दहीसु । तरूसु । धेणूसु । महूसु ठिअं ॥ क्वचिन्नभवति ॥ दिअभूमिसुदाणज

लेल्लिआइ ॥ इत्उत्किं ॥ वच्छेहिं । वच्छेसुन्तो । वच्छेसु ॥ भिस्भ्यस्सुपीत्येव ॥ गिरिंतरुंपेच्छ ॥ चतुरोवा॥१७॥
चतुरस्यउदंतस्यभिस्भ्यस्सुप्सुपरेषुदीर्घोवाभवति ॥ चऊहिं । चउहिं ॥ चऊओ । चउओ ॥ चऊसु । चउसु ॥ लु
प्तेशसि ॥ १८ ॥ इदुतोःशसिलुप्तेदीर्घोभवति ॥ गिरी । बुद्धी । तरू । धेणूपेच्छ ॥ लुप्तइतिकिं॥ गिरिणो तरुणो
पेच्छ ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छेपेच्छ ॥ जश्शसित्यादिनाशसिदीर्घस्यलक्ष्यानुरोधार्थोऽयंयोगः ॥ लुप्तइतितु णविप्रति
प्रसवार्थशंकानिवृत्यर्थं ॥ अक्लीबेसौ ॥ १९ ॥ इदुतोऽक्लीबेनपुंसकादन्यत्रसौदीर्घोभवति॥ गिरी। बुद्धी। तरू।
धेणू ॥ अक्लीबइतिकिं ॥ दहिं । महुं ॥ सावितिकिं ॥ गिरिं । बुद्धिं । तरुं । धेणुं ॥ केचित्तुदीर्घत्त्वंविकल्प्यतदभावप
क्षेसेर्मादेशमपीच्छंति ॥ अग्गिं । निहिं । वाउं । विहुं ॥ पुंसिजसोडउडओवा ॥ २० ॥ इदुतइतीहपंचम्यंतंसं
बध्यते ॥ इदुतःपरस्यजसःपुंसि अउ अओ इत्यादेशौडितौवाभवतः ॥ अग्गउ । अग्गओ॥ वाअउ। वाअओचि
ट्ठंति ॥ पक्षे अग्गिणो । वाउणो ॥ शेषेअदंतवद्भावादग्गी ।वाऊ ॥ पुंसीतिकिं ॥ बुद्धीओ । धेणूओ। दहीइं । महूइं ॥
जसइतिकिं ॥ अग्गी । अग्गिणो ॥ वाऊ। वाउणो पेच्छइ ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छा ॥ वोतोडवो ॥ २१ ॥ उदं

तात्परस्यजसः पुंसिडित् अवो इत्यादेशोवाभवति ॥ साहवो ॥ पक्षे साहओ । साहउ । साहू । साहुणो ॥ उतइ तिकिं ॥ वच्छा ॥ पुंसीत्येव ॥ धेणू । महूइं ॥ जसइत्येव ॥ साहू । साहुणोपेच्छ ॥ जश्शसोर्णोवा ॥ २२ ॥ इदुतःपरयोर्जश्शसोःपुंसिणोइत्यादेशोवाभवति ॥ गिरिणो । तरुणो रेहंतिपेच्छवा ॥ पक्षे। गिरी। तरू ॥ पुंसीत्येव ॥ दहीइं । महूइं ॥ जश्शसोरितिकिं ॥ गिरिं। तरुं ॥ इदुतइत्येव ॥ वच्छा । वच्छे ॥ जश्शसोरितिद्वित्वमिदुतइत्यनेनयथासंख्याभावार्थं ॥ एवमुत्तरसूत्रेपि ॥ ङसिङसोःपुंक्लीबेवा ॥ २३ ॥ पुंसिक्लीबेचवर्तमानादिदुतोःपरयोर्ङसिङसोर्णोवाभवति ॥ गिरिणो । तरुणो । दहिणो । महुणो आगओविआरोवा ॥ पक्षे । ङसेः । गिरीउ । गिरीओ । गिरिहिन्तो ॥ तरूउ । तरूओ । तरुहिन्तो ॥ हिलुकौनिषेत्स्येते ॥ ङसः । गिरिस्स । तरुस्स ॥ ङसिङसोरितिकिं ॥ गिरिणा । तरुणा कअं ॥ पुंक्लीबइतिकिं ॥ बुद्धीअ । धेणूअ लद्धंसमिद्धीवा ॥ इदुतइत्येव ॥ कमलाओ । कमलस्स ॥ टोणा ॥ २४ ॥ पुंक्लीबेवर्तमानादिदुतःपरस्यटाइत्यस्यणाभवति ॥ गामणिणा । खलपुणा । तरुणा । दहिणा । महुणा । टाइतिकिं ॥ गिरी । तरू । दहिं । महुं ॥ पुंक्लीबइत्येव ॥ बुद्धीअ । धेणूअकअं ॥ इदुतइत्येव ।

कमलेण ॥ क्लीबेस्वरान्म्से: ॥ २५ ॥ क्लीबेवर्तमानात्स्वरातान्नाम्नःसेःस्थानेम्भवति ॥ वणं । पिम्मं । दहिं । महुं ॥ दहिमहुइतितुसिद्धापेक्षया ॥ केचिदनुनासिकमपीच्छंति ॥ दहिँ । महुँ ॥ क्लीबइतिकिं ॥ बालो । बाला ॥ स्वरादितिइदुतोर्निवृत्त्यर्थं ॥ जश्शस्इँइणयःसप्राग्दीर्घाः ॥ २६ ॥ क्लीबेवर्तमानान्नाम्नःपरयोर्जश्शसोःस्थानेसानुनासिकसानुस्वाराविकारौणिश्चादेशाभवंति ॥ सप्राग्दीर्घाः । एषुसत्सुपूर्वस्वरस्यदीर्घत्वंविधीयतेइत्यर्थः ॥ इँ । जाइँ वय्यणाइँ अम्हे ॥इं॥उम्मीलंतिपंकयाइं पेच्छवा चिट्ठंति॥दहीइं जेमवाहुंति॥महूइंमुंचवा ॥ णि॥फुल्लंतिपंकयाणिगेण्हवा ॥ हुंतिदहीणिजेमवा । एवंमहूणि ॥ क्लीबइत्येव । वच्छा । वच्छे ॥ जश्शसइतिकिं ॥ सुहं ॥ स्त्रियामुदोतौवा ॥ २७ ॥ स्त्रियांवर्तमानान्नाम्नःपरयोर्जश्शसोःस्थानेप्रत्येकमुत् ओत् इत्येतौसप्राग्दीर्घौवाभवतः ॥ वचनभेदोयथासंख्यनिवृत्त्यर्थः ॥ मालाउ । मालाओ ॥ बुद्धीउ । बुद्धीओ ॥ सहीउ । सहीओ ॥ धेणूउ । धेणूओ ॥ वहूउ । वहूओ ॥ पक्षे । माला । बुद्धी । सही । धेणू । वहू ॥ स्त्रियामितिकिं ॥ वच्छा ॥जश्शसइत्येव ॥ मालाएकयं ॥ ईतःसेश्चाऽऽवा ॥ २८ ॥ स्त्रियांवर्तमानादीकारांतात्सेर्जश्शसोश्चस्थानेआकारोवाभवति ॥ एसाहसंतीआ । गो

रीआ चिठति पेच्छवा ॥ पक्षे । हसंतीओ । गोरीओ ॥ टाङस्ङेरदादिदेद्वातुङसेः ॥ २९ ॥ स्त्रियांवर्तमानान्ना म्नःपरेषांटाङसङीनांस्थानेप्रत्येकं अत् आत् इत् एत् इत्येतेचत्वारआदेशाभवंति ॥ सप्राग्दीर्घः ॥ ङसेःपुनरेतेस प्राग्दीर्घाभवंति ॥ मुद्धाअ । मुद्धाइ । मुद्धाए कअं मुहंठिअंवा ॥ कप्रत्ययेतु मुद्धिआअ मुद्धिआइ । मुद्धिआए ॥ बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ । बुद्धीए कअं विहओ ठिअंवा ॥ सहीअ । सहीआ । सहीइ । सहीए कअं वअणं । ठिअंवा । धेणूअ । धेणूआ । धेणूइ । धेणूए कअं दुद्धं ठिअंवा ॥ वहूअ । वहूआ । वहूइ । वहूए कअं भवणं ठिअंवा ॥ ङसेस्तुवा ॥ मुद्धाअ । मुद्धाइ । मुद्धाए । बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ । बुद्धीए । सहीअ । सहीआ । सही इ । सहीए । धेणूअ । धेणूआ । धेणूइ । धेणूए । वहूअ । वहूआ । वहूइ । वहूए आगओ ॥ पक्षे । मुद्धाओ । मुद्धाहिं तो । रईओ । रईउ । रईहिन्तो । धेणूओ । धेणूउ । धेणूहिन्तो इत्यादि ॥ शेषेऽदंतवदतिदेशाज्जश्शसङसि त्तोदोद्वामिदीर्घइतिदीर्घत्वंपक्षेभवति ॥ स्त्रियामित्येव ॥ वच्छेण । वच्छस्स । वच्छम्मि । वच्छाओ ॥ टादीनामिति किं ॥ मुद्धा । बुद्धी । सही । धेणू । वहू ॥ नातआत् ॥ ३० ॥ स्त्रियांवर्तमानादादंतान्नाम्नःपरेषांटाङसङिङसी

नामादादेशोनभवति॥मालाअ।मालाइ।मालाए कअं सुहंठिअंआगओवा॥प्रत्ययेङीर्नवा॥ ३१ ॥अणादिसूत्रे
एप्रत्ययनिमित्तोयोङीरुक्तःसस्त्रियांवर्तमानान्नाम्नोवाभवति ॥ साहणी । कुरुचरी ॥ पक्षे आदित्याप् ॥ साहणा ।
कुरुचरा ॥ अजातेःपुंसः ॥ ३२ ॥ अजातिवाचिनःपुल्लिंगात्स्त्रियांवर्तमानात्ङीर्वाभवति ॥ नीली । नीला।का
ली । काला ॥ हसमाणी । हसमाणा ॥ सुप्पणही । सुप्पणहा ॥ इमीए । इमाए । इमीणं । इमाणं ॥ एईए । एआ
ए । एईणं । एआणं ॥ अजातेरितिकिं ॥ करिणी । अआ । एलआ ॥ अप्राप्तविभाषेयं ॥ तेनगोरीकुमारी इत्यादौसं
स्कृतवन्नित्यमेवङी ॥ किंयत्तदोऽस्यमामिसि ॥ ३३ ॥ अम् आम् वर्जितेस्यादौपरेएभ्यः स्त्रियांङीर्वाभवति ॥
कीओ । काओ । कीए । काए । कीसु । कासु ॥ एवं । जीओ । जाओ ॥ तीओ ताओ इत्यादि ॥ अस्यमामीतिकिं ॥
का।जा।ता। कं।जं।तं ॥ काए । जाए । ताए ॥ छायाहरिद्रयोः ॥ ३४ ॥ अनयोराप्प्रसंगेनाम्नःस्त्रियांङीर्वाभ
वति॥ छाही। छाहा॥ हलद्दी । हलद्दा ॥ स्वस्त्रादेर्डा ॥ ३५ ॥ स्वस्त्रादेःस्त्रियांवर्तमानाड्डाप्रत्ययोभवति। ससा।
नणंदा । दुहिआहि । दुहिआसु । दुहिआसुओ । गउआ ॥ ह्रस्वोऽमि ॥ ३६ ॥ स्त्रीलिंगस्यनाम्नोऽमिपरेऽह्

णामि । भणिए ॥ ईदूतोर्ह्रस्वः ॥ ४२ ॥ आमंत्रणेसौपरेईदूदंतयोर्ह्रस्वोभवति ॥ हेनइ । हेगामणि । हेसमणि । हेवहु । हेखलपु ॥ क्विप् ॥ ४३ ॥ क्विबंतस्येदूदंतस्यह्रस्वोभवति ॥ गामणिणा । खलपुणा । गामणिणो । खलपुणो । गामणिसुओ । खलपुसुओ ॥ ऋतामुदस्यमौसुवा ॥ ४४ ॥ सि अम् औ वर्जितेअर्थात्स्यादौपरेऋदंतानामुदंता देशोवाभवति ॥ जस् ॥ भत्तू ॥ भत्तुणो । भत्तओ ॥ भत्तउ । पक्षे । भत्तारो । शस् । भत्तू । भत्तुणो ॥ पक्षे । भत्तारे ॥ टा ॥ भत्तुणा ॥ पक्षे भत्तारेण ॥ भिस् ॥ भत्तूहिं ॥ पक्षे । भत्तारेहिं ॥ ङसि ॥ भत्तुणो ॥ भत्तूओ ॥ भत्तूउ । भत्तूहिन्तो ॥ पक्षे । भत्ताराओ । भत्ताराउ । भत्ताराहि । भत्ताराहिन्तो । भत्तारा ॥ भ्यस् ॥ भत्तू । भत्तूओ । भत्तूहिन्तो । भत्तूसुन्तो ॥ पक्षे । भत्ताराओ । भत्ताराउ ॥ भत्ताराहि । भत्तारेहि ॥ भत्ताराहिन्तो । भत्तारेहिन्तो ॥ भत्तारासुन्तो । भत्तारेसुन्तो ॥ ङस् । भत्तुणो । भत्तुस्स ॥ पक्षे । भत्तारस्स ॥ आम् ॥ भत्तूणं । भत्तूण ॥ पक्षे । भत्ताराणं । भत्ताराण ॥ ङि । भत्तुम्मि ॥ पक्षे । भत्तारे । भत्तारम्मि ॥ सुप् । भत्तूसु ॥ पक्षे । भत्तारेसु ॥ बहुवचनस्यव्याप्त्यर्थत्वात्यथादर्शनंनाम्न्यप्युद्वाभवतिजश्शस्ङसि ङस्सु ॥ पिउणो । जामाउणो । भाउणो ॥ टायां । पिउणा ॥ भिसि । पिऊहिं ॥ सुपि । पिउसु ॥ पक्षे । पिअरा इत्या

रीआ चिह्नितं त्वतिकिं ॥ पञ्आ ॥ अम् । पिअरं । औ । पिअरा ॥ आरःस्यादौ ॥ ४५ ॥ स्यादौपरेऋतआरइ
त्नःपरेऽ ॥ आ ॥ भत्तारो । भत्तारा । भत्तारं । भत्तारे।भत्तारेण । भत्तारेहिं ॥ एवं ङःस्यादिषूदाहार्यं ॥ लुप्तस्याद्यपेक्ष
॥३८॥ आ रविहिअं ॥ आअरामातुः ॥ ४६ ॥ मातृसंबंधिनऋतःस्यादौपरे आ अरा इत्यादेशौभवतः ॥ माआ
ति । माआउ । माआओ । माअराउ । माअराओ । माअं । माअरं इत्यादि ॥ बाहुलकाज्जनन्यर्थस्यादेव
तार्थस्यतुअराइत्यादेशः ॥ माआएकुच्छीए । नमोमाअराए ॥ मातुरिद्वेतीत्त्वे माईए इतिभवति ॥ ऋतामुदेत्या
दिनाउत्वेतु माऊएसमंनिअंवंदेइति ॥ स्यादावित्येव ॥ माइदेवो । माइगणो ॥ नाम्न्यरः ॥ ४७ ॥ ऋदंतस्य
नाम्निसंज्ञायांस्यादौपरेअरइत्यंतादेशोभवति ॥ पिअरा । पिअरं । पिअरे । पिअरेण । पिअरेहिं ॥ जामाअरा ॥ जा
माअरं । जामाअरेण । जामाअरेहिं॥भाअरा । भाअरं । भाअरे । भाअरेण । भाअरेहिं ॥ आसौनवा॥ ४८ ॥
ऋदंतस्यसौपरेआकारोवाभवति ॥ पिआ । जामाआ । भाआ । कत्ता॥पक्षे । पिअरो । जामाअरो । भाअरो । कत्ता
रो ॥ ॥ राज्ञः ॥ ४९ ॥ राज्ञोनलोपेंऽत्यस्यआत्त्वंवाभवतिसौपरे ॥ राआ । हेराआ ॥ पक्षे आणादेशे ॥ राआ

णो। हेराअ॥हेरायमितितुशौरसेन्यां॥एवं हेअप्पं।हेअप्प॥जश्शस्ङसिङसांणो॥ ५० ॥ राजन्शब्दात्परेषामे
षांणोइत्यादेशोवाभवति॥जस्॥ राआणोचिट्ठंति ॥ पक्षे। राआ ॥ शस्॥राआणोपेच्छ॥पक्षे। राआ। राए॥ ङसि॥
राइणोरण्णोआगओ ॥ पक्षे राआओगआउ॥राआहि। राआहिन्तो। राआ॥ङस्॥ राइणो। रण्णोधणं॥ पक्षे।
राअस्स ॥ टोणा ॥ ५१ ॥ राजन्शब्दात्परस्यटाइत्यस्यणाइत्यादेशोवाभवति ॥ राइणा।रण्णा। राएणकअं॥
इर्जस्यणोणाङौ ॥ ५२ ॥ राजन्शब्दसंबंधिनोजकारस्यस्थानेणोणाङिषुपरेषुइकारोवाभवति ॥ राइणोचि
ट्ठंतिपेच्छआगओधणंवा॥ राइणाकअं। राइम्मि॥पक्षे। राआणो। रण्णो। राअणा। राएण। राअम्मि ॥ इण
ममामा ॥ ५३ ॥ राजन्शब्दसंबंधिनोजकारस्यअमाऽऽम्भ्यांसहितस्यस्थानेइणम्इत्यादेशोवाभवति॥राइणंपे
च्छ। राइणंधणं॥पक्षेराईणं।राअं॥ ईद्भिस्भ्यसाम्सुपि ॥ ५४ ॥ राजन्शब्दसंबंधिनोजकारस्यभिसादिषुप
रतोवाईकारोभवति ॥ भिस्॥ राईहिं ॥ भ्यस्॥ राईहिन्तो। राईसुन्तो ॥ आम्॥ राईणं॥ सुप्। राईसु ॥ पक्षे।
राआणेहि इत्यादि ॥ आजस्यटाङसिङस्सुसणाणोष्वण् ॥ ५५ ॥ राजन्शब्दसंबंधिनआजइत्यवयवस्यटा

ङसिङस्सुणाणोइत्यादेशापन्नेषुपरेषुअण्वाभवति ॥ रण्णा । राइणा कअं ॥ रण्णो राईणोआगओधणंवा ॥ टाङ सिङस्स्विति किं । राआणोचिट्ठंति पेच्छवा ॥ सणाणेष्विति किं ॥ राएण । राआओ । राअस्स ॥ पुंस्यनआणोरा जवच्च ॥ ५६ ॥ पुल्लिंगेवर्तमानस्यान्नंतस्यस्थानेआणइत्यादेशोवाभवति पक्षेयथादर्शनंराजवत्कार्यंभवति ॥ आणादेशेचातःसेर्डोरित्यादयःप्रवर्तंते ॥ पक्षेतुराज्ञः जश्शस्ङसिङसांणोटोणा इणममामाइतिप्रवर्तंते ॥ अप्पाणो । अप्पाणा । अप्पाणं । अप्पाणे । अप्पाणेण । अप्पाणेहिं । अप्पाणाओ । अप्पाणासुन्तो । अप्पाणस्स । अप्पाणाण । अप्पाणम्मि । अप्पाणेसु । अप्पाणकअं ॥ पक्षे राजवत्॥अप्पा। अप्पो । हेअप्पा । हेअप्प। अप्पाणो चिट्ठंति । अप्पाणो पेच्छ ॥ अप्पणा । अप्पेहिं । अप्पाणो । अप्पाओ । अप्पाउ । अप्पाहि । अप्पाहिन्तो। अप्पा । अप्पासुन्तो ॥ अप्पणोधणं । अप्पाणं । अप्पे । अप्पेसु ॥ राआणो । राआणा । राआणं । राआणे । राआणेण । राआणेहिं । राआणाहिन्तो । राआणस्स । राआणाणं । राआणम्मि । राआणेसु ॥ पक्षे राआइत्यादि॥एवं जुवाणो । जुवाणजणो । जुआ॥बम्हाणो । बम्हा ॥ अद्धाणो । अद्धा ॥ उक्षन् । उच्छाणो । उच्छा ॥

गावाणो। गावा॥ पूसाणो। पूसा॥ तक्खाणो। तक्खा॥ मुद्धाणो। मुद्धा॥ श्वन्। साणो। सा। सुकर्मणःपश्य। सुकम्माणोपेच्छ। निएकहसो सुकम्माणो॥ पश्यतिकथंससुकर्मणइत्यर्थः ॥ पुंसीतिकिं॥ शर्म। सम्मं॥ आत्मनष्टोणिआणइआ ॥ ५७ ॥ आत्मनःपरस्याष्टायाःस्थाने णिआ णइआ इत्यादेशौवाभवतः॥ अप्पणिआ। पाउसेउवगअम्मि। अप्पणिआअवियड्डि खाणिआ। अप्पणइआ॥ पक्षे अप्पाणेण॥ अतःसर्वादेर्डेजसः॥५८॥ सर्वादेरदंतात्परस्यजसःडितएआदेशोभवति॥ सव्वे। अन्ने। जे। ते। के। एक्के। कअरे। इअरे। एए। अतइतिकिं॥ सव्वाओरिद्धीओ॥ जसीतिकिं॥ सव्वस्स॥ ङेःस्सिंसम्मित्थाः ॥ ५९ ॥ सर्वादेरकारात्परस्यङेःस्थाने स्सिंसम्मित्था एतेआदेशाभवंति॥ सव्वस्सिं। सव्वम्मि। सव्वत्थ॥ अन्नस्सिं। अन्नम्मि। अन्नत्थ॥ एवंसर्वत्र॥ अतइत्येव॥ अमुम्मि॥ नवाऽनिदमेतदोहिम् ॥ ६० ॥ इदम्एतद्वर्जितात्सर्वादेरदंतात्परस्यङेर्हिमादेशोवाभवति॥ सव्वहिं। अन्नहिं। कहिं। जहिं। तहिं॥ बाहुलाधिकारात्किंयत्तद्भ्यःस्त्रियामपि॥ काहिं। जाहिं। ताहिं॥ बाहुलकादेवकिंयत्तदोऽस्यमामीतिङीर्नास्ति॥ पक्षे। सव्वस्सिं। सव्वम्मि। सव्वत्थ॥ अन्नस्सिं। अन्नम्मि। अन्नत्थइत्यादि॥ स्त्रियांतु पक्षे।

लद्धिआ॥ तेनेत्यर्थः। भणिअंचणाए। तयेत्यर्थः॥ ऐहिंकअं। तैःकृतं॥ एाहिंकअं। ताभिःकृतमित्यर्थः॥ किमः कस्त्रतसोश्च॥ ७१॥ किमःकोभवतिस्यादौत्रतसोश्चपरयोः॥ को। के। कं। के।केण॥ त्र॥कत्थ॥ तस्। कओ। कत्तो। कदो॥ इदमइमः॥ ७२॥ इदमः स्यादौपरेइमआदेशोभवति॥ इमो। इमे। इमं। इमे। इमेण॥ स्त्रियामपि इमा॥ पुंस्त्रियोर्नवाऽयमिमिआसौ॥ ७३॥ इदम्शब्दस्यसौपरे अयमितिपुल्लिंगे इमिआइति स्त्रीलिंगेआदेशौवाभवतः॥अहवाअं कअकज्जो। इमिआवाणिअधूआ॥ पक्षे इमो इमा॥स्सिंस्सयोरत् ७४॥ इदमःस्सिंस्सइत्येतयोःपरयोरद्भवतिवा॥ अस्सिं। अस्स॥ पक्षे इमादेशोपि। इमस्सिं। इमस्स॥ बहुलाधिकारादन्यत्रापिभवति॥ एहि। एसु। आहि॥ एभिः एषु आभिरित्यर्थः॥ ङेर्मेनहः॥ ७५॥ इदमःकृतेमादेशात्परस्यङेःस्थानेमेनसह ह आदेशोवाभवति॥ इह॥ पक्षे इमस्सिं। इमम्मि॥ नत्थः॥ ७६॥ इदमःपरस्यङेः स्सिंम्मित्थाइतिप्राप्तस्त्थोनभवति॥ इह। इमस्सिं। इमम्मि॥ णोम्शस्टाभिसि॥ ७७॥ इदमःस्थानेऽम्शस्टाभिस्सुपरेषुणआदेशोवाभवति॥ णं पेच्छ। णे पेच्छ। णेण। णेहिंकअं॥ पक्षे इमं। इमे। इमेण। इमेहिं॥

३।० परयोस्तस्यलुग्नवति ॥ एत्थ । एत्तो । एत्ताहे ॥ एरदीतौम्मौवा ॥ ८४ ॥ एतदएकारस्यङ्यादेशेम्मौपरेअदीतौ
॥ वाभवतः ॥ अअम्मि । ईअम्मि ॥ पक्षे । एअम्मि ॥ वैसेणमिणमोसिना ॥ ८५ ॥ एतदःसिनासह एस इणम्
इणमो इत्यादेशावाभवंति॥ सव्वस्सविएसगई ॥ सव्वाणविपत्थिवाणएसमही । एससहाओच्चिअससहरस्स ॥ ए
ससिरं । इणं । इणमो ॥ पक्षे । एअं । एसा । एसो ॥ तदश्चतःसोऽक्लीबे ॥ ८६ ॥ तदएतदश्चतकारस्यसौपरेऽ
क्लीबेसोभवति ॥ सोपुरिसो । सामहिला । एसोपिओ । एसामुद्धा ॥ सावित्येव । एएधन्ना ॥ ता एआओ महिला
ओ ॥ अक्लीबइतिकिं ॥ तं एअं धणं ॥ वाऽदसोदस्यहोनोदाम् ॥ ८७ ॥ अदसोदकारस्यसौपरेहआदेशो
वाभवति तस्मिंश्चकृतेअतःसेर्डोरित्योत्वं शेषंसंस्कृतवदित्यतिदेशादादित्याप् क्लीबेस्वरान्म्सेरितिमश्चनभवति ॥
अहपुरिसो । अहमहिला । अहवणं । अहमोहो परगुणलहुआई । अहणेहिअएण हसइ मारुअतणओ ॥ असा
वस्मान्हसतीत्यर्थः ॥ अहकमलमुही ॥ पक्षे उत्तरेणमुरादेशः ॥ अमूपुरिसो । अमूमहिला । अमुंवणं ॥ मुःस्या
दौ ॥ ८८ ॥ अदसोदस्यस्यादौपरेमुरादेशोभवति ॥ अमूपुरिसो। अमुणोपुरिसा । अमुंधणं । अमूइंधणाइं । अ

मूणिवणाणि । अमूमाला । अमूउ अमूओ मालाओ । अमुणा । अमूहिं ॥ ङसि ॥ अमूओ । अमूउ । अमूहिन्तो ।
भ्यस् ॥ अमूहिन्तो । अमूसुन्तो ॥ ङस् ॥ अमुणो । अमुस्स ॥ आम् । अमूण ॥ ङि ॥ अमुम्मि ॥ सुप् ॥ अमूसु ॥ म्माद
येओवा ॥ ८९ ॥ अदसोऽत्यव्यंजनलुकिदकारान्तस्यस्थानेङ्यादेशोम्मौपरतः अय इअ इत्यादेशौवाभवतः ॥ अ
यम्मि । इअम्मि ॥ पक्षे अमुम्मि ॥ युष्मदस्तंतुंतुवंतुहतुमंसिना ॥ ९० ॥ युष्मदः सिनासह तं तुं तुवं तुह तुमं इ
त्येतेपंचादेशाभवंति ॥ तं तुं तुवं तुह तुमं दिठ्ठो ॥ भेतुब्भेउज्झेतुम्हतुय्हेउय्हेजसा ॥ ९१ ॥ युष्मदोजसासह
भे तुब्भे उज्झे तुम्ह तुय्हे उय्हे चिठ्ठह ॥ ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुम्हे । तुज्झे । एवंचाष्टरूपाणि ॥ तंतुंतुमंतुवंतुह
तुमेतुएअमा ॥ ९२ ॥ युष्मदोऽमासहएतेसप्तादेशाभवंति ॥ तं तुं तुमं तुवं तुह तुमे तुए वंदामि ॥ वोतुब्भे
उज्झेतुय्हेउय्हेभेशसा ॥ ९३ ॥ युष्मदः शसासहएतेषडादेशाभवंति ॥ वो तुब्भे उज्झे तुब्भोम्हज्झौवेतिव
चनात् ॥ तुम्हे तुज्झे तुय्हे उय्हे भे पेच्छामि ॥ भेदिदेतेतइतएतुमंतुमइतुमएतुमेतुमाइटा ॥ ९४ ॥
युष्मदष्टाइत्यनेनसहएतेएकादशादेशाभवंति ॥ भे दि दे ते तइ तए तुमं तुमइ तुमए तुमे तुमाइ जंपि

ना० ग्रं ॥ न्नेतुब्भेहिंउज्झेहिंउम्हेहिंतुय्हेहिंउय्हेहिंभिसा ॥ ९५ ॥ युष्मदोभिसासहएतेषडादेशाभवंति ॥
॥ भे । तुब्भेहिं । ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात् ॥ तुज्झेहिं तुम्हेहिं उज्झेहिं उम्हेहिं तुय्हेहिं । उय्हेहिं भुत्तं ॥ एवं
चाष्टरूप्यं॥तइतुवतुमतुहतुब्भाङसौ ॥९६॥ युष्मदोङसौपंचम्येकवचनेपरतएतेषांपंचादेशाभवंति॥ ङसेस्तुत्तो
दोदुहिहिन्तोलुकोयथाप्राप्तमेव॥ तइत्तो। तुवत्तो। तुमत्तो। तुहत्तो। तुब्भत्तो। ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्॥तुम्हत्तो। तुज्झ
त्तो॥एवंदोदुहिहिन्तोलुक्ष्वप्युदाहार्यं ॥ तत्तोइतितुत्वत्तइत्यस्यवलोपेसति ॥ तुय्हतुब्भतहिन्तोङसिना॥९७॥
युष्मदोङसिनासहितस्यएतेत्रयआदेशाभवंति॥ तुय्ह तुब्भ तहिन्तो आगओ ॥ ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्॥ तुम्ह ।
तुज्झ । एवंचपंचरूपाणि ॥ तुब्भतुय्होय्होम्हाभ्यसि ॥ ९८ ॥ युष्मदोभ्यसिपरतएतेचत्वारआदेशाभवंति ॥
भ्यसस्तुयथाप्राप्तमेव॥ तुब्भत्तो। तुय्हत्तो । उय्हत्तो। उम्हत्तो। ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्। तुम्हत्तो। तुज्झत्तो ॥ एवं
दोदुहिहिन्तोसुन्तेष्वप्युदाहार्यं॥तइतुंतेतुम्हतुहतुहंतुवतुमतुमेतुमोतुमाइदिदेइएतुब्भोब्भोय्हाङसा॥९९॥
युष्मदोङसाषष्ठ्येकवचनेनसहितस्यैतेअष्टादशादेशाभवंति॥ तइ । तुं। ते । तुम्ह । तुह । तुहं । तुव । तुम । तुमे । तु

मो। तुमाइ। दि। दे। इ। ए। तुब्भ। उब्भ। उय्ह धणं॥ ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्॥ तुम्ह। तुज्झ। उम्ह। उज्झ। एवं चद्वाविंशतिरूपाणि॥ तुवोभेतुय्हतुब्भउब्भतुब्भाणतुवाणतुमाणतुहाणतुम्हाणआमा॥१००॥ युष्मदआ मासहितस्यएतेआदेशाभवंति॥तुवो। भे। तुय्ह। तुब्भ। उब्भ। तुब्भाण। तुवाण। तुमाण। तुहाण। तुम्हाण। क्त्वास्या देर्णस्वोर्वेत्यनुस्वारे॥ तुब्भाणं। तुवाणं। तुमाणं। तुहाणं। तुम्हाणं॥ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्। तुम्ह। तुज्झ। उम्ह। उज्झ। तुम्हाण। तुम्हाणं। तुज्झाण। तुज्झाणं॥एवंचत्रयोविंशतिरूपाणि॥ तुमेतुमएतुमाइतइतएङिना॥ १॥ युष्मदोङिनासप्तम्येकवचनेनसहितस्यएतेपंचादेशाभवंति॥ तुमे तुमए तुमाइ तइ तए ठिअं॥ तुतुवतुमतुह तुब्भाङौ॥ २॥ युष्मदोङौपरतएतेपंचादेशाभवंति॥ ङेस्तुयथाप्राप्तमेव॥ तुम्मि। तुवम्मि। तुमम्मि। तुहम्मि। तुब्भम्मि। ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्॥ तुम्हम्मि। तुज्झम्मि इत्यादि॥ सुपि॥ ३॥ युष्मदःसुपिपरतः तु तुव तुम तुह तुब्भाभवंति। तुसु। तुवेसु। तुमेसु। तुहेसु। तुब्भेसु। ब्भोम्हज्झौवेतिवचनात्। तुम्हेसु। तुज्झेसु॥ केचित्तुसुप्ये त्वविकल्पमिच्छंति तन्मते। तुवसु। तुमसु। तुहसु। तुब्भसु। तुम्हसु। तुज्झसु॥ तुब्भस्यात्वमपीच्छंति इत्यन्ये॥

मज्झम्मि ठिअं ॥ सुपि ॥ १७ ॥ अस्मदः सुपि परे अम्हादयश्चत्वार आदेशा भवंति ॥ अम्हेसु । ममेसु । महेसु । मज्झेसु ॥ एत्वविकल्पमतेतु ॥ अम्हसु । ममसु । महसु । मज्झसु ॥ अम्हस्यात्वमपीच्छंत्यन्ये ॥ अम्हासु ॥ त्रेस्ती तृतीयादौ ॥ १८ ॥ त्रेः स्थाने ती इत्यादेशो भवति तृतीयादौ ॥ तीहिं कअं । तीहिन्तो आगओ । तिण्हं धणं । तीसु ठिअं ॥ द्वेर्दोवे ॥ १९ ॥ द्विशब्दस्य तृतीयादौ दो वे इत्यादेशौ वा भवतः ॥ दोहि वेहि कयं । दोहिन्तो वेहिन्तो आगओ । दोण्हं वेण्हं धणं ॥ दोसु वेसु ठिअं ॥ दुवे दोण्णि वेण्णि च जश्शसा ॥ १२० ॥ जश्शस्भ्यां सहितस्य द्वेः स्थाने दुवे दोण्णि वेण्णि इत्येते आदेशा भवंति ॥ चकाराद्दो वे इत्येतौ भवतः ॥ दुवे । दोण्णि वेण्णि दो वे ठिआ पेच्छ वा ॥ ह्रस्वः संयोगे इति ह्रस्वत्वे दुण्णि विण्णि ॥ त्रेस्तिण्णिः ॥ २१ ॥ जश्शस्भ्यां सहितस्य त्रेः स्थाने तिण्णि इत्यादेशो भवति ॥ तिण्णि ठिआ पेच्छ वा ॥ चतुरश्चत्तारो चउरो चत्तारि ॥ २२ ॥ चतुर्शब्दस्य जश्शस्भ्यां सहितस्य चत्तारो चउरो चत्तारि इत्येते आदेशा भवंति ॥ चत्तारो । चउरो । चत्तारि चिट्ठंति पेच्छ वा ॥ संख्याया आमो ण्ह ण्हं ॥ २३ ॥ संख्याशब्दात्परस्याऽऽमो ण्ह ण्हं इत्यादेशौ भवतः ॥ दोण्ह । तिण्ह । चउण्ह । पंचण्ह । छण्ह । सत्तण्ह । अट्ठण्ह ॥

एवं दोण्हं। तिण्हं। चउण्हं। पंचण्हं। छण्हं। सत्तण्हं। अट्ठण्हं। नवण्हं। दसण्हं। पण्णरसण्हं दिवसाणं॥ अट्ठार
सण्हं समणसाहस्सीणं। कतीनां। कइण्हं॥ बहुलाधिकाराद्विंशत्यादेर्नभवति॥ शेषेऽदंतवत्॥ २४॥ उपयुक्ता
दन्यःशेषस्तत्रस्यादिविधिरदंतवदतिदिश्यते॥येष्वाकाराद्यंतेषुपूर्वंकार्याणिनोक्तानितेषुजश्शसोर्लुगित्यादीनिअदं
ताधिकारविहितानिकार्याणिभवंतीत्यर्थः॥ तत्रजश्शसोर्लुगित्येतत्कार्यातिदेशः॥ माला गिरी गुरू सही वहू
रेहंति पेच्छवा॥ अमोस्येत्येतत्कार्यातिदेशः॥ गिरिं गुरुं सहिं वहुं गामणिं खलपुं पेच्छ। टाआमोर्णइ
त्येतत्कार्यातिदेशः॥ हाहाण कअं। मालाण गिरीण गुरूण सहीण वहूण धणं॥ टायास्तु। टोणा॥ टाङस्ङेर
दादिदेद्वातुङसेरितिविधिरुक्तः॥ भिसोहिहिँहिंइत्येतत्कार्यातिदेशः॥ मालाहि गिरीहि गुरूहि सहीहि वहूहिक
अं। एवंसानुनासिकानुस्वारयोरपि॥ ङसेस्तोदोदुहिहिन्तोलुकइत्येतत्कार्यातिदेशः॥ मालाओ। मालाउ। माला
हिन्तो॥ बुद्धीओ। बुद्धीउ। बुद्धीहिन्तो॥ धेणूओ। धेणूउ। धेणूहिन्तो आगओ॥ हिलुकौतुप्रतिषेत्स्येते॥ भ्य
सस्तोदोदुहिहिन्तोसुन्तो इत्येतत्कार्यातिदेशः॥ मालाहिन्तो। मालासुन्तो॥ हिस्तुनिषेत्स्यते॥ एवंगिरीहिन्तो इ

हितेभ्य इतराणीति ॥ अत्रपंचम्याः ॥ पिट्ठीएकेसन्नारो । अत्रसप्तम्याः ॥ द्वितीयात्तृतीययोःसप्तमी ॥ ३५ ॥
द्वितीयातृतीययोःस्थानेक्वचित्सप्तमीनवति॥गामेवसामि । नअरेनजानामि। अत्रद्वितीयायाः ॥ मइवेवरिएमलिआ
इं॥तिसु तेसु अलंकिआपुहवी॥ अत्रतृतीयायाः ॥ पंचम्यास्तृतीयाच ॥ ३६ ॥ पंचम्याःस्थानेक्वचित्तृतीयास
प्तम्यौनवतः ॥ चोरेणबीहइ । चोराद्बिभेतीत्यर्थः ॥ अंतेउरेरमिउमागओराआ । अंतःपुराद्रंत्वागतइत्यर्थः ॥ स
प्तम्याद्वितीया ॥ ३७ ॥ सप्तम्याःस्थानेक्वचिद्द्वितीयानवति । विज्जुज्जोअंनरइरत्तिं ॥ आर्षेतृतीयापिदृश्यते ॥
तेणं कालेणं। तेणं समयेणं । तस्मिन्कालेतस्मिन्समये इत्यर्थः॥ प्रथमार्थेपिद्वितीयादृश्यते ॥ चउवीसंपिजिणव
रा। चतुर्विंशतिरपिजिनवराइत्यर्थः॥क्यङोयलुक् ॥ ३८ ॥ क्यङंतस्य क्यजंतस्य क्यषंतस्य वा संबंधिनोयस्य
लुग्नवति ॥ गरुआइ । गरुआअइ ॥ अगुरुर्गुरुर्भवति गुरुरिवाचरतिवेत्यर्थः ॥ क्यच् । दमदमाइ । दमदमाअइ॥
क्यष् ॥ लोहिआइ । लोहिआअइ ॥ त्यादीनामाद्यत्रयस्याद्यस्येचेचौ ॥ ३९ ॥ त्यादीनांविनक्तीनांपरस्मैप
दानामात्मनेपदानांचसंबंधिनःप्रथमत्रयस्य यदाद्यंवचनंतस्यस्थानेइच्एच्इत्येतावादेशौभवतः ॥ हसइ । हसए।

वेवइ। वेवए॥ चकारौइचेच्इत्यत्रविशेषणार्थौ॥ द्वितीयस्यसिसे॥ १४०॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेपदानांचद्वितीयस्यत्रयस्यसंबंधिनआद्यस्यवचनस्यस्थाने सि से इत्येतावादेशौभवतः॥ हससि। हससे। वेवसि। वेवसे॥ तृतीयस्यमिः॥ ४१॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेपदानांचतृतीयस्यत्रयस्याद्यस्यवचनस्यस्थानेमिरादेशोभवति॥ हसामि। वेवामि॥ बहुलाधिकारात् मिबस्थानीयस्यमेरिकारलोपश्च॥ बहुजाणअरूसिओसक्कं। शक्नोमीत्यर्थः॥ नमरं। नम्रियेइत्यर्थः॥ बहुष्वाद्यस्यन्तिन्तेइरे॥ ४२॥ त्यादीनांपरस्मैपदानामात्मनेपदानांचआद्यत्रयसंबंधिनोबहुषुवर्तमानस्यवचनस्यस्थाने न्तिन्ते इरे इत्यादेशाभवंति॥ हसंति। वेवंति। हसिज्जंति। रमिज्जंति। गज्जंतेखेमेहा। बीहंतेरक्खसाणंच। उप्पज्जंतेकविहियअसाअरेकव्वरअणाइं। दोण्णिविनपहुप्पिरेबाहू॥ नप्रभवतइत्यर्थः॥ विच्छुहिरे। विक्षुभ्यंतीत्यर्थः॥ क्वचिदिरेएकत्वेपि। सूसइरेगामचिक्खल्लो॥ शुष्यतीत्यर्थः॥
॥मध्यमस्येत्थाहचौ॥ ४३॥त्यादीनांपरस्मैपदात्मनेपदानांमध्यमस्यत्रयस्यबहुषुवर्तमानस्यवचनस्यस्थाने इत्था हच् इत्येतावादेशौभवतः॥ हसित्था। हसह॥ वेवित्था। वेविह॥ बाहुलकादित्थाऽन्यत्रापि॥ यद्यत्तेरोचते। जं

जंतेरोइत्था ॥ हचितिचकारइहहचोहस्येत्यत्रविशेषणार्थः ॥ तृतीयस्यमोमुमाः ॥ ४४ ॥ त्यादीनांपरस्मैपदा
त्मनेपदानांतृतीयस्यत्रयस्यसंबंधिनोबहुषुवर्तमानस्यस्थाने मो मु म इत्यादेशाभवंति॥हसामो। हसामु।हसाम॥तु
वरामो । तुवरामु । तुवराम ॥ अतएवैच्से ॥४५॥ त्यादेःस्थानेयौ एच् से इत्येतावादेशावुक्तौतावकारांतादेव
भवतोनान्यस्मात् ॥ हसए । हससे ॥ तुवरए । तुवरसे ॥ करए । करसे ॥ अतइतिकिं ॥ ठाइ । ठासि ॥ वसुआइ ।
वसुआसि ॥ होइ । होसि ॥ एवकारोऽकारांतादेच्सेएवभवतइतिविपरीतावधारणनिषेधार्थः ॥ तेनाकारांतादिच्
सिइत्येतावपिसिद्धौ ॥ हसइ । हससि ॥ वेवइ । वेवसि ॥ सिनाऽस्तेःसिः ॥ ४६ ॥ सिनाद्वितीयत्रिकादेशेनस
हास्तेःसिरादेशोभवति ॥ निठ्ठुरोजंसि ॥ सिनेतिकिं॥ सेआदेशेसति अत्थितुमं ॥ मिमोमैर्म्हिम्होम्हावा॥४७॥
अस्तेर्धातोःस्थानेमिमोमइत्यादेशैःसहयथासंख्यं म्हि म्हो म्ह इत्यादेशावंति॥एसम्हि । एषोस्मीत्यर्थः॥गयम्हो।
गयम्ह ॥ मुकारस्याग्रहणादप्रयोगएवतस्येत्यवसीयते ॥ पक्षे । अत्थिअहं । अत्थिअम्हे । अत्थिअम्हो ॥ ननुचसि
द्धावस्थायां पक्ष्मश्मष्मस्मह्मांम्हइत्यनेनम्हादेशेम्होइतिसिध्यति ॥ सत्यं ॥ किंतुविभक्तिविधौप्रायःसाध्यमानाव

स्थांगीक्रियते॥अन्यथावच्छेण। वच्छेसु। सवेजेतेकेइत्याद्यर्थसूत्राण्यनारंभणीयानिस्युः॥अत्थिस्त्यादिना॥४८॥
अस्तेःस्थानेत्यादिभिःसहअत्थिइत्यादेशोभवति ॥ अत्थिसो। अत्थिते। अत्थिअम्हे ॥ णेरदेदावावे ॥ ४९ ॥
णेःस्थाने अत् एत् आव आवे एतेचत्वारआदेशाभवंति॥दरिसइ। कारेइ। करावइ।करावेइ॥हासेइ।हसावइ। ह
सावेइ ॥ उवसामेइ। उवसमावइ। उवसमावेइ॥ बहुलाधिकारात् क्वचिदेन्नास्ति॥ जाणावेइ॥ क्वचिदावेनास्ति॥
पाएइ। भावेइ ॥ गुर्वादेरविर्वा ॥ १५० ॥ गुर्वादेर्णेःस्थानेअविइत्यादेशोवाभवति॥शोषितं। सोसविअं।सो
सिअं॥ तोषितं। तोसविअं। तोसिअं॥ भ्रमेराडोवा ॥ ५१ ॥ ॥ भ्रमेःपरस्यणेराडइत्यादेशोवाभवति ॥ भमा
डइ। भमाडेइ॥ पक्षे। भामेइ। भमावइ। भमावेइ ॥ लुगावीक्तभावकर्मसु॥५२॥ णेःस्थानेलुगाविइत्यादेशौ
भवतः क्तेभावकर्मविहितेचप्रत्ययेपरतः ॥ कारिअं। कराविअं॥ हासिअं। हसाविअं॥ खामिअं। खमाविअं॥
भावकर्मणोः॥ कारीअइ। करावीअइ। कारिज्जइ। कराविज्जइ॥हासीअइ। हसावीअइ।हासिज्जइ। हसाविज्ज
इ॥ अदेल्लुक्यादेरतआः ॥ ५३ ॥ णेरदेल्लोपेगुक्तेपुआदेरकारस्यआभवति॥ अति॥ पाडइ। मारइ॥ एति।

कारेइ । खामेइ ॥ लुकि । कारिअं । खामिअं । कारीअइ । खामीअइ । कारिज्जइ । खामिज्जइ ॥ अदेल्लुकीतिकिं॥
करावीअं । करावीअइ । कराविज्जइ ॥ आदेरितिकिं ॥ संगामेइ ॥ इहव्यवहितस्यमाभूत् ॥ कारिअं ॥ इहांत्य
स्यमाभूत् ॥ अतइतिकिं ॥ दूसेइ ॥ केचित्तुआवेआव्यादेशयोरप्यादेरतआत्वमिच्छंति ॥ कारावेइ । हासाविओ
जणो सामलीए ॥ मौवा ॥ ५४ ॥ अतआइतिवर्तते ॥ अदंताद्धातोर्मौपरेअतआत्वंवाभवति ॥ हसामि । ह
समि ॥ जाणामि । जाणमि ॥ लिहामि । लिहमि ॥ अतइत्येव । होमि ॥ इच्चमोमुमेवा ॥ ५५ ॥ आकारांताद्धा
तोःपरेपुमोमुमेपरे ॥ हसइ ...ारादात्वंवाभवति ॥ भणिमो । भणामो । भणिमु । भणामु । भणिम । भणाम । पक्षे
। भणमो । ...ाभवति ॥ निद्धु वर्त्तमानापंचमीशतृपुवाइत्येत्वेतुभणेमो । भणेमु । भणेम ॥ अतइत्येव ॥ ठामो ।
होमो ...धातोःस्थानेमिमोमइत्या...त्वंभवति ॥ हसिअं । पढिअं । नविअं । हासिअं । पाढिअं॥ गयंनयमित्यादिषुतुसि
गयम्ह ॥ मुकारस्याग्रहणादप्रयं ॥ झायं । लुअं । हूअं ॥ एच्चक्त्वातुम्तव्यन्नविष्यत्सु ॥५७॥ क्त्वातुम्तव्येषु
...ावस्थायां ...तोऽतएकारश्चकारादिकारश्चभवति ॥ क्त्वा । हसेऊण । हसिऊण ॥ तुम् ।

मि ॥ नोच्छं । नोक्ष्ये ॥ सोच्छादयइजादिषुहिलुक्चवा ॥ ७२ ॥ श्र्वादीनांस्थानेइजादिषुभविष्यदादिषुयथासं
ख्यंसोच्छादयोभवंति ॥ तेएवादेशांत्यस्वराद्यवयववर्ज्याइत्यर्थः ॥ हिलुक्चवाभवति ॥ सोच्छिइ ॥ पक्षे । सोच्छिहिइ ।
एवंसोच्छिंति । सोच्छिहिंति । सोच्छिसि । सोच्छिहिसि । सोच्छित्था । सोच्छिहित्था । सोच्छिह । सोच्छिहिह । सोच्छिमि ।
सोच्छिहिमि । सोच्छिस्सामि । सोच्छिहामि । सोच्छिस्सं । सोच्छं । सोच्छिमो । सोच्छिहिमो । सोच्छिस्सामो । सो
च्छिहामो । सोच्छिहिस्सा । सोच्छिहित्था ॥ एवंमुमयोरपि ॥ गच्छिइ । गच्छिहिइ । गच्छिंति । गच्छिहिन्ति । गच्छिसि ।
गच्छिहिसि । गच्छित्था । गच्छिहित्था । गच्छिह । गच्छिहिह । गच्छिमि । गच्छिहिमि । गच्छिस्सामि । गच्छिहामि । गच्छिस्सं ।
गच्छं । गच्छिमो । गच्छिहिमो । गच्छिस्सामो । गच्छिहामो । गच्छिहिस्सा । गच्छिहित्था ॥ एवंमुमयोरपि ॥ एवंरु
दादीनामप्युदाहार्यं ॥ दुसुमुविध्यादिष्वेकस्मिंस्त्रयाणां ॥ ७३ ॥ विध्यादिष्वर्थेषूत्पन्नानामनेकत्वेर्थेवर्तमाना
नांत्रयाणामपित्रिकाणांस्थानेयथासंख्यं दु सु मु इत्येतआदेशाभवंति ॥ हसउ सा । हससु तुमं । हसामु अहं ॥ पेच्छ
उ । पेच्छ । । पेच्छामु ॥ दकारोच्चारणंभाषांतरार्थं ॥ सोर्हिर्वा ॥ ७४ ॥ पूर्वसूत्रविहितस्यसोःस्थानेहिरादेशोवाभ

वति ॥ देहि । देसु ॥ अतइज्जस्विज्जहीज्जेलुकोवा ॥ ७५ ॥ अकारात्परस्यसोः इज्जसु इज्जहि इज्जे इत्ये
तेलुकआदेशावाभवंति ॥ हसेज्जसु । हसिज्जहि । हसेज्ज ॥ हस ॥ पक्षे । हससु ॥ अतइतिकिं ॥ होसु । ठाहि ॥
॥ बहुषुन्तुहमो ॥ ७६ ॥ विध्यादिषूत्पन्नानांबहुष्वर्थेषुवर्तमानानांत्रयाणांत्रिकाणांस्थानेयथासंख्यं न्तुहमो
इत्येतेआदेशाभवंति ॥ न्तु । हसन्तु । हसंतु हसेयुर्वा ॥ ह ॥ हसह । हसत । हसेतवा ॥ मो ॥ हसामो हसाम ।
हसेमवा ॥ एवंतुवरन्तु । तुवरह । तुवरामो ॥ वर्तमानाभविष्यंत्योश्चज्जज्जावा ॥ ७७ ॥ वर्तमानायाभवि
ष्यंत्याश्चविध्यादिषुचविहितस्यप्रत्ययस्यस्थाने ज्ज ज्जा इत्येतावादेशौवाभवतः ॥ पक्षेयथाप्राप्तं ॥ वर्तमाना ॥ ह
सेज्ज ।हसेज्जा । पढेज्ज। पढेज्जा॥ सुणेज्ज । सुणेज्जा॥पक्षे । सहइ । पढइ । सुणइ॥भविष्यंती । पढेज्ज। पढेज्जा
पक्षे। पढिहिइ॥ विध्यादिषुहसेज्ज। हसेज्जा। हसतु । हसेद्वाइत्यर्थः॥ पक्षे। हसउ ॥एवंसर्वत्र॥यथातृतीयत्रये । अ
इवाएज्जा। अइवायाविज्जा। नसमणुजाणामि। नसमणुजाणेज्जावा ॥अन्येत्वन्यासामपीच्छंति। होज्जा॥भवति।
भवेत्। भवतु।अभवत्।अभूत्। बभूव। भूयात् ।भविता। भविष्यति।अभविष्यद्वेत्यर्थः॥मध्येचस्वरांताद्वा॥७८॥

स्वरांताद्धातोः प्रकृतिप्रत्यययोर्मध्ये चकारात्प्रत्ययानां च स्थाने ज्ज ज्जा इत्येतौ वा भवतः॥ वर्तमाना भविष्यंत्योर्विध्या ठ्या
दिषु न ॥ वर्तमाना ॥ होज्जइ । होज्जाइ । होज्ज । होज्जा ॥ पक्षे । होइ ॥ एवं होज्जसि । होज्जासि । होज्ज । हो प
ज्जा । होसि इत्यादि ॥ भविष्यंती ॥ होज्जहिइ । होज्जाहिइ । होज्ज । होज्जा ॥ पक्षे । होहिइ । एवं होज्जहिसि ।
होज्जाहिसि । होज्ज । होज्जा । होहिसि । होज्जिहिमि । होज्जाहिमि । होज्जस्सामि । होज्जहामि । होज्जस्सं ।
होज्ज । होज्जा इत्यादि ॥ विध्यादिषु । होज्जउ ॥ होज्जाउ । होज्ज । होज्जा । भवतु भवेद्वेत्यर्थः ॥ पक्षे । होउ ॥
स्वरांतादिति किं ॥ हसेज्ज । हसेज्जा । तुरवेज्ज । तुरवेज्जा ॥ क्रियाऽतिपत्तेः ॥७९ ॥ क्रियातिपत्तेः स्थाने ज्ज
ज्जावादेशौ भवतः ॥ होज्ज । होज्जा । अभविष्यदित्यर्थः ॥ जइ होज्ज वयणिज्जो ॥ न्तमाणौ ॥ १८० ॥ क्रि
यातिपत्तेः स्थाने न्तमाणौ आदेशौ भवतः ॥ होन्तो । होमाणो । अभविष्यदित्यर्थः ॥ हरिणट्ठाणे हरिणंक जइ सि हरि
णाहिवं निवेसंतो ॥ न सहंतो च्चिअ तो राहुपरिहवं से जिअंतस्स ॥ शत्रानशः ॥ ८१ ॥ शतृ आनश् इत्येतयोः प्रत्येकं
न्त माण इत्येतावादेशौ भवतः ॥ शतृ ॥ हसन्तो । हसमाणो ॥ आनश् ॥ वेवन्तो । वेवमाणो ॥ ई च स्त्रियां ॥८२॥ ॥

स्त्रियांवर्तमानयोःशत्रानशोःस्थानेईचकारात्न्तमाणौचनवतः॥हसई। हसन्ती। हसमाणी। वेवई। वेवन्ती। वेवमाणी॥ ॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितायांसिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनवृत्तौ अष्टमाध्यायस्यतृतीयःपादःसमाप्तः॥ ३॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ऊर्ध्वंस्वर्गनिकेतनादपितलेपातालमूलादपित्वत्कीर्तिर्भ्रमतिक्षितीश्वरमणेपारेपयोधेरपि॥ तेनास्याःप्रमदास्वभावसुलभैरुच्चावचैश्चापलैस्तेवाचंयमवृत्तयोपिसुनयोमौनव्रतंत्याजिताः॥ १॥ ॥ इदितोवा॥१॥ सूत्रेयेइदितोधातवोवक्ष्यंतेतेषांयेआदेशास्तेविकल्पेनभवंतीतिवेदितव्यं॥ तत्रैवोदाह्रियते॥ कथेर्वज्जरपज्जरोप्पालपिसुणसंघबोल्लचवजम्पसीससाहाः॥ २॥ कथेर्धातोर्वज्जरादयोदशादेशाभवंति॥ वज्जरइ। पज्जरइ। उप्पालइ। पिसुणइ। संघइ। बोल्लइ। चवइ। जम्पइ। सीसइ। साहइ॥ उव्वुक्कइ इतितूत्पूर्वस्य बुक्कभपणइत्यस्य॥ पक्षे। कहइ॥ एतेचान्यैर्देशीषुपठिताअपिअस्माभिर्धात्वादेशीकृताविविधेषुप्रत्ययेषुप्रतिष्ठिताइति॥ तथाच। वज्जरिओकथितः। वज्जरिऊण कथयित्वा। वज्जरणं कथनं। वज्जरंतो कथयन्। वज्जरिअव्वं। कथयितव्यमिति

रूपसहस्राणिसिध्यंति ॥ संस्कृतधातुवच्चप्रत्ययलोपागमादिविधिः ॥ दुःखेणिव्वरः ॥ ३ ॥ दुःखविषयस्यकथे
र्णिव्वरइत्यादेशोवाभवति ॥ णिव्वरइ। दुःखंकथयतीत्यर्थः ॥ जुगुप्सेर्झुणदुगुच्छदुगुंछाः ॥ ४ ॥ जुगुप्सेरेते
त्रयआदेशाभवंतिवा ॥ झुणइ । दुगुच्छइ । दुगुंछइ ॥ पक्षे । जुगुच्छइ ॥ गलोपे । दुउच्छइ । दुउंछइ । जुउच्छइ ॥
॥ बुभुक्षुवीजोर्णीरववोज्जौ ॥ ५ ॥ बुभुक्षेराचारक्विबंतस्यचवीजेर्यथासंख्यमेतावादेशौवाभवतः ॥ णीरवइ ।
बुहुक्खइ । वोज्जइ । वीजइ ॥ ध्यागोर्झागौ ॥ ६ ॥ अनयोर्यथासंख्यंझागाइत्यादेशौभवतः॥झाइ । झाअइ ।
णिज्झाइ॥ णिज्झाअइ । निपूर्वोदर्शनार्थः ॥ गाइ ।गाअइ । झाणं। गाणं ॥ ज्ञोजाणमुणौ ॥ ७ ॥ जानातेर्जाण
मुणइत्यादेशौभवतः ॥ जाणइ । मुणइ ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिद्विकल्पः ॥ जाणिअणाअं । जाणिऊण । णाऊण ।
जाणणं । णाणं । णणइइतितुमन्यते ॥ उदोध्मोधुमा ॥ ८ ॥ उदःपरस्यध्माधातोर्धुमाइत्यादेशोभवति ॥
उद्धुमाइ ॥ श्रदोधोदहः ॥ ९ ॥ अदःपरस्यदधातेर्दहइत्यादेशोभवति ॥ सद्दहइ । सद्दहमाणोजीवो ॥ पिबेः
पिज्जडल्लपट्टघोट्टाः ॥ १० ॥ पिबतेरेतेचत्त्वारआदेशावाभवंति ॥ पिज्जइ । डल्लइ । पट्टइ । घोट्टइ । पिअइ
॥

॥ उद्वातेरोरुम्मावसुआ ॥ ११ ॥ उत्पूर्वस्यवाते रोरुम्मा वसुआ इत्यादेशौवाभवतः॥ ओरुम्माइ। वसुआइ।
॥ निद्रातेरोहीरौङ्घौ ॥ १२ ॥निपूर्वस्यद्रातेः ओहीर ओङ्घ इत्येतावादेशौवाभवतः ॥ ओहीरइ । ओ
उङ्घइ ॥ आघ्रेराइग्घः ॥ १३ ॥ आजिघ्रतेराइग्घइत्यादेशोवाभवति ॥ आइग्घइ । आग्घाअइ ॥
ङ्घइ । निद्दाइ ॥ आघ्रेराइग्घः ॥ १३ ॥ आजिघ्रतेराइग्घइत्यादेशोवाभवति ॥ अब्भुत्तइ । ण्हाइ ॥ समःस्त्यःखा ॥ १५ ॥ सम्
स्नातेरब्भुत्तः ॥ १४ ॥ स्नातेरब्भुत्तइत्यादेशोवाभवति ॥ संखाइ । संखाइयं॥ स्थष्ठाथक्कचिट्ठनिरप्पाः॥ १६॥ तिष्ठतेरेतेचत्त्वा
पूर्वस्यस्त्यायतेःखाइत्यादेशोवाभवति॥ संखाइ । संखाइयं॥ स्थष्ठाथक्कचिट्ठनिरप्पाः॥ १६॥ तिष्ठतेरेतेचत्त्वा
रआदेशाभवंति ॥ ठाइ । ठाअइ । ठाणं । पट्ठिओ । उट्ठिओ । पट्ठाविओ । उट्ठाविओ । थक्कइ । चिट्ठइ । चिट्ठिऊ
ण । निरप्पइ ॥ बहुलाधिकारात्क्वचिन्नभवति॥ थिअं। थाणं। पत्थिओ। थाऊण ॥ उदष्ठकुक्कुरौ ॥ १७ ॥ उदः
परस्यतिष्ठतेः ठ कुक्कुर इत्यादेशौभवतः॥ उट्ठइ। उकुक्कुरइ॥ म्लेर्वापव्वायौ ॥ १८ ॥ म्लायते र्वा पव्वाय इत्या
देशौवाभवतः ॥ वाइ। पव्वायइ। मिलाइ ॥ निर्मोनिम्माणनिम्मवौ ॥ १९ ॥ निरपूर्वस्यमिमीतेरेतावादे
शौभवतः ॥ निम्माणइ। निम्मवइ ॥ क्षेर्णिज्झरोवा ॥ २० ॥ क्षयतेर्णिज्झरइत्यादेशोवाभवति ॥ णिज्झ

ग्इ। पक्षे भिज्जइ ॥ छदेर्णेणुमनूमसन्नूमढक्कोम्वालपव्वालाः॥ २१॥ छदेर्ण्यंतस्यैतेषडादेशावाभवंति॥ णुमइ। व्या
नूमइ॥णवयें णूमइ। सन्नूमइ। ढक्कइ। ओम्वालइ। पव्वालइ।छाअइ ॥ निवृपत्योर्णिहोडः ॥ २२॥ निवृगःपते प
र्ण्यंतस्यणिहोडइत्यादेशोवाभवति॥णिहोडइ ॥ पक्षे निवारेइ। पाडेइ ॥ दूडोदूमः॥ २३ ॥ दूडोण्यंतस्यदूम
इत्यादेशोभवति ॥ दूमेइमझ्झहिअयं ॥ धवलेर्दुमः ॥ २४ ॥ धवलयतेर्ण्यंतस्यदुमादेशोवाभवति॥ दुमइ।
धवलइ ॥स्वराणांस्वरावहुलमितिदीर्घत्वमपि॥ दूमिअं। धवलितमित्यर्थः॥ तूलेरोहामः ॥ २५ ॥ तूलेर्ण्यंत
स्यओहामइत्यादेशोवाभवति॥ ओहामइ। तुलइ ॥ विरेचेरोलुण्डोल्लण्डपहुत्थाः॥ २६ ॥ विरेचयतेर्ण्यंत
स्यओलुण्डादयआदेशाभवंति॥ ओलुण्डइ। उल्लण्डइ। पहुत्थइ। विरेअइ ॥ तडेराहोडविहोडौ ॥ २७॥
तडेर्ण्यंतस्यएतावादेशौवाभवतः॥ आहोडइ। विहोडइ॥ पक्षे। ताडेइ॥ मिश्रेर्वीसालमेलवौ॥ २८ ॥ मिश्रय
तेर्ण्यंतस्यवीसालमेलवइत्यादेशौवाभवतः॥ वीसालइ। मेलवइ । मिस्सइ ॥ उद्धूलेर्गुण्ठः ॥ २९ ॥ उद्धूले ॥
र्ण्यंतस्यगुण्ठइत्यादेशोवाभवति॥ गुण्ठइ॥ पक्षे। उद्धूलेइ ॥ भ्रमेस्तालिअण्टतमाडौ ॥ ३० ॥ भ्रमतेर्ण्यं

१० चचुप्पइ । पणामइ ॥ पक्षे । अप्पेइ ॥ यापेर्जवः ॥ ४० ॥ यातेर्ण्यंतस्यजवइत्यादेशोवाभवति ॥ जवइ । जावेइ ॥ ॥ प्लावेरोम्वालपव्वालौ ॥ ४१ ॥ प्लवतेर्ण्यंतस्यएतावादेशौवाभवतः ॥ ओम्वालइ । पावेइ ॥ विकोशेःपक्खोडः ॥ ४२ ॥ विकोशयतेर्नामधातोर्ण्यंतस्यपक्खोडइत्यादेशोवाभवति ॥ पक्खोडइ । विकोसइ ॥ रोमंथेरोग्गालवग्गोलौ ॥ ४३ ॥ रोमंथेर्नामधातोर्ण्यंतस्यएतावादेशौवाभवतः ॥ ओग्गालइ । वग्गोलइ । रोमंथइ ॥ कमेर्णिहुवः ॥ ४४ ॥ कमेःस्वार्थेण्यंतस्यणिहुवइत्यादेशोवाभवति ॥ णिहुवइ । कामेइ ॥ प्रकाशेर्णुव्वः ॥ ४५ ॥ प्रकाशेर्ण्यंतस्यणुव्वइत्यादेशोवाभवति ॥ णुव्वइ । पयासेइ ॥ कम्पेर्विच्छोलः ॥ ४६ ॥ कम्पेर्ण्यंतस्यविच्छोलइत्यादेशोवाभवति ॥ विच्छोलइ । कंपेइ ॥ आरोहेर्वलः ॥ ४७ ॥ आरुहेर्ण्यंतस्यवलइत्यादेशोवाभवति ॥ वलइ । आरोवेइ ॥ दोलेरंखोलः ॥ ४८ ॥ दुलेःस्वार्थेण्यंतस्यरंखोलइत्यादेशोवाभवति ॥ रंखोलइ । दोलइ ॥ रंजेरावः ॥ ४९ ॥ रंजेर्ण्यंतस्यरावइत्यादेशोवाभवति ॥ रावेइ । रंजेइ ॥ घटेःपरिवाडः ॥ ५० ॥ घटेर्ण्यंतस्यपरिवाडइत्यादेशोवाभवति ॥ परिवाडेइ । घडेइ ॥ ॥ वेष्टेःपरिआलः ॥ ५१ ॥ वेष्टेर्ण्यंतस्यपरिआलइत्यादेशोवाभवति ॥

परिआलेइ। वेढेइ ॥ क्रियःकिणोवेस्तुक्केच ॥ ५२ ॥ णेरितिनिवृत्तं ॥ क्रीणातेःकिणइत्यादेशोभवतिवेःपरस्य तुद्विरुक्तःक्के चकारात्किणश्चभवति ॥ किणइ। विक्केइ। विक्किणइ ॥ भियोभावीहौ ॥ ५३ ॥ बिभेतेरेतावादेशौ भवतः ॥ भाइ। भाइअं। बीहइ। बीहिअं ॥ बहुलाधिकारात्भीओ ॥ आलीङोऽल्ली ॥ ५४ ॥ आलीयतेःअल्ली इत्यादेशोभवति ॥ अल्लीअइ। अल्लीणो ॥ निलीङोणिलीअणिलुक्कणिरिग्घलुक्कलिक्कल्हिक्काः ॥ ५५ ॥ निलीङएतेषडादेशावाभवंति॥णिलीअइ। णिलुक्कइ। णिरिग्घइ। लुक्कइ। लिक्कइ। ल्हिक्कइ। निलिज्जइ ॥ विलीङोविरा ॥ ५६ ॥ विलीङोविराइत्यादेशोवाभवति ॥ विराइ। विलिज्जइ ॥ रुतेरुंजरुण्टौ ॥ ५७ ॥ रौतेरेतावादेशौवाभवतः ॥ रुंजइ। रुण्टइ। रवइ ॥ श्रुतेर्हणः ॥ ५८ ॥ शृणोतेर्हणइत्यादेशोवाभवति ॥ हणइ। सुणइ ॥ धूगेर्धुवः ॥ ५९ ॥ धुनोतेर्धुवइत्यादेशोवाभवति ॥ धुवइ। धुणइ ॥ भुवेर्होहुवहवाः ॥ ६० ॥ भुवो धातो र्हो हुव हव इत्येतेआदेशावाभवंति ॥ होइ। होन्ति। हुवइ। हुवन्ति। हवइ। हवन्ति। पक्षे भवइ। परिहीणविहवो। भविउं। पभवइ। परिभवइ। संभवइ ॥ क्वचिदन्यदपि ॥ उब्भुअइ। भुत्तं ॥ अवित्तिहुः ॥ ६१ ॥ विद्व

जैंप्रत्ययेभुवोहुइत्यादेशोभवति॥हुन्ति। भवन्। हुन्तो। अविन्तितीकिं॥ होइ॥ पृथक्स्पष्टेणिव्वडः॥ ६२ ॥ पृथक्
भूतेस्पष्टेचकर्तरिभुवोणिव्वडइत्यादेशोभवति॥ णिव्वडइ। पृथक्स्पष्टोवाभवतीत्यर्थः॥ प्रभोर्हुप्पोवा॥६३॥ प्रभु
कर्तृकस्यभुवोहुप्पइत्यादेशोवाभवति॥प्रभुत्वंचप्रपूर्वस्यैवार्थः॥ अंगेच्चिअनपहुप्पइ॥पक्षे। पभवेइ॥ क्तेहूः॥६४॥
भुवःक्तेप्रत्ययेहूरादेशोभवति॥ हूअं। अणुहूअं। पहूअं॥ कृगेःकुणः ॥ ६५ ॥ कृगेःकुणइत्यादेशोवाभवति॥
कुणइ। करइ ॥ काणेक्षितेणिआरः ॥ ६६ ॥ काणेक्षितविषयस्यकृगेर्णिआरइत्यादेशोवाभवति ॥ णि
आरइ। काणेक्षितंकरोति ॥ निष्टम्भावष्टम्भेणिट्ठुहसंदाणं ॥ ६७ ॥ निष्टम्भविषयस्यावष्टम्भविषयस्य
चकृगोयथासंख्यं निट्ठुह संदाण इत्यादेशौवाभवतः॥ णिट्ठुहइ। निष्टम्भंकरोति । संदाणइ । अवष्टम्भंकरोती
त्यर्थः ॥श्रमेवावम्फः॥ ६८॥ श्रमविषयस्यकृगोवावम्फइत्यादेशोभवतिवा॥ वावम्फइ। श्रमंकरोति ॥ मन्यु
नौष्ठमालिन्येणिव्वोलः॥ ६९॥ मन्युनाकरणेनयदोष्ठमालिन्यंतद्विषयस्यकृगोणिव्वोलइत्यादेशोवाभवति॥ णिव्वो
लइ। मन्युनाओष्ठंमलिनंकरोति॥ शैथिल्यलम्बनेपयल्लः॥७०॥ शैथिल्यविषयस्यलम्बनविषयस्यचकृगःपयल्लइ

वंति ॥ नीहरइ । नीलइ । धाडइ । वरहाडइ । नीसरइ ॥ जागेर्जग्गः ॥ ८० ॥ जागर्तेर्जग्गइत्यादेशोवान्नवति ॥ जग्गइ । पक्षे । जागरइ ॥ व्याप्रेराअड्डः ॥ ८१ ॥ व्याप्रियतेराअड्डइत्यादेशोवान्नवति ॥ आअड्डइ । वावारइ ॥ संवृगेःसाहरसाहट्टौ ॥ ८२ ॥ संवृणोतेः साहर साहट्ट इत्यादेशौवाभवतः ॥ साहरइ । साहट्टइ । संवरइ ॥ आदृङःसन्नामः ॥ ८३ ॥ आद्रियतेःसन्नामइत्यादेशोवान्नवति ॥ सन्नामेइ । आदरेइ ॥ प्रहृगेःसारः ॥ ८४ ॥ प्रहरतेःसारइत्यादेशोवान्नवति ॥ सारइ । पहरइ ॥ अवतरेरोहओरसौ ॥ ८५ ॥ अवतरतेः ओह ओरस इत्यादेशौवान्नवतः ॥ ओहरइ । ओरसइ । ओअरइ ॥ शकेश्चयतरतीरपाराः ॥ ८६ ॥ शक्नोतेरेतेचत्त्वारआदेशावान्नवंति ॥ चयइ । तरइ । तीरइ । पारइ । सक्कइ ॥ त्यजतेरपि । चयइ । हानिंकरोति ॥ तरतेरपि । तरइ ॥ तीरयतेरपि । तीरइ ॥ पारयतेरपि । पारेइ । कर्मसमाप्नोति ॥ फक्कस्थक्कः ॥ ८७ ॥ फक्कतेस्थक्कइत्यादेशोभवति ॥ थक्कइ ॥ श्लाघःसलहः ॥ ८८ ॥ श्लाघतेःसलहइत्यादेशोभवति ॥ सलहइ ॥ खचेर्वेअडः ॥ ८९ ॥ खचतेर्वेअड इत्यादेशोवान्नवति ॥ वेअडइ । खचइ ॥ पचेःसोल्लपउल्लौ ॥ ९० ॥ पचतेः सोल्ल पउल्ल इत्यादेशौवान्नवतः ॥ सो

छइ। पउल्लइ। पम्अइ ॥ मुचेश्छड्डावहेडमेल्लोसिक्करेअवणिलुञ्छधंसाडाः॥ ९१ ॥ मुंचतेरेतेसप्तादेशावाभवंति ॥ छड्डइ। अवहेडइ। मेल्लइ। उसिक्कइ ॥ रेअवइ। णिलुञ्छइ। धंसाडइ ॥ पक्षे। मुअइ ॥ दुःखेणिच्चलः ॥ ९२ ॥ दुःखविषयस्यमुचोणिच्चलइत्यादेशोवाभवति ॥ णिच्चलेइ। दुःखंमुंचतीत्यर्थः ॥ वञ्चेर्वेहववेलवजूरवोमच्छाः ॥ ९३ ॥ वंचतेरेतेचत्वारआदेशान्नवंति ॥ वेहवइ। वेलवइ। जूरवइ। उमच्छइ। वञ्चइ ॥ रचेरुग्गहावहविडविड्डाः ॥ ९४ ॥ रचेर्धातोरेतेत्रयआदेशावान्नवंति ॥ उग्गहइ। अवहइ। विडविड्डइ। रअइ ॥ ॥ समारचेरुवहत्थसारवसमारकेलायाः ॥ ९५ ॥ समारचेरेतेचत्वारआदेशावान्नवंति॥उवहत्थइ।सारवइ। समारइ। केलायइ।समारअइ॥ सिचेःसिञ्चसिम्पौ॥ ९६ ॥ सिचतेरेतावादेशौवाभवतः॥ सिञ्चइ। सिम्पइ। सेअइ ॥ प्रच्छःपुच्छः ॥ ९७ ॥ प्रच्छेःपुच्छादेशोभवति ॥ पुच्छइ ॥ गर्जेर्बुक्कः ॥ ९८ ॥ गर्जतेर्बुक्कइत्यादेशोवान्नवति ॥ बुक्कइ। गज्जइ ॥ वृषेर्ढिक्कः ॥ ९९ ॥ वृषकर्तृकस्यगर्जेर्ढिक्कइत्यादेशोन्नवति ॥ ढिक्कइ। वृषभोगर्जतीत्यर्थः ॥ राजेरग्घछज्जसहरीररेहाः ॥ १०० ॥ राजेरेतेपंचादेशान्नवंति॥ अग्घइ। छज्जइ। सहइ। रीरइ।

घुसलइ । विरोलइ ॥ ल्हादेरवअत्थः ॥ २२ ॥ ल्हादतेर्ण्यंतस्याण्यंतस्य च अवअत्थइत्यादेशो भवति ॥ अवअत्थइ ॥ ल्हादते । ल्हादयति वा ॥ इकारोण्यंतस्यापि परिग्रहार्थः ॥ नेःसदोमज्जः ॥ २३ ॥ निपूर्वस्य सदेर्मज्जइत्यादेशो भवति ॥ अत्ताएत्थणुमज्जइ ॥ छिदेर्दुहावणिछल्लणिज्झोडणिव्वरणिल्लूरलूराः ॥ २४ ॥ छिदेरेते षडादेशा वा भवंति ॥ दुहावइ । णिछल्लइ । णिज्झोडइ । णिव्वरइ । णिल्लूरइ । लूरइ ॥ पक्षे । छिंदइ ॥ आङाओअन्दोद्दालौ ॥ २५ ॥ आङायुक्तस्य छिदेरोअन्द उद्दालइत्यादेशौ वा भवतः ॥ ओअन्दइ । उद्दालइ । आच्छिंदइ ॥ मृदोमलमढपरिहट्टखड्डचड्डमड्डपन्नाडाः ॥ २६ ॥ मृद्नातेरेते सप्तादेशा भवंति ॥ मलइ । मढइ । परिहट्टइ । खड्डइ । चड्डइ । मड्डइ । पन्नाडइ ॥ स्पंदेश्चुलुचुलः ॥ २७ ॥ स्पंदेश्चुलुचुलइत्यादेशो वा भवति ॥ चुलुचुलइ । फंदइ ॥ निरःपदेर्वलः ॥ २८ ॥ निर्पूर्वस्य पदेर्वलइत्यादेशो वा भवति ॥ निव्वलइ । निप्पज्जइ ॥ विसंवदेर्विअट्टविलोट्टफंसाः ॥ २९ ॥ विसंपूर्वस्य वदेरेते त्रयआदेशा वा भवंति ॥ विअट्टइ । विलोट्टइ । फंसइ । विसंवअइ ॥ शदोज्झडपक्खोडौ ॥ ३० ॥ शीयतेरेतावादेशौ भवतः ॥ ज्झडइ । पक्खोडइ ॥ खिदेर्जूरविसूरौ ॥ ३१ ॥ खिदेरेतावादेशौ वा भवतः ॥ जूरइ । विसूरइ ।

घुसलइ। विरोलइ ॥ ल्हादेरवअत्थः ॥ २२ ॥ ल्हादतेर्ण्यंतस्याण्यंतस्य चअवअत्थइत्यादेशो भवति ॥ अव
अत्थइ ॥ ल्हादते । ल्हादयतिवा॥ इकारोण्यंतस्यापिपरिग्रहार्थः ॥ नेःसदोमज्जः॥२३॥ निपूर्वस्यसदेर्मज्जइत्यादे
शोभवति॥ अत्ताएत्थणुमज्जइ ॥ छिदेर्दुहावणिच्छल्लनिज्झोडणिव्वरणिल्लूरलूराः ॥२४॥ छिदेरेतेषडादेशावाभवं
ति॥दुहावइ। णिच्छल्लइ । णिज्झोडइ । णिव्वरइ । णिल्लूरइ । लूरइ ॥ पक्षे । छिंदइ॥ आङाओअन्दोद्दालौ॥२५॥
आङायुक्तस्यछिदे रोअन्द उद्दालइ त्यादेशौवाभवतः॥ओअन्दइ। उद्दालइ। आच्छिदइ॥मृदोमलमढपरिहट्टख
ड्डचड्डमड्डपन्नाडाः॥२६॥ मृद्नातेरेतेसप्तादेशाभवंति॥ मलइ । मढइ । परिहट्टइ ।खड्डइ। चड्डइ।मड्डइ। पन्नाडइ
॥स्पंदेश्चुलुचुलः॥२७॥स्पंदेश्चुलुचुलइत्यादेशोवाभवति॥चुलुचुलइ । फंदइ॥ निरःपदेर्वलः ॥२८॥ निर्पूर्वस्य
पदेर्वलइत्यादेशोवाभवति ॥ निव्वलइ। निप्पज्जइ॥ विसंवदेर्विअट्टविलोट्टफंसाः॥२९॥ विसंपूर्वस्यवदेरेतेत्र
यआदेशावाभवंति ॥ विअट्टइ । विलोट्टइ। फंसइ । विसंवअइ ॥ शदोज्झडपक्खोडौ ॥३०॥ शीयतेरेता
वादेशौभवतः॥ ज्झडइ । पक्खोडइ ॥ खिदेर्जूरविसूरौ॥ ३१ ॥ खिदेरेतावादेशौवाभवतः॥जूरइ । विसूरइ ।

खिज्जइ॥ रुधेरुत्थंघः ॥ ३२ ॥ रुधेरुत्थंघइत्यादेशोवाभवति॥उत्थंघइ। रुंधइ ॥ निषेधेर्हक्कः ॥ ३३ ॥निषेधतेर्हक्कइत्यादेशोवाभवति ॥ हक्कइ। निसेहइ ॥ क्रुधेर्जूरः ॥ ३४ ॥ क्रुधेर्जूरइत्यादेशोवाभवति ॥ जूरइ॥कुज्झइ। ॥जनोजाजम्मौ॥३५॥जायते जा जम्म इत्यादेशौवाभवतः।जाअइ।जम्मइ॥तनेस्तडतड्डतड्डवविरल्लाः॥३६॥ तनेरेतेचत्वारआदेशावाभवंति ॥ तडइ। तड्डइ। तड्डवइ। विरल्लइ। तणइ ॥ तृपस्थिप्पः ॥ ३७ ॥ तृप्यतेस्थिप्पइत्यादेशोभवति ॥ थिप्पइ ॥ उपसर्पेरल्लिअः॥३८॥उपपूर्वस्यसृपेःकृतगुणस्यअल्लिअइत्यादेशोवाभवति॥ अल्लिअइ। उवसप्पइ ॥ संतपेर्झंखः ॥ ३९ ॥ संतप्यतेर्झंखइत्यादेशोवाभवति ॥ झंखइ॥ पक्षे। संतप्पइ ॥ ॥ व्यापेरोअग्गः ॥ ४० ॥ व्याप्नोतेरोअग्गइत्यादेशोवाभवति ॥ ओअग्गइ। वावेइ॥समापेःसमाणः ॥४१॥ समाप्नोतेःसमाणइत्यादेशोवाभवति ॥ समाणइ। समावेइ ॥ क्षिपेर्गलत्थाड्डक्खसोल्लपेल्लणोल्लछुहहुलपरीघत्ताः ॥४२ ॥ क्षिपेरेतेनवादेशावाभवंति॥गलत्थइ। अड्डक्खइ। सोल्लइ। पेल्लइ। णोल्लइ। ह्रस्वत्वेणुल्लइ। छुहइ। हुलइ। परीइ। घत्तइ। खिवइ ॥ उत्क्षिपेर्गुलगुञ्छोत्थंघाल्लत्थोब्भुत्तोस्सिक्कहक्खुप्पाः॥४३॥ उत्पूर्व

०मा० स्यक्षिपेरेतेषडादेशावाभवंति ॥ गुलुगुञ्छइ । उत्थंघइ । अल्लत्थइ । उब्भुत्तइ । उस्सिक्कइ । हक्खुप्पइ । उक्खिवइ
॥ ॥ आक्षिपेर्णीरवः ॥ ४४ ॥ आङ्पूर्वस्यक्षिपेर्णीरवइत्यादेशोवाभवति ॥ णीरवइ । अक्खिवइ ॥ स्वपेःकम
ठसलिसलोट्टाः ॥४५॥ स्वपेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ कमठसइ । लिसइ । लोट्टइ । सुअइ ॥ वेपेरायम्ब
यज्झौ ॥ ४६ ॥ वेपे रायम्ब आयज्झ इत्यादेशौवाभवतः॥आयम्बइ।आयज्झइ।वेवइ ॥ विलपेर्झंखवडव
डौ ॥ ४७ ॥ विलपे झंख वडवड इत्यादेशौवाभवतः।झंखइ।वडवडइ। विलवइ ॥ लिपोलिम्पः ॥ ४८ ॥
लिपतेर्लिम्पइत्यादेशोभवति ॥ लिम्पइ ॥ गुप्येर्विरणडौ ॥ ४९ ॥ गुप्यतेरेतावादेशौवाभवतः ॥ विरइ ।
णडइ ॥ पक्षे । गुप्पइ ॥ कृपोऽवहोणिः ॥ ५० ॥ कृपेःअवहइत्यादेशोण्यंतोभवति । अवहावेइ । कृपांकरोती
त्यर्थः ॥ प्रदीपेस्तेअवसंदुमसंधुक्काब्भुत्ताः ॥ ५१ ॥ प्रदीप्यतेरेतेचत्वारआदेशावाभवंति ॥ तेअवइ । संदु
मइ । संधुक्कइ । अब्भुत्तइ । पलीवइ ॥ लुभेःसंभावः ॥ ५२ ॥ लुभ्यतेःसंभावइत्यादेशोवाभवति ॥ संभावइ ।
लुब्भइ ॥ क्षुभेःखउरपड्डुहौ ॥ ५३ ॥ क्षुभेः खउर पड्डुह इत्यादेशौवा व ।खउरइ । पड्डुहइ । खुब्भइ॥ आ

ङोरन्भेरम्भढवौ ॥५४ ॥ आङःपरस्यरभे रम्भ ढव इत्यादेशौवाभवतः॥आरम्भइ । आढवइ । आरभइ ॥ उपा
लम्भेर्झंखपच्चारवेलवाः ॥ ५५ ॥ उपालम्भेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ झंखइ । पच्चारइ । वेलवइ । उवा
लंभइ ॥ अवेर्जृंभोजंभा ॥५६ ॥ जृंभेजंभाइत्यादेशोभवतिवेस्तुनभवति ॥ जंभाइ । जंभाअइ ॥ अवेरिति
किं ॥ केलिपसरोविअंभइ ॥ भाराक्रातेर्नमेर्णिसुढः ॥ ५७ ॥ भाराक्रांतिकर्तरिनमेर्णिसुढइत्यादेशोभवति ॥
णिसुढइ । भाराक्रांतोनमतीत्यर्थः ॥ विश्रमेर्णिव्वा ॥ ५८ ॥ विश्राम्यतेर्णिव्वाइत्यादेशोवाभवति ॥ णिव्वाइ । वी
समइ ॥ आक्रामेरोहावोच्छारछुंदाः॥ ५९॥ आक्रमेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ ओहावइ । उच्छारइ । छुंदइ ।
अक्कमइ ॥ भ्रमेष्टिरिटिल्लढुंढुल्लढंढल्लचक्कम्मभमडभम्माडभमाडतलअण्टझण्टझम्पभुमगुमफुमफुसढुमढु
सपरीपराः॥ ६०॥ भ्रमेरेतेऽष्टादशादेशावाभवंति॥टिरिटिल्लइ । ढुंढल्लइ । ढंढल्लइ । चक्कम्मइ । भमडइ । भम्माडइ ।
भमाडइ । तलअण्टइ । झण्टइ । झम्पइ । भुमइ । गुमइ । फुमइ । फुसइ । ढुमइ । ढुसइ । परीइ । परइ । भमइ ॥ ग
मेरइअइच्छाणुवज्जावसज्जोक्कुसाक्कुसपच्चड्डपच्छंदणिम्महणीणीणणीलुक्कपदअरंभपरिअल्लबोलपरि

अलणिरिणासणिवहावसेहावहराः ॥ ६१ ॥ गमेरेतेएकविंशतिरादेशावाभवंति॥अइइ। अइच्छइ। अणुव
ज्जइ। अवसज्जइ। उक्कुसइ। अक्कुसइ। पच्चड्डइ। पच्छंदइ। णिम्महइ। णीइ। णीणइ। णीलुक्कइ। पदअइ।
रंभइ। परिअल्लइ। वोलइ। परिअलइ। णिरिणासइ। णिवहइ। अवसेहइ। अवहरइ॥ पक्षे। गच्छइ॥हम्मइ
णिहम्मइ। णीहम्मइ। आहम्मइ। पहम्मइ इत्येतेतुहम्मगतावित्यस्यैवभविष्यंति॥आङाअहिपच्चुअः॥ ६२॥
आङासहितस्यगमेःअहिपच्चुअइत्यादेशोवाभवति॥ अहिपच्चुअइ। पक्षे। आगच्छइ॥ समाअब्भिडः॥६३॥
समायुक्तस्यगमेःअब्भिडइत्यादेशोवाभवति॥ अब्भिडइ। संगच्छइ ॥ अभ्याङोम्मत्थः ॥ ६४ ॥ अभ्याङ्
भ्यांयुक्तस्यगमेःउम्मत्थइत्यादेशोवाभवति॥ उम्मत्थइ। अब्भागच्छइ। अभिमुखमागच्छतीत्यर्थः ॥ प्रत्या
ङापलोट्टः ॥ ६५ ॥ प्रत्याङ्भ्यांयुक्तस्यगमेःपलोट्टइत्यादेशोवाभवति॥ पलोट्टइ। पच्चागच्छइ ॥ शमेःपडि
सापडिसामौ॥६६॥शमेरेतावादेशौवाभवतः॥पडिसाइ॥पडिसामइ।समइ ॥रमेःसंखुड्डखेड्डोब्भावकिलिकिं
चकोट्टुममोट्टायणीसरवेल्लाः॥ ६७॥ रमतेरेतेऽष्टादेशावाभवंति॥ संखुड्डइ। खेड्डइ। उब्भावइ।किलिकिंचइ।

कोट्टुमइ। मोट्टायइ। णीसरइ। वेल्लइ। रमइ॥ पूरेरग्घाडोग्घवोद्धुमांगुमाहिरेमाः॥६८॥पूरेरेतेपञ्चादेशा वाभवंति॥ अग्घाडइ। उग्घवइ। उद्धूमइ। अंगुमइ। अहिरेमइ। पूरइ॥ त्वरस्तुवरजअडौ॥ ६९॥ त्वर तेरेतावादेशौभवतः॥ तुवरइ। जअडइ। तुवरंतो। जअडंतो॥ त्यादिशत्रोस्तूरः॥ ७०॥ त्वरतेस्त्यादौश तरिचतूरइत्यादेशोभवति॥ तूरइ। तूरंतो॥ तुरोऽत्यादौ॥ ७१॥ त्वरोऽत्यादौतुरआदेशोभवति॥ तुरिओ। तुरंतो॥ क्षरःखिरज्झरपज्झरपच्चडणिच्चलणिट्टुआः॥ ७२॥ क्षरेरेतेषडादेशाभवंति॥ खिरइ। ज्झरइ। पज्झरइ। पच्चडइ। णिच्चलइ। णिट्टुअइ॥ उच्छलउच्छल्लः॥ ७३॥ उच्छलतेरुच्छल्लइत्यादेशोभवति॥ उच्छल्लइ॥ विगलेस्थिप्पणिट्टुहौ॥ ७४॥ विगलतेरेतावादेशौवाभवतः॥ थिप्पइ। णिट्टुहइ। विगलइ॥दलि वल्योर्विसट्टवम्फौ॥ ७५॥ दलेर्वलेश्चयथासंख्यंविसट्ट वम्फ इत्यादेशौवाभवतः॥विसट्टइ। वम्फइ॥ पक्षे। दलइ। वलइ॥ भ्रंशेःफिडफिट्टफुडफुट्टचुक्कभुल्लाः॥७६॥ भ्रंशेरेतेषडादेशावाभवंति॥ फिडइ। फिट्टइ। फुडइ। फुट्टइ। चुक्कइ। भुल्लइ॥ पक्षे। भंसइ॥ नशेर्णिरिणासणिवहावसेहपडिसासेहावहराः॥७७॥ नशे

=

णिरिणिज्जइ । रोंचइ । चड्डइ ॥ पक्षे । पीसइ॥ नषेर्नुक्कः ॥ ८५ ॥ नषेर्भुक्कइत्यादेशोवाभवति ॥ भुक्कइ । नस
इ ॥ कृषेःकढसाअड्ढाञ्चाणच्छायञ्छाइञ्छाः ॥८६॥ कृषेरेतेषडादेशावाभवंति॥कढइ । साअढइ । अञ्चइ ।
अणच्छइ । अयञ्छइ । आइञ्छइ ॥ पक्षे । करिसइ ॥ असावक्खोडः ॥ ८७ ॥ असिविषयस्यकृषेरक्खोडइ
त्यादेशोभवति ॥ अक्खोडइ । असिंकोशात्कर्षतीत्यर्थः ॥ गवेषेर्ढुंढुल्लढंढोलगमेसघत्ताः ॥ ८८॥ गवेषेरेते
चत्वारआदेशावाभवंति ॥ ढुंढुल्लइ । ढंढोलइ । गमेसइ । घत्तइ ॥ गवेसइ ॥ श्लिषेःसामग्गावयासपरिअ
त्ताः ॥८९॥ श्लिष्यतेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ सामग्गइ । अवयासइ । परिअत्तइ । सिलेसइ ॥ म्रक्षेश्चोप्प
डः॥९०॥ म्रक्षेश्चोप्पडइत्यादेशोवाभवति॥चोप्पडइ।मक्खइ ॥कांक्षेराहाहिलंघाहिलंखवच्चवंफमहसिहविलुं
पाः ॥ ९१ ॥ कांक्षतेरेतेऽष्टादेशावाभवंति॥ आहाइ। अहिलंघइ। अहिलंखइ । वच्चइ । वंफइ । महइ ।सिहइ
विलुंपइ । कंखइ ॥प्रतीक्षेःसामयविहीरविरमालाः॥९२॥ प्रतीक्षेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ सामयइ । विही
रइ । विरमालइ। पडिक्खइ ॥ तक्षेस्तच्छचच्छरम्परम्फाः ॥९३॥ तक्षेरेतेचत्वारआदेशावाभवंति॥ तच्छइ।

० मा ० चच्छइ । रम्पइ । रम्फइ । तक्खइ ॥ विकसेःकोआसवोसट्टौ ॥१४॥ विकसेरेतावादेशौवाभवतः ॥ कोआसइ
: ॥ वोसट्टइ । विअसइ ॥ हसेर्गुंजः ॥ १५ ॥ हसेर्गुंजइत्यादेशोवाभवति ॥ गुंजइ । हसइ ॥ श्रंसेर्ल्हसडि
म्भौ ॥ १६ ॥ श्रंसेरेतावादेशौवाभवतः ॥ ल्हसइ । परिल्हसइ । सलिलवसणं डिम्भइ । संसइ ॥ त्रसेर्डरवो
ज्जवज्जाः ॥१७॥ त्रसेरेतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ डरइ । वोज्जइ । वज्जइ । तसइ ॥ न्यसोणिमणुमौ ॥१८॥
न्यस्यतेरेतावादेशौभवतः ॥ णिमइ । णुमइ ॥ पर्यसःपलोट्टपल्लट्टपल्हत्थाः ॥ १९॥ पर्यस्यतेरेतेत्रयआदेशा
भवंति ॥ पलोट्टइ । पल्लट्टइ । पल्हत्थइ ॥ निःश्वसेर्झंखः ॥ २०० ॥निश्वसेर्झंखइत्यादेशोवाभवति ॥ झंखइ ।
नीससइ ॥ उल्लसेरूसलोसुम्भणिल्लसपुलआअगुंजोल्लारोआः ॥ १ ॥ उल्लसेरेतेषडादेशावाभवंति॥ऊसल्ल
इ । ऊसुम्भइ । णिल्लसइ । पुलआअइ । गुंजोल्लइ । ह्रस्वत्वेतु । गुंजुल्लइ । आरोअइ।उल्लसइ ॥ भासेर्भिसः॥२॥
भासेर्भिसइत्यादेशोवाभवति ॥ भिसइ । भासइ ॥ ग्रसेर्घिसः ॥ ३ ॥ ग्रसेर्घिसइत्यादेशोभवतिवा ॥ घिसइ ।
गसइ ॥अवात्गाहेर्वाहः॥४ ॥ अवात्परस्यगाहेर्वाहइत्यादेशोवाभवति ॥ उवाहइ । उगाहइ ॥ आरुहेश्चड

वलग्गौ ॥ ५ ॥ आरुहेरेतावादेशौवाभवतः ॥ चडइ । वलग्गइ । आरुहइ ॥मुहेर्गुम्मगुम्मडौ ॥६॥ मुहेरेता
वादेशौवाभवतः ॥ गुम्मइ । गुम्मडइ । मुज्झइ ॥ दहेरहिऊलालुंखौ ॥ ७ ॥ दहेरेतावादेशौवाभवतः॥अहि
ऊलइ । आलुंखइ । डहइ ॥ ग्रहोवलगेण्हहरपङ्गनिरुवाराहिपच्चुआः ॥ ८ ॥ ग्रहेरेतेषडादेशाभवंति ॥ वल
इ । गेण्हइ । हरइ । पङ्गइ । निरुवारइ । अहिपच्चुइ ॥ क्त्वातुम्तव्येषुघेत् ॥ ९ ॥ ग्रहेःक्त्वातुम्तव्येषु
घेदित्यादेशोभवति ॥ क्त्वा ॥ घेत्तूण । घेत्तूआण । क्वचिन्नभवति । गेण्हिअ । तुम् ॥घेत्तुं ॥ तव्य ॥घेत्तव्वं॥
॥ वचोवोत् ॥ २१० ॥ वक्तेर्वोदित्यादेशोभवतिक्त्वातुम्तव्येषु ॥ वोत्तूण । वोत्तुं । वोत्तव्वं ॥ रुदभुजमुचां
तोऽन्त्यस्य ॥ ११ ॥ एषामंत्यस्यक्त्वातुम्तव्येषुपरतःत्तोभवति ॥ रोत्तूण । रोत्तुं । रोत्तव्वं ॥ भोत्तूण । भोत्तुं । भो
त्तव्वं ॥ मोत्तूण । मोत्तुं । मोत्तव्वं ॥ दृशस्तेनठः ॥ १२ ॥ दृशोंत्यस्यतकारेणसहद्विरुक्तष्ठकारोभवति ॥ दट्ठू
ण । दट्ठं । दट्ठव्वं ॥ आःकृगोभूतभविष्यतोश्च ॥ १३ ॥ कृगोऽन्त्यस्यआइत्यादेशोभवतिभूतभविष्यत्का
लयोश्चकारात्क्त्वातुम्तव्येषुच ॥ काहीअ । अकार्षीत् । अकरोत् । चकारवा॥काहिइ । करिष्यति कर्तावा ॥ क्त्वा॥

मा० ॥ काऊण ॥ तुम् ॥ काउं ॥ तव्य ॥ काअव्वं ॥ गमिष्यमासांछः ॥ १४ ॥ एषामंत्यस्यछोभवति ॥ गच्छइ । इच्छइ । जच्छइ । अच्छइ ॥ छिदिभिदोन्दः ॥ १५ ॥ अनयोरंत्यस्यनकाराक्रांतोदकारोभवति ॥ छिन्दइ । भिन्दइ ॥
॥ युधबुधगृधक्रुधसिधमुहांज्झः ॥ १६ ॥ एषामंत्यस्यद्विरुक्तोझोभवति ॥ जुज्झइ । बुज्झइ । गिज्झइ । कुज्झइ । सिज्झइ । मुज्झइ ॥ रुधोन्धम्भौच ॥ १७ ॥ रुधोऽन्त्यस्य न्ध म्भ इत्येतौचकारात्झश्चभवति ॥ रुन्धइ । रुम्भइ । रुज्झइ ॥ सदपतोर्डः ॥ १८ ॥ अनयोरंत्यस्यडोभवति ॥ सडइ । पडइ ॥ कथवर्धांढः ॥ १९ ॥ अनयोरंत्यस्यढोभवति ॥ कढइ । वड्ढइ पवअकलअलो ॥ परिअढ्ढइ लाअण्णं ॥ बहुवचनाद्वृधेःकृतगुणस्यवर्धेश्चाविशेषेणग्रहणं ॥ वेष्टेः ॥ २० ॥ वेष्टवेष्टनेइत्यस्यधातोःकगटडेत्यादिनाषलोपेंऽन्त्यस्यढोभवति ॥ वेढइ । वेढिज्जइ ॥ समोल्लः ॥ २१ ॥ संपूर्वस्यवेष्टतेरंत्यस्यद्विरुक्तोलोभवति ॥ संवेल्लइ ॥ वोदः ॥ २२ ॥ उदःपरस्यवेष्टेरंत्यस्यल्लोवाभवति ॥ उव्वेल्लइ । उव्वेढइ ॥ स्विदांज्जः ॥ २३ ॥ स्विदिप्रकाराणामंत्यस्यद्विरुक्तोजोभवति ॥ सव्वंगसिज्जिरीए । संपज्जइ । खिज्जइ । बहुवचनंप्रयोगानुसरणार्थं ॥ व्रजनृतमदांच्चः ॥ २४ ॥ एषामंत्यस्यद्विरु

क्तश्चोभवति ॥ वच्चइ । नच्चइ । मच्चइ ॥ रुदनमोर्वः ॥ २५ ॥ अनयोरंत्यस्यवोभवति ॥ रुवइ । रोवइ । नव
इ ॥ उद्विजः ॥ २६ ॥ उद्विजतेरंत्यस्यवोभवति ॥ उव्विवइ । उव्वेवो ॥ खादधावोर्लुक् ॥ २७ ॥ अनयोरं
त्यस्यलुग्भवति ॥ खाइ । खाअइ । खाहिइ । खाओ॥ धाइ । धाअइ । धाहिइ । धाओ ॥ बहुलाधिकाराद्वर्तमानाभ
विष्यद्विध्याद्येकवचनएवभवतितेनेहनभवति॥ खादन्ति । धावन्ति ॥ क्वचिन्नभवति॥धावइपुरओ ॥सृजोरः॥२८॥
सृजोधातोरंत्यस्यरोभवति ॥ निसिरइ । वोसिरइ । वोसिरामि॥शकादीनांद्वित्वं ॥२९॥ शकादीनामंत्यस्यद्वित्वं
भवति ॥ शक् । सक्कइ ॥ जिम् । जिम्मइ ॥ लग् । लग्गइ ॥ मग् । मग्गइ ॥ कुप् । कुप्पइ ॥ नश् । नस्सइ ॥ अट् ।
परिअट्टइ ॥ लुट् । पलोट्टइ ॥ तुट् । तुट्टइ ॥ नट् । नट्टइ ॥ सिच् । सिच्चइ इत्यादि ॥ स्फुटिचलेः॥२३० ॥ अन
योरंत्यस्यद्वित्वंवाभवति ॥ फुट्टइ । फुडइ ॥ चल्लइ । चलइ ॥ प्रादेर्मीलेः ॥ ३१ ॥ प्रादेःपरस्यमीलेरंत्यस्यद्वि
त्वंवाभवति ॥ पमिल्लइ । पमीलइ ॥ निमिल्लइ । निमीलइ ॥ संमिल्लइ । संमीलइ ॥ उम्मिल्लइ । उम्मीलइ ॥ प्रादे
रितिकिम् ॥ मीलइ ॥ उवर्णस्यावः ॥ ३२॥ धातोरंत्यस्योवर्णस्यअवादेशोवाभवति ॥ न्हुङ् । निण्हवइ । निह

ना० वइ ॥ च्युङ् । चवइ ॥ रु । रवइ ॥ कु । कवइ ॥ सू । सवइ । पसवइ ॥ ऋवर्णस्यारः ॥ ३३ ॥ धातोरंत्यस्यऋव
॥ र्णस्यअरादेशोभवति ॥ करइ । धरइ । मरइ । वरइ । सरइ । हरइ । तरइ । जरइ ॥ वृषादीनामरिः ॥ ३४ ॥
वृषइत्येवंप्रकाराणांधातूनांऋवर्णस्यारिइत्यादेशोभवति ॥ वृष् । वरिसइ । कृष् । करिसइ ॥ हृष् । दरिसइ ॥ मृष् ।
मरिसइ ॥ हृष् । हरिसइ ॥ येषामरिरादेशोदृश्यतेतेवृषादयः रुषादीनांदीर्घः ॥ ३५ ॥ रुषइत्येवंप्रकारणांधा
तूनांस्वरस्यदीर्घोभवति ॥ रूसइ । तूसइ । सूसइ । दूसइ । पूसइ । सीसइ इत्यादि ॥ युवर्णस्यगुणः ॥ ३६ ॥
धातोरिवर्णस्योवर्णस्यचक्ङित्यपिगुणोभवति ॥ जेऊण । नेऊण ॥ नेइ । नेंति ॥ उड्डेइ । उड्डेंति ॥ मोत्तूण । सोऊण ।
क्वचिन्नभवति ॥ नीओ । उड्डीणो ॥ स्वराणांस्वराः ॥ ३७ ॥ धातुषुस्वराणांस्थानेस्वराबहुलंभवंति ॥ हवइ । हि
वइ ॥ चिणइ । चुणइ ॥ सद्दहणं । सद्दहाणं ॥ धावइ । धुवइ । रुवइ । रोवइ । क्वचिंन्नित्यं । देइ । लेइ । विहेइ ।
नासइ ॥ आर्षे । बेमि ॥ व्यंजनाददंते ॥ ३८ ॥ व्यंजनांताद्धातोरंतेऽकारोभवति ॥ भमइ । हसइ । कुणइ ।
चुम्बइ । भणइ । उवसमइ । पावइ । सिंचइ । रुंधइ । मुसइ । हरइ । करइ ॥ शवादीनांचप्रायःप्रयोगोनास्ति ॥

सिशसिचपरेप्रत्येक मम्हे अम्हइं इत्यादेशौ भवतः ॥ अम्हेथोवारिउबहुअकायरएम्व भणंति ॥ मुद्धिनिहालहिगयणु ७२
यलुकइजणजोण्हकरंति ॥ अम्बणुलाइविजेगयापहिअपरायाकेवि ॥ अवसनसुअहिंसुअच्छिअहिं जिम्वअम्हइंति १
म्वतेवि ॥ अम्हेदेक्खइ । अम्हइंदेक्खइ । वचनभेदोयथासंख्यनिवृत्यर्थः ॥ टाङ्यमामइं ॥ ७७ ॥ अप
भ्रंशेऽस्मदः टाङिअमित्येतैःसहमइंइत्यादेशोभवति ॥टा॥ मइंजाणिउंपिअविरहिअहंकविधरहोइविआलि ॥ नव
रमिअंकुवितिहतवइजिणदिणयरुखयगालि ॥ ङिना ॥ पइंमइंबेहिंविरणगयहिं ॥ अमा ॥ मइंमेल्लंतहोतुज्झु ॥ अ
म्हेहिंभिसा ॥ ७८ ॥ अपभ्रंशेऽस्मदोभिसासहअम्हेहिंइत्यादेशोभवति ॥ तुम्हेहिंअम्हेहिंजंकीअं ॥ महुमज्झु
ङसिङस्भ्यां ॥ ७९ ॥ अपभ्रंशेऽस्मदोङसिनाङसाचसहप्रत्येकं महु मज्झु इत्यादेशौ भवतः ॥ महुहोतउगदो
मज्झुहोतउगदो ॥ ङसा ॥ महुकंतहबेदोसडाहेल्लिमझंखलिहिंआलु ॥ दिंतहोहउंपरिउव्वरिअजुज्झंतहोकरवालु ॥ ॥
जइभग्गापारक्कडातोसहिमज्झुपिएण ॥ अहभग्गाअम्हहंतणातोतेंमारिअडेण ॥ अम्हहंभ्यसाम्भ्यां ॥ ३८० ॥
अपभ्रंशेअस्मदोभ्यसाआमाचअम्हहंइत्यादेशोभवति ॥ अम्हहंहोतउआगदो ॥ आमा ॥ अहभग्गाअम्हहंतणा ॥

॥ सुपाअम्हासु ॥ ८१ ॥ अपभ्रंशेऽस्मदः सुपासहअम्हासुइत्यादेशोभवति ॥ अम्हासुठिअं ॥ त्यादेराद्यत्र
यस्यबहुत्वेहिंनवा ॥ ८२ ॥ त्यादीनामाद्यत्रयस्यसंबंधिनोबहुष्वर्थेषुवर्तमानस्यवचनस्यापभ्रंशेहिंइत्यादेशो
भवति ॥ मुहकबरिबंधतहेसोहधरहिं । नमल्लजुज्झससिराहुकरेहिं ॥ तहेसहहिंकुरलभमरउलतुलिअनंतिमिरडिं
भखेल्लंतिमिलिअ ॥ मध्यत्रयस्याद्यस्यहिः ॥ ८३ ॥ त्यादीनांमध्यमत्रयस्ययदाद्यवचनंतस्यापभ्रंशेहिइत्या
देशोवाभवति ॥ बप्पीहापिउपिउभणवि केत्तिउरुअहिअयास ॥ तुहजलिमहुपुणवल्लहइबिहुंविनपूरिअआस ॥ आ
त्मनेपदे ॥ बप्पीहाकइंबोल्लिएणनिग्घिणवारइवार । सायरिभरिअइविमलजलिलहहिनएक्कइधार ॥ सप्तम्यां ॥
आयहिंजमिमहुअन्नहिंविगोरिसुदेज्जाहिंकंतु ॥ गयमत्तहचत्तंकुसहंजोअभिडइहसंतु ॥ पक्षेरुअसीत्यादि ॥ बहु
त्वेहुः ॥ ८४ ॥ त्यादीनांमध्यमत्रयस्यसंबंधिबहुष्वर्थेषुवर्तमानंयद्वचनंतस्यापभ्रंशेहुइत्यादेशोभवति ॥ बलिअ
च्छणिमहुमहणुलहुईहुआसोइ ॥ जइइच्छहवड्डत्तणउंदेहुममग्गहुकोइ ॥ पक्षे । इच्छहेत्यादि ॥ अंत्यत्रयस्याद्य
स्यउं ॥ ८५ ॥ त्यादीनामंत्यत्रयस्ययदाद्यंवचनंतस्यापभ्रंशेउंइत्यादेशोवाभवति ॥ विहिविनडउपीडंतुग्गहमं

पणिकरहिविसाउ ॥ संपइकट्टउंवेसजिम्वछुडुअग्घइववसाउ ॥ बलिकिज्जउंसुअणस्स ॥ पक्षे । कष्टामीत्यादि ॥ व्य
॥ बहुत्वेहुं ॥ ८६ ॥ त्यादीनामंत्यसंबंधिषुबहुष्वर्थेषुवर्तमानंयद्वचनंतस्यहुमित्यादेशोवाभवति ॥ खग्गविसा प
हिउजहिंलहहुंपिअतहिदेसहिजाहुं ॥ रणदुब्भिक्खेभग्गाइंविणजुज्झेनवलाहुं ॥ पक्षे । लहिमुइत्यादि ॥हिस्व
योरिदुदेत् ॥ ८७ ॥ पंचम्यांहिस्वयोरपभ्रंशे इ उ ए इत्येतेत्रयआदेशावाभवंति ॥ इत् ॥ कुंजरसुमरिमसल्लइ
उसरलासासममेल्लि ॥ कवलजपाविअविहिवसेणतेचरमाणुममेल्लि ॥ उत् ॥ भमराएत्थुविलिम्बडइकेविदिअ
हडाविलम्बु ॥ घणपत्तलछायाबहुलफुल्लइजाम्वकयम्बु ॥ एत् ॥ प्रियएम्बहिंकरिसेल्लुकरिछड्डहितुहुंकरवालु । जंका
वालिअवप्फडालेहिंअभग्गकवालु ॥ पक्षेसुमुरहीत्यादि ॥ वत्स्यतिस्यस्यसः ॥८८॥ अपभ्रंशेभविष्यदर्थविष
यस्यत्यादेःस्यस्यसोवाभवति ॥ दिअहाजंतिझडप्पडहिं पडहिंमणोरहपच्छि॥ जंअच्छइतंमाणिअइहोसइकरतुम
अच्छि ॥ पक्षे । होहिइ ॥ क्रियेःकीसु ॥ ८९ ॥ क्रियेइत्येतस्यक्रियापदस्यापभ्रंशेकीसुइत्यादेशोवाभवति ॥ सं
ताभोगजुपरिहरइ तसुकंतहोबलिकीसु ॥ तसुंदइवेणविमुंडिअउंजसुखल्लिहडउंसीसु ॥ पक्षे । साध्यमानावस्थाना

त्क्रियेइतिसंस्कृतशब्दाद्वेषप्रयोगः ॥ बलिकिज्जउसुअणस्सु ॥ भुवःपर्याप्तौहुच्चः ॥ ३९०॥ अपभ्रंशेभुवोधा
तोःपर्याप्तावर्थेवर्तमानस्यहुच्चइत्यादेशोवाभवति ॥ अइतुंगत्तणजंथणहंसोच्छेयउनहुलाहु ॥ सहिजइकिम्वइतुडि
वसेणअहरिपहुच्चईनाहु ॥ ब्रुगोध्रुवोवा ॥९१ ॥ अपभ्रंशेब्रुगोधातोर्ध्रुवइत्यादेशोवाभवति ॥ ध्रुवहसुहासिउकिं
पि ॥ पक्षे । इत्तउंब्रोप्पिणुसउणिहिउपुणुदूसासणुब्रोप्पि ॥ तोहउंजाणउंएहोहरिजइमहुअग्गइब्रोप्पि ॥ व्रजेर्वु
ञः ॥ ९२ ॥ अपभ्रंशेव्रजतेर्धातोर्वुञइत्यादेशोभवति ॥ वुञइ । वुञेप्पि । वुञेप्पिणु ॥ दृशेःप्रस्सः ॥९३॥
अपभ्रंशेदृशेर्धातोःप्रस्सइत्यादेशोभवति । प्रस्सदि ॥ ग्रहेर्गृण्हः ॥ ९४ ॥ अपभ्रंशेग्रहेर्धातोर्गृण्हइत्यादेशोभव
ति ॥ पढगृण्हेप्पिणुव्रतु ॥ तक्ष्यादीनांछोल्लादयः ॥ ९५ ॥ अपभ्रंशेतक्षप्रभृतीनांधातूनांछोल्लइत्यादयआ
देशाभवंति ॥ जिम्वजिम्वतिक्खालेविकरजइससिछोल्लिज्जंतु ॥ नोजइगोरिहेमुहकमलेसरिसिमकाविलहंतु ॥
आदिग्रहणाद्देशीयेषुयेक्रियावचनाउपलभ्यंतेतेउदाहार्याः ॥ चूडुल्लउचुण्णीहोइसइमुद्धिकवोलिनिहित्तउ ॥ सासान
लजालझलक्किअउवाहसलिलसंसित्तउ ॥ अब्भडवंचिउवेपयइंपेम्मुनिअत्तइजाम्व । सव्वासणरिउसंभवहोकरिपरि

ग्ग्रतातांम्व ॥ हिअइखुडुक्कइगोरडि गयणिघुडुक्कइमेह ॥ वासारत्तिपवासुअहंविसमासंकडुएह ॥ अम्मिपओह न्या
रवज्जमानिहुजिसंमुहथन्ति ॥ महकंतहइहोइसमरंगणइगयघडभज्जिउजंति ॥ पुत्तेंजाएंकवणुगुणअवगुणकवण पा
मुएण ॥ जावप्पीकीभूंहडीचंपीज्जइअवरेण । तंतित्तिउज्जलसायरहोसोतेवडुवित्थारु॥तिसहेनिवारणपलुविनवि
पत्थुघुट्ठुइअसारु ॥ अनादौस्वरादसंयुक्तानांकखतथपफांगघदधबभाः ॥ १६ ॥ अपभ्रंशेऽपदादौवर्तमा
नानांस्वरात्परेषामसंयुक्तानांकखतथपफांस्थानेयथासंख्यंगघदधबभाःप्रायोभवंति ॥ कस्यगः ।जंदिट्ठउंसोमग्गहणु
असइहिंहसिउनिसंकु॥पिअमाणुसविच्छोहगरुगिलिगिलिराहुमयंकु॥खस्यघः॥अम्मीएसत्थावत्थेहिंसुघेचिन्तिज्ज
इमाणु॥पिएदिट्ठेहल्लोहलेणकोचेअइअप्पाणु ॥ तथपफानांदधबभाः॥सबधुकरेप्पिणुकधिदुमइंतसुपुरसभलुजम्मु॥
जासुनचाउनचारहडिनयपम्हुट्ठउधम्मु ॥ अनादावितिकिं ॥ सबधुकरेप्पिणु । अत्रकस्यगत्वंनभवति ॥ स्वरादिति
किं ॥ गिलिगिलिराहुमयंकु ॥ असंयुक्तानामितिकिं ॥ एक्कहिंअक्खिहिंसावणु ॥ प्रायोधिकारात्क्वचिन्नभवति । जइ ॥ ४
केमइ-पावेसुपिउअकियाकड्डुकरीसु ॥ पाणीउनवइसरावजिम्वसव्वंगिइंपइसीसु ॥ उअकणिआरुपफुल्लिउकंचण

कंतिपयासु ॥ गोरीवअणविणिज्जिअउनंसेवइवणवासु ॥ मोऽनुनासिकोवोवा ॥ ९७ ॥ अपभ्रंशेऽनादौवर्त
मानस्यासंयुक्तस्यमकारस्यानुनासिकोवकारोवाभवति ॥ कवँलु । कमलु ॥ भवँरु । भमरु ॥ लाक्षणिकस्यापि ॥
जिवँ । तिवँ । जेवँ । तेवँ ॥ जावँ । तावँ ॥ अनादावित्येव ॥ मअणु ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ तसुपरभलुजम्मु
॥ वाऽधोरोलुक् ॥ ९८ ॥ अपभ्रंशेसंयोगादधोवर्तमानोरेफोलुग्वाभवति ॥ जइकेम्वइ पावीसुपिउ ॥ पक्षे । जइ
भग्गापारक्कडातोसहिमज्झुप्रियेण ॥ अभूतोपिक्कचित् ॥ ९९ ॥ अपभ्रंशेक्कचिदविद्यमानोपिरेफोभवति ॥ व्रा
सुमहारिसिएउभणइजइसुइसत्थुपमाणु। मायहंचलणनवंताहंदिवेदिवेगंगाण्हाणु॥क्कचिदितिकिं॥वासेणविभारह
खंभिबद्ध ॥ आपद्विपत्संपदांदइः ॥ ४०० ॥ अपभ्रंशेआपद्विपद्संपद्इत्येतेषांदकारस्यइर्भवति॥अनउक
रंतहोपुरिसहोआवइआवइ । विवइ । संपइ । प्रायोधिकारात् । गुणहीनसंपयकित्तिपर ॥ कथंयथातथांथादेरे
मेमेहेधाडितः ॥ १ ॥ अपभ्रंशेकथंयथातथाइत्येतेषांथादेरवयवस्यप्रत्येकं एम इम इह इध इत्येतेडितश्चत्वारआ
देशाभवंति ॥ केमसमप्पउदुट्ठदिणुकिधरयणीछुडुहोइ ॥ नववहुदंसणलालसहुवहइमणोरहसोइ ॥ ओगोरीमुह

अन्नाताम्व ॥ हिअइखुडुक्कइगोरडि गयणिघुडुक्कइमेह ॥ वासारत्तिपवासुअहंविसमासंकडुएह ॥ अम्मिपओह
रवज्जमानिच्चुजिसंमुहथन्ति ॥ महकंतइहोइसमरंगणइगयघडभज्जिउजंति ॥ पुत्तेंजाएकवणुगुणअवगुणकवण
मुएण ॥ जावप्पीकीभूंहडीचंपीज्जइअवरेण। तंतित्तिउज्जलसायरहोसोतेवडुवित्थारु॥तिसहेनिवारणपलुविनवि
परुधुद्धुइअसारु ॥ अनादौस्वरादसंयुक्तानांकखतथपफांगघदधबभाः ॥ ९६ ॥ अपभ्रंशेऽपदादौवर्तमा
नानांस्वरात्परेपामसंयुक्तानांकखतथपफांस्थानेयथासंख्यंगघदधबभाःप्रायोभवंति ॥ कस्यगः ।जंदिट्ठउंसोमग्गहणु
असइहिंहसिउनिसंकु॥पिअमाणुसविच्छोहगरुगिलिगिलिराहुमयंकु॥खस्यघः॥अम्मीएसत्थावत्थेहिंसुघेचिन्तिज्ज
इमाणु॥पिएदिट्ठेहल्लोहलेणकोचेअइअप्पाणु ॥ तथपफानांदधबभाः॥सबधुकरेप्पिणुकधिदुमइँतसुपुरसभलुजम्मु॥
जासुनचाउनचारहडिनयपम्हुट्ठउधम्मु ॥ अनादावितिकिं ॥ सबधुकरेप्पिणु। अत्रकस्यगत्वंनभवति ॥ स्वरादिति
किं ॥ गिलिगिलिराहुमयंकु ॥ असंयुक्तानामितिकिं ॥ एक्कहिंअक्खिहिंसावणु ॥ प्रायोधिकारात्कचिन्नभवति। जइ
केवँइ पावेसुपिउअकियाकुड्डुकरीसु ॥ पाणीउनवइसरावि जिम्वसव्वंगेंपइसीसु ॥ उअकणिआरुपफुल्लिउकंचण

कंतिपयासु ॥ गोरीवयणविणिज्जिअउनंसेवइवणवासु ॥ मोऽनुनासिकोवोवा ॥ ९७ ॥ अपभ्रंशेऽनादौवर्त
मानस्यासंयुक्तस्यमकारस्यानुनासिकोवकारोवाभवति ॥ कवँलु । कमलु ॥ भवँरु । भमरु ॥ लाक्षणिकस्यापि ॥
जिवँ । तिवँ । जेवँ । तेवँ ॥ जावँ । तावँ ॥ अनादावित्येव ॥ मअणु ॥ असंयुक्तस्येत्येव ॥ तसुपरसभलुजम्मु
॥ वाऽधोरोलुक् ॥ ९८ ॥ अपभ्रंशेसंयोगादधोवर्तमानोरेफोलुग्वाभवति ॥ जइकेम्वइ पावीसुपिउ ॥ पक्षे । जइ
भग्गापारकडातोसहिमज्झुप्रियेण ॥ अभूतोपिक्वचित् ॥ ९९ ॥ अपभ्रंशेक्वचिदविद्यमानोपिरेफोभवति ॥ व्रा
सुमहारिसिएउभणइजइसुइसत्थुपमाणु । मायहंचलणनवंताहंदिवेदिवेगंगाण्हाणु ॥ क्वचिदितिकिं ॥ वासेणविभारह
खंभिबद्ध ॥ आपद्विपत्संपदांदइः ॥ ४०० ॥ अपभ्रंशेआपद्विपद्संपद्इत्येतेषांदकारस्यइर्भवति ॥ अनउक
रंतहोपुरिसहोआवइआवइ । विवइ । संपइ । प्रायोधिकारात् । गुणहीनसंपयकित्तिपरा ॥ कथंयथातथांथादेरे
मेमेहेधाडितः ॥ १ ॥ अपभ्रंशेकथंयथातथाइत्येतेषांथादेरवयवस्यप्रत्येकं एम इम इह इध इत्येतेडितश्चत्वारआ
देशाभवंति ॥ केमसमप्पउदुट्ठदिणुकिधरयणीछुडुहोइ ॥ नववहुदंसणलालसहुवहइमणोरहसोइ ॥ ओगोरीमुह

निग्गिजहुउवहलिलुकमियंकु ॥ अन्नविजोपरिहविअतणुसोकिमनमइनिसंकु ॥ बिम्बाहरितणुरअणवणुकिहठिउ सिरिआणंद ॥ निरुवमरसुपिएंविपिअविजणुसेसहोदिण्णीमुद ॥ नणसहिनिहुअउंतेम्वमइंजइपिउदिट्ठसदोसु ॥ जेम्वनजाणइमज्झुमणुपक्खावडिअंतासु ॥ जिम्वजिम्ववंकिमलोअणहंतिम्वतिम्ववम्महुनिअयसर ॥ मइंजाणि उप्रियविरहिअहंकविधरहोइविआलि ॥ नवरमिअंकुवितिहतवइजिहदिणयरुखयगालि । एवंतिधजिधावुदाहार्यौ॥ ॥ यादृक्तादृक्कीदृगीदृशांदादेर्डेहः ॥ २ ॥ अपभ्रंशेयादृगादीनांदादेरवयवस्यडित्एहइत्यादेशोभवति ॥ मइंभ णिअउबलिरायतुहंकेहउमग्गणएहु । जेहुतेहुनविहोइवढसइंनारायणुएहु ॥ अतांडइसः ॥ ३ ॥ अपभ्रंशेया दृगादीनामदंतानांयादृशतादृशकीदृशेदृशानांदादेरवयवस्यडित् अइस इत्यादेशोभवति ॥ जइसो । तइसो । कइ सो । अइसो ॥ यत्रतत्रयोस्त्रस्यडिदेत्थवत्तु ॥४॥ अपभ्रंशेयत्रतत्रशब्दयोस्त्रस्य एत्थु अत्तु इत्येतौडितौभवतः॥ जइसोघडदिप्रयावदीकेत्थुविलेप्पिणुसिक्खु ॥ जेत्थुवितेत्थुविएत्थुजगिभणतोतहेसारिक्खु ॥ जत्तुठिदो । तत्तुठिदो ॥ एत्थकुत्रात्रे ॥५॥ अपभ्रंशेकुत्रअत्रइत्येतयोस्त्रशब्दस्यडित्एत्थुइत्यादेशोभवति ॥ केत्थुविलेप्पिणुसिक्खुजे

व्या
पा
॥

तेउंहुंहिंहंकाराणां ॥ ११ ॥ अपभ्रंशे पदान्ते वर्तमानानां उं हुं हिं हं इत्येतेषां उच्चारणस्य लाघवं प्रायो भवति ॥ अन्नु व्या०
जु तुच्छउं तहे धणहे बलिकिज्जउं सुअणस्सु ॥ दइउ घडावइ वणि तरुहुं । तरुहुं वि वक्कलु खग्गनिराहिउ जाहिं लहहुं ॥ तं पाद
एहं तइ जीअं गिनविहुं ॥ म्हो म्भो वा ॥ १२ ॥ अपभ्रंशे म्ह इत्यस्य स्थाने म्भ इति मकाराक्रान्तो भकारो वा भवति ॥
म्ह इति पक्ष्मश्मष्मस्मह्मां म्हः इति प्राकृतलक्षणविहितोऽत्र गृह्यते । संस्कृते तदसंभवात् ॥ गिम्भो । सिम्भो । बिम्भ
तें विरला केवि नर जे सव्वंगछइल्ल ॥ जे वंका ते वंचयर जे उज्जुअ ते बइल्ल ॥ अन्यादृशोऽन्नाइसावराइसौ ॥ १३ ॥
अपभ्रंशे अन्यादृशशब्दस्य अन्नाइस अवराइस इत्यादेशौ भवतः ॥ अन्नाइसो । अवराइसो ॥ प्रायसः प्राउ प्राइ
व प्राइम्व पग्गिम्वाः ॥ १४ ॥ अपभ्रंशे प्रायस्शब्दस्य प्राउ प्राइव प्राइम्व पग्गिम्व इत्येते चत्वार आदेशा भवन्ति ॥ अ
न्ने ते दीहर लोअण अन्नु तं भुअजुअलु ॥ अन्नु सु घणथणहारु तं अन्नु जि मुहकमलु ॥ अन्नु जि केसकलावु सु अन्नु जि प्राउ वि ॥ ८
हि ॥ जेण णिअम्बिणि घडिअ स गुणलायण्णणिहि ॥ प्राइव मुणिहं वि भंतडी तिम मणिअडा गणंति ॥ अखइ निरामइ पर
मपइ अज्ज वि लउ न लहंति ॥ अंसुजलें प्राइम्व गोरिअहे सहि उव्वत्ता नयणसर ॥ तें संमुह संपेसिआ देंति तिरिच्छी घत्त

पर ॥ एसीपिउरूसेसहुउंरुट्ठीमइंअणुणेइ॥पग्गिम्वएइमणोरहइंदुक्करुदइउकरेइ ॥ वाऽन्यथोनुः १५ ॥ अपभ्रं
शेऽन्यथाशब्दस्यानुइत्यादेशोवाभवति ॥ विरहानलजालकरालिअउपहिउकोविबुड्डविठिअओ ॥ अनुसिसिरका
लिसीअलजललहुधूमकहंतिहुउठिअओ ॥ पक्षे । अन्नह ॥ कुतसःकउकहंतिहु ॥१६॥ अपभ्रंशेकुतस्शब्द
स्य कउ कहंतिहु इत्यादेशौभवतः ॥ महुकतहोगुट्ठट्ठिअहोकउडुंपडावलंति ॥ अम्हरिउरुहिरेंउल्हवइअहअप्पणेन
भन्ति । धूमुकहंतिहुउट्ठिअओ ॥ ततस्तदोस्तोः ॥१७॥ अपभ्रंशेततस्तदोइत्येतयोस्तोइत्यादेशोभवति॥ज
इजग्गापारक्कडातोसहिमज्झुपिएण ॥ अहभग्गाअम्हतणा तोतेंमारिअडेण ॥ एवंपरंसमंध्रुवंमामनाकएम्व
परसमाणुध्रुवुमंमणाउ ॥१८॥ अपभ्रंशेएवमादीनांएम्वादयआदेशाभवंति ॥ एवमएम्व ॥ पियसंगमिक
उनिद्दडीपिअहोपरोक्खहोकिम्व ॥ मइंविण्णिविविन्नासिआनिद्दनएम्वनतेम्व ॥ परमःपरः ॥ गुणहीनसंपयकित्ति
परा ॥ सममःसमाणुः ॥ कंतुज्झुसीहहोउवमिअइंतंमहुखंडिउमाणु॥सीहुनिरक्खयगयहणइंपिउपयरक्खसमाणु॥
ध्रुवमोध्रुवुः ॥ चंचलजीविउध्रुवुमरणुपिइरूसिज्जइकांईं ॥ होसइंदिअहारूसणादिव्वइंवरिससयाइं ॥ मामं ॥ मंध

णिकरहिंविसाउं ॥ प्रायोग्रहणात् । माणिपइट्ठइजइनत्तणुतोदेसडाचइज्ज ॥ मादुज्जणकरपल्लवेहिंदंसिज्जंतुन
मेज्ज ॥ लोणविलिज्जइपाणिएणअरिखलमेहमगज्जु । बालिउगलइझुंपडइगोरीतिम्मइअज्जु ॥ मनाकोम
णाउ ॥ विहविपणट्ठइवंकुडउरिद्धिहिंजणसामन्नु॥किंपिमणाउमहुपिअहोससिअणुहरइनअन्नु ॥ किलाथवादि
वासहनहेःकिराहवइदिवेसहुंनाहिं॥१९॥अपभ्रंशेकिलादीनांकिरादयआदेशाभवंति॥किलस्यकिरः॥किरखाइ
नपीअइनविद्दवइधम्मिनवेचरूअडउ॥इहकिविणुनजाणइजहजमहोथखणेणपहुच्चइदूअडउ॥अथवोअहवइ॥अ
हवइनसुवंसहएहखोडि ॥ प्रायोधिकारात्॥ जाइज्जइतहिंदेसडइलब्भइपियहोपमाणु ॥ जइआवइतोआणीइअ
हवातंजिनिवाणु॥दिवोदिवे ॥ दिवेदिवेगंगाण्हाणु॥ सहस्यसहुं॥जउपविसंतेनसहुंमुइअत्तसुअविउएंतस्सु ॥ लज्जि
ज्जइसंदेसडादेंतोहिंसुहयजणस्सु॥नहेर्नाहिं॥एत्तहेमहपिअंतिजलुएत्तहेवडवानलआवट्टइ॥ पेक्खुगहीरिमसायरहो ॥ ८
एक्कविकणियनाहिंउहट्ठइ ॥ पश्चादेवमेवैवेदानींप्रत्युतेतसःपच्छइएम्वइजिएम्वाहिंपच्चुलिउएत्तहे॥४२०॥
अपभ्रंशेपश्चादादीनांपच्छइइत्यादयआदेशावाभवंति ॥ पश्चातःपच्छइ॥पच्छइहोइविहाणु॥एवमेवस्य एम्वइ॥

एम्वइ सुरउसमत्तु ॥ एवस्यजिः ॥ जाउमजंतउपल्लवह दिक्खउंकइपइदेइ ॥ हीइतिरिच्छीहुजिपरपिउडंबरइंक
रेइ ॥ इदानीमएम्वहिं ॥ हरिनच्चाविउपंगणइविम्हइपाडिउलोउ । एम्वहिंराअपओहरहं जंभावइतंहोउ ॥ प्रत्यु
तस्यपच्चुलिउ ॥ सावसलोणीगोरडी नवखीकविविसगंठि ॥ भडुपच्चुलिउसोमरइ जासुनलग्गइकंठि ॥ इतसएत्तहे ॥
एत्तहेमेहपिअंतिजलु ॥ विषण्णोक्तवर्त्मनोवुन्नवुत्तविच्चं ॥ २१ ॥ अपभ्रंशेविषण्णादीनांवुन्नादयआदेशाभवं
ति ॥ विषण्णस्यवुन्नः॥ मइंवुन्नउंतुहुंधुरधरदिकसरेहिंविगुत्ताइँ॥ पइंविणुधवलनचडइभरुएम्वइंवुन्नउंकाइं ॥ उक्त
स्यवुत्तः ॥ इमवुत्तउं ॥ वर्त्मनोविच्चः ॥ जेमणुविच्चिनमाइं ॥ शीघ्रादीनांवहिल्लादयः ॥२२॥ अपभ्रंशेशीघ्रा
दीनांवहिल्लादयआदेशाभवंति ॥ एकुकइ अहविआवहीअन्नुवहिल्लउजाहि ॥ मइंमितडाप्रमाणियउंपइंजेहउंख
लुनाहि ॥ झकटस्यघंघलः ॥ जिम्वसुपुरिसतिम्वघंघलइ जिम्वनइतिम्ववलणाइं ॥ जिमडुंगरतिमकुट्टरइं हि
आविसूरहिकाइं ॥ अस्पृश्यसंसर्गस्यविट्टालः ॥ जेछड्डेविणुरयणनिहिं अप्पउंतडिघल्लंति ॥ तहुंसंखहंविट्टा
लुपरफुक्किज्जंतभमंति ॥ भयस्यद्रवक्कः ॥ दिवेहिंविढत्तउंखाहिवढसंचिमएक्कुविद्रम्मु ॥ कोविद्रवक्कउसोपडइ

जेणसमप्पइजम्मु ॥ आत्मीयस्याप्पणः॥ फोडन्तिजेहिअडउंअप्पणउं ॥ दृष्टेर्द्रेहिः ॥ एक्कमेक्कउंजइविजोएदि
हरिसुट्ठसव्वायरेण॥तोविद्रेहिंजहिकहिंविराहीकोसक्कइ संचरेविदड्ढनयणानेहिंपलुट्टा ॥ गाढस्यनिवट्टः ॥ विहवे
कस्सथिरत्तणउंजोव्वणिकस्सुमरट्ट ॥ सोलेखडउपठाविअइ जोलग्गइनिवट्ट ॥ असाधारणस्यसड्ढलः ॥ कहिं
ससिहरकहिंमयरहरुकहिंवरिहिणुकहिंमेहु । दूरठिआणविसज्जणहंहोइंअसड्ढलुनेहु॥कौतुकस्यकोड्डः॥ कुंजरअ
न्नहंतरुअरहकोड्डेणघल्लइहत्थु । मणुपुणुएक्कहिंसल्लइहिंजहपुच्छहपरमत्थु ॥ क्रीडायाखेड्डः ॥ खेड्डयंकयम
म्हेहिंनिच्छयंकिंपयंपह । अणुरत्ताओभत्ताओ अम्हेमाचयसामिअ ॥ रम्यस्यरवण्णः ॥ सरिहिंनसरवरेहिं नवि
उज्जाणवणेहिं ॥ देसरवण्णाहोंतिवढनिवसंतेहिं सुअणेहिं ॥ अद्भुतस्यढक्करिः ॥ हिअडापइं एहुबोल्लिउमङ्कु
अग्गइसयवार ॥ फुट्टिसुपिएपवसंतिसहुंनंडयढक्करिसार ॥ हेसखीत्यस्यहेल्लिः ॥ हेल्लिमझंखहिआलु॥
॥एकादिथग्पृथगित्यस्यजुअंजुअः ॥ एक्ककुडुल्लीपंचहिंरुद्धीतहंपंचहंविजुअंजुअबुद्धी । बहिणुएतंघरकहिकि
अपभ्रंशे जेत्थुकुडुम्बउंअप्पणछंदउं ॥ मूढस्यनालिअवढौ ॥ जोपुणुमणिजिखसफसिअउ चिन्तइदेइनद

दिवेहिंविढत्तउंखाहिवढ ॥ नवस्यनव
म्मनरूअउ॥रइवसभमिरुकरग्गुल्लालिउघरहिंजिकोनुगुणइसोनालिअउ । दिवेहिंविढत्तउंखाहिवढ ॥ नवस्यनव
क्खः ॥ नवक्खीवककविविसगंठि ॥ अवस्कंदस्यदडवडः ॥ चलेहिंचलचित्तेहिंलोअणेहिंजेतलइंदिट्ठाबालि॥
तहिंमरयद्धयदडवडउपडइअपूरइकालि ॥ यदेश्छुडुः॥छुडुअग्घइवचसाउ ॥ संबंधिनःकेरतणौ॥गयउसुकेसरि
पिअहुजलुनिच्चिंतइंहरिणाइं ॥ जसुकेरएहुंकारडएमुहहुंपडंतितणाइं॥ जइभग्गाअम्हहतणा॥मान्नैषीरित्यस्यम
भ्नीसेतिस्त्रीलिंगं॥सत्थावत्थहंआलवणुसाहुविलोउकरेइ ॥ आदन्नहंमभ्नीसडीजोसज्जणसोदेइ॥यद्यदृष्टंतत्त
दित्यस्यजाइट्ठिअ॥ जइरचसिजाइट्ठिअएहिअडासुद्धसहाव । लोहेंफुट्टणएणजिम्वघणासहेसइताव ॥ हुहुरु
घुग्घादयःशब्दचेष्टानुकरणयोः॥२३॥ अपभ्रंशेहुहुर्वादयःशब्दानुकरणेघुग्घादयश्चेष्टानुकरणेयथासंख्यंप्रयोक्त
व्याः॥मइंजाणिउंबुड्डीसुहउंपेमद्रहेहुहुरत्ति॥नवरिअचिन्तिअसंपडिअविप्पिअनावझडत्ति॥खज्जइनउकसरक्केहिंपि
ज्जइनउघुंटेहिं ।एम्वइहोइसुहछडीपिएंदिट्ठेनयणेहिंइत्यादि॥अज्जविनाहुमहुज्जिघरिसिद्धत्थावंदेइ ।ताउंजिविर
हगवक्खेहिंमक्कडघुग्घिउदेइ॥आदिग्रहणात्।सिरिजरखंडीलोअडीगलिमणियडानवीस॥तोविगोठडाकराविआमु

द्दएउद्दवईस इत्यादि ॥ घइमादयोऽनर्थकाः ॥२४॥ अपभ्रंशेघइमित्यादयोनिपाताअनर्थकाःप्रयुज्यंते ॥ अ
म्मडिपच्छायावडापिउकलहिअउविआलि ॥ घइंविविरीरीबुद्धडीहोइविणासहोकालि ॥ आदिग्रहणात्खाइंइत्या
दयः ॥ तादर्थ्येकेहिंतेहिंरेसिरेसिंतणेणाः ॥२५॥ अपभ्रंशेतादर्थ्यद्योत्ये केहिं तेहिं रेसि रेसिं तणेण इत्येतेपंच
निपाताःप्रयोक्तव्याः ॥ ढोल्लाएहपरिहासडीअहिइभनकवणहिंदेसि॥हउंझिज्जउंतउकेहिंपिअतुहुंपुणुअन्नहरेसि॥
एवंतेहिंरेसिमावुदाहार्यौ ॥ वडुत्तणहोतणेण ॥ पुनर्विनःस्वार्थेडुः ॥ २६ ॥ अपभ्रंशेपुनर्विनाइत्येताभ्यांस्वार्थे
डुःप्रत्ययोभवति ॥ सुमरिज्जइतंवल्लहंजंवीसरइमणाउं ॥ जहिंपुणुसमरणजाउंगउताहोनेहहोकइनाउं ॥ विणुजु
ज्झेनवलाहुं ॥ अवश्यमोडेंडौ ॥२७॥ अपभ्रंशेऽवश्यमःस्वार्थे डें ड इत्येतौप्रत्ययौभवतः॥ जिब्भिंदिउनायगु
वसिकरहुसुअहिन्नइंअन्नइं ॥ मूलिविणिट्ठइतुंविणिहे अवसेंसुक्कहिंपणइं ॥ अवसनसुअहिंसुअच्छिअहिं ॥ एक
शसोडिः ॥ २८ ॥ अपभ्रंशेएकशश्शब्दात्स्वार्थेडिर्भवति ॥ एक्कसिसीलकलंकिअहंदेज्जहिंपच्छिताइं ॥ जोपुणु
खंडइअणुदिअहुतसुपच्छित्तेंकाइं ॥ अडडडुल्लाःस्वार्थिककलुक्च ॥ २९ ॥ अपभ्रंशेनाम्नःपरतःस्वार्थे अ डड

डुल्ल इत्येतेत्रयःप्रत्ययाभवंति तत्संनियोगेस्वार्थिकस्यकप्रत्ययस्यलोपश्च ॥ विरहानलजालकरालिअउपहिअउपंथिजं
दिट्ठउ ॥ तंमेलविसव्वेहिंपंथिअहिंसोजिकिअउअग्गिट्ठउ॥ डड महुकंतहुबेदोसडा ॥ डुल्ल ॥ एक्ककुडुल्लीपंचहिंरुद्धी ॥
॥योगजाश्चैषां ॥४३०॥ अपभ्रंशेअडडडुल्लानांयोगभेदेभ्योयेजायंतेडडअइत्यादयःप्रत्ययास्तेपिस्वार्थेप्रायोभवं
ति॥डडअ॥फोडंतिजेहिअडउंअप्पणउं॥ अत्रकिसलयेत्यादिनायलुक् ॥ डुल्लअ । चुडुल्लउचुन्नीहोइसइ॥डुल्ल । डड ।
सामिपसाउसलज्जुपिउ सीमासंधिहिंवासु ॥ पेक्खिविबाहुवलुल्लडा धणमेल्लइनीसास ॥ अत्रामित्यस्यादौदीर्घ
ह्रस्वाविति दीर्घः ॥ एवंबाहुबलुल्लडउअत्रत्रयाणांयोगः ॥ स्त्रियांतदंताड्डीः ॥३१॥ अपभ्रंशेस्त्रियांवर्तमानेभ्यः
प्राक्तनसूत्रद्वयोक्तप्रत्ययांतेभ्योडीप्रत्ययोभवति ॥ पहिआदिट्ठिगोरडीदिट्ठीमग्गनिअन्त ॥ अंसूसासहिंकंचुआ तिंतु
व्वाणकरन्त ॥ एक्ककुडुल्लीपंचहिंरुद्धी ॥ आतांताड्डा ॥३२॥ अपभ्रंशेस्त्रियांवर्तमानादप्रत्ययांतप्रत्ययांतात् डाप्र
त्ययोभवति ॥ डयपवादः ॥ पिउआउइसुअवत्तडिझुणिकन्नडइपइट्ठ ॥ तहोविरहहोनासंतअहोधूलडिआवि
नदिट्ठ ॥ अस्येदे ॥३३॥ अपभ्रंशेस्त्रियांवर्तमानस्यनाम्नोयोकारस्तस्याकारेप्रत्ययेपरेइकारोभवति॥ धूलडिआ

विनदिठ ॥ स्त्रियामित्येव ॥ झुणिकन्नडइपइट्ठ ॥ युष्मदादेरीयस्यडारः ॥३४॥ अपभ्रंशेयुष्मदादिभ्यःपरस्यई
यप्रत्ययस्यडारइत्यादेशोभवति ॥ संदेसेंकांइंतुहारेणजंसंगहोनमिलिज्जइ ॥ सुइणंतरिपिएपाणिपिएणपिआस
किंछिज्जइ ॥ दिक्खिवअम्हाराकंतु । बहिणिमाहाराकंतु ॥ अतोडेत्तुलः ॥ ३५ ॥ अपभ्रंशेइदंकिंयत्तदेतद्भ्यःपरस्या
तोःप्रत्ययस्यडेत्तुलइत्यादेशोभवति ॥ एत्तुलो । केत्तुलो । जेत्तुलो । तेत्तुलो ॥ त्रस्यडेत्तहे ॥ ३६ ॥ अपभ्रंशेसर्वादेःस
प्तम्यंतात्परस्यत्रप्रत्ययस्यडेत्तहेइत्यादेशोभवति ॥ एत्तहेतेत्तहेवारिघरिलच्छिविसंठुलधाइ ॥ पिअपब्भट्ठवगोरडी
निच्चलकहिंनविठाइ ॥ त्वतलोःप्पणः ॥३७॥ अपभ्रंशेत्वतलोःप्रत्ययोःप्पणइत्यादेशोभवति ॥ वड्डप्पणुपरिपा
विअइ ॥ प्रायोधिकाराद्वड्डत्तणहोतणेण ॥ तव्यस्यइएव्वउंएम्वउंएवाः ॥३८॥ अपभ्रंशेतव्यप्रत्ययस्य इएव्व
उं एम्वउं एवाइ त्येतेत्रयआदेशाभवंति ॥ एउगृण्हप्पिणुध्रुमइं जइप्रिउउव्वारिज्जइ ॥ महुकरिएम्वउंकिंपिणविमरिए
व्वउंपरदिज्जइं ॥ देसुच्चाडणुसिहिकढणुघणकुट्टणजंलोइ ॥ मंजिट्ठएअइरत्तिएसव्वुसहेवउंहोइ ॥ सोएवापरवारिआ
पुप्फवईहिंसमाणु ॥ जग्गेवापुणकोधरइजइसोवेउपमाणु ॥ क्त्वइइउइविअवयः ॥ ३९ ॥ अपभ्रंशेक्त्वाप्र

त्ययस्य इ इउ इवि अवि इत्येतेचत्वारआदेशाभवंति ॥ इ ॥ हिअडाजइवेरिअघणातोकिंअब्भिचडाहुं ॥ अ
म्हाहिंबेहत्थडाजइ पुणमारिमराहुं ॥ इउ ॥ गयघडभज्जिउजंति ॥ इवि ॥ रक्खइसाविसहारिणीतेकरचुंबिविजी
उ ॥ पडिबिंबिअमुंजालजलुजहिँअडोहिउपीउ ॥ अवि ॥ बाहविछोडविजाहितुहुं हउंतेम्वइकोदोस ॥ हिअअट्ठिउ
जइनीहरइ जाणउंमुंजसरोस ॥एप्प्येप्पिण्वेव्येविणवः॥ ४४० ॥ अपभ्रंशेक्त्वाप्रत्ययस्य एप्पि एप्पिणु एवि ए
विणु इत्येतेचत्वारआदेशाभवंति ॥ जेप्पिअसेसुकसायबलुदेप्पिणुअभयजयस्सु ॥ लेविमहव्वयसिवुलहहिंझाएवि
णुतत्तस्सु॥पृथग्योगउत्तरार्थः॥ तुमएवमणाणहमणहिंच ॥ ४१॥ अपभ्रंशेतुमप्रत्ययस्य एवम् अण अणहम्
अणहिं इत्येतेचत्वारआदेशाभवंति॥ चकारात् एप्पि एप्पिणु एवि एविणु इत्येते ॥ एवंचाष्टौ॥देवंदुक्करुनिययध
णुकरणनतउपडिहाइ ॥ एम्वइसुहभुंजणहंमणुपरभुंजणहिंनजाइ॥ जेप्पिवएप्पिणुसयलधरलेविणुतवपालेवि॥
विणुसंतितित्थेसरेणकोसक्कइभुवणेवि ॥ गमेरेप्पिण्वेप्प्योरेर्लुग्वा॥ ४२ ॥ अपभ्रंशेगमेर्धातोःपरयोरेप्पिणुए
प्पिइत्यादेशयोरेकारस्यलोपोवाभवति ॥ गंप्पिणुवाणारसिहिंनर अहउज्जेणिहिंगंप्पि ॥ मुआपरावहिंपरमपउदि

वंतरिइंमजंप्पि ॥ पक्षे । गंगगमेप्पिणजोमुअओ जोसिवतित्थगमेप्पि ॥ कीलदितिदसावासगउ सोजमलोउजिणे
प्पि ॥ तृनोअणअः ॥ ४३ ॥ अपभ्रंशे तृन्प्रत्ययस्य अणअ इत्यादेशोभवति ॥ हत्थिमारणओ लोउबोल्लण
उ ॥ पडहुवज्जणओ। सुणहुभसणउ ॥ इवार्थेनंनउनाइनावइजणिजणवः ॥ ४४ ॥ अपभ्रंशेइवशब्दस्यार्थे
नं नउ नाइ नावइ जणि जणु इत्येतेषट्भवंति ॥ नं॥ नंमल्लजुज्झुससिराहुकरंहि ॥नउ॥रविअत्थमणिसमाउलेणकं
ठिविण्णुनछिण्णु ॥ चक्केखंडुमुणालिअहेनउजीवग्गलुदिन्नु ॥ नाइ ॥ वलयावलिनिवडणभएण धणउद्धभुअजा
इ ॥ वल्लहविरहमहादहहोथाहंगविसइनाइ ॥ नावइ ॥ पेक्खेविणुमुहुजिणवरहोदीहरनयणसलोणु ॥ नावइगुरु
मच्छरिभरिउजलणिपवीसइलोणु॥ जणि॥ चंपयकुसुमहोमज्झिसहिभसलुपइट्ठउ॥सोहइइंदनीलुमणिजणिकण
इबइट्ठउ ॥ जणु ॥ निरुवमरसुपिएंपिएविजणु ॥ लिंगमतंत्रं ॥ ४५ ॥ अपभ्रंशेलिंगमतंत्रं व्यभिचारिप्रायो
भवति ॥ गयकुंभइंदारंतु॥अत्रपुल्लिंगस्यनपुंसकत्वं॥ अब्भालग्गाडुंगरेहिं पहिउरडंतउजाइ ॥ जोएहागिरिगिलणम
णु सोकिंधणहेधणाइं ॥ अत्रअब्भाइतिनपुंसकस्यपुंस्त्वं ॥ पाइविलग्गीअंत्रडी सिरुल्हसिउंखंधस्स॥तोविकटारइ

पिक्वचित्संस्कृतवदेवभवति ॥ यथाप्राकृतेउरस्‌शब्दस्यसप्तम्येकवचनांतस्यउरेउरम्मिइतिप्रयोगौभवतस्तथाक्व ७२
चिदुरसीत्यपिभवति ॥ एवंसिरे । सिरम्मि । सिरसि ॥ सरे । सरम्मि ॥ सिद्धग्रहणंमंगलार्थं । ततोह्यायुष्मच्छ्रोतृकताऽ र
भ्युदयश्चेति ॥ ॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितायांसिद्धहेमचंद्राभिधानस्वोपज्ञशब्दानुशासनलघुवृत्ता
वष्टमाध्यायस्यचतुर्थःपादः ॥ ४ ॥ ॥ अष्टमोऽध्यायःसमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ आसीद्विशांपतिरमुद्रचतुःसमुद्र मुद्रांकितक्षितिभरक्षमबाहुदंडः ॥ श्रीमूलराजइतिदुर्धरवैरिकुंभिकंठीरवःशुचिचु
लुक्यकुलावतंसः ॥ १ ॥ तस्यान्वयेसमजनिप्रबलप्रतापतिग्मद्युतिःक्षितिपतिर्जयसिंहदेवः ॥ येनस्ववंशसवितर्यप
रंसुधांशौश्रीसिद्धराजइतिनामनिजंव्यलेखि ॥ २ ॥ सम्यङ्‌निषेव्यचतुरश्चतुरोप्युपायान्जित्वोपभुज्यचभुवंचतुरब्धि
मात्रां ॥ विद्याचतुष्टयविनीतमतिर्येतात्माकाष्ठामवापपुरुषार्थचतुष्टयेयः ॥ ३ ॥ तेनातिविस्तृतदुरागमविप्रकीर्णश
ब्दानुशासनसमूहकदर्थितेन ॥ अभ्यार्थितोनिरवमंविधिवत्व्यधत्तशब्दानुशासनमिदंमुनिहेमचंद्रः ॥ ४ ॥ राजहंसौ ॥
नभोंभोजेक्रीडतांयावदन्वहं ॥ वाच्यमानंबुधैस्तावत्पुस्तकंजयतादिदम् ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

(हें पुस्तक "ज्ञानदीपक छापखान्यामध्यें" शा० उकेडाभाइ शिवजी याणीं छापिलें.)

॥ हेमाचार्योपज्ञं व्याकरणंप्राकृतीयमतिरम्यं ॥ विद्वन्महाबलोपा न्निधकृष्णविशोधितंयथाप्रज्ञं ॥ १ ॥ संवेगीचारित्र
प्रधानयतिरांचकद्विमलैः ॥ मुद्राक्षरैरुकेडा नाईशिवजीतिनामधारयता ॥ २ ॥ विख्यातायामंकन शालायांज्ञानदीप
कान्निधया ॥ नंदद्विनंदवसुधा मितविक्रमवत्सरेतपसि ॥ ३ ॥ वदिदिक्तिथौसमाप्तो न्यूनाधिकमत्रपौरुषाद्दोषात् ॥
यत्स्यात्तद्विद्वद्भिः क्षंतव्यंप्रार्थ्यमेतावत् ॥ ४ ॥

॥ इत्याचार्यहेमचंद्रस्वामीविरचितस्वोपज्ञशब्दानुशासनप्राकृत बालभाषा मागधी व्याकरणं समाप्तम् ॥

॥ त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाःशंभुमतेमताः ॥ प्राकृतेसंस्कृतेचापि स्वयंप्रोक्ताःस्वयंभुवा ॥ १ ॥

॥ इतिवेदवेदांगशिक्षायांप्रतिपादितं ॥

श्री सौभागमलजी उमरावमलजी ढढ्ढा अजमेरवालों

की तरफ से सादर भेंट:—

॥ इति प्राकृत बालभाषा (मागधी) व्याकरणं समाप्तं ॥